

2. Sociální vývoj

Zaměstnanost, ekonomická aktivita

Ekonomická aktivita obyvatel byla mezi kraji třetí nejvyšší.

Podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) tvořilo v roce 2023 středočeskou populaci ve věku 15 a více let 1 122,0 tis. osob. Z toho bylo 60,7 % (680,8 tis.) pracovní síla a 39,3 % (441,2 tis.) představovaly osoby mimo pracovní sílu. Středočeská míra ekonomické aktivity¹ 60,7 % převyšovala průměr za ČR (59,9 %) a stála na třetí příčce mezi kraji. První místo si udržovala v posledních devatenácti letech bez přestávky hl. m. Praha. Nejnižší míru ekonomické aktivity v roce 2023 vykázal kraj Liberecký (57,3 %).

Míra ekonomické aktivity u žen do roku 2019 výrazně rostla. V posledních čtyřech letech ale zaznamenala pokles, zatímco rostla u mužů.

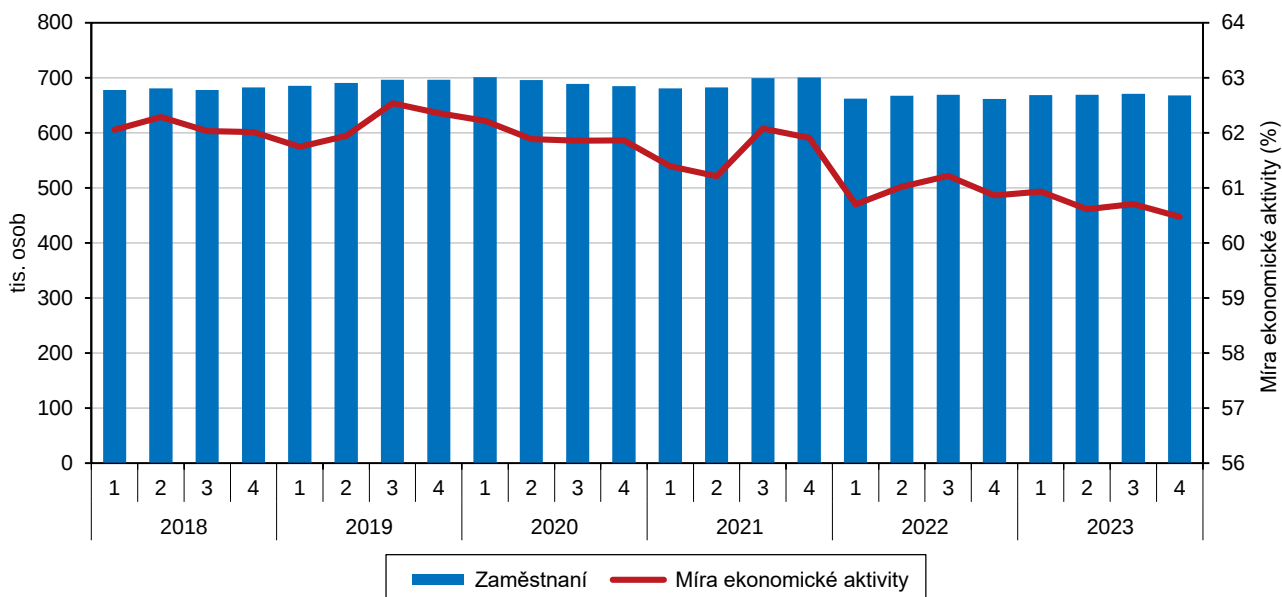
Míra ekonomické aktivity v kraji nepřetržitě rostla od roku 2009 do roku 2019. Nárůst byl plně ovlivněn nárůstem míry ekonomické aktivity u žen, který činil 5,1 p. b. mezi roky 2009 a 2019 (na 54,9 %). U mužů byla míra ekonomické aktivity v roce 2019 (69,6 %) dokonce o 0,1 p. b. nižší než v roce 2009. Výsledkem výrazného zvyšování míry ekonomické aktivity u žen bylo snižování rozdílu mezi mírou ekonomické aktivity mužů a žen. V letech 2020 až 2023 ale došlo k meziročním poklesům celkové míry ekonomické aktivity o 1,0 p. b., příčinou byl pokles míry ekonomické aktivity u žen. U mužů naopak míra aktivity vzrostla. Výsledkem byl opětovný nárůst rozdílu míry ekonomické aktivity mezi muži a ženami. Zatímco v roce 2009 byl rozdíl mezi pohlavími třetí nejvyšší mezi kraji (19,9 p. b.), v roce 2019 byl rozdíl pouze 14,7 p. b., tzn. 4. nejnižší. V dalších letech ale rozdíl opět výrazně narostl na 18,6 p. b. v roce 2023, což představovalo 3. nejvyšší rozdíl mezi kraji.

Ekonomická aktivita mužů byla po Praze 2. nejvyšší, u žen až 5. nejvyšší.

V roce 2023 činila míra ekonomické aktivity mužů 70,2 % a žen 51,6 %. Míra ekonomické aktivity středočeských mužů byla mezi kraji po Praze druhá nejvyšší, zatímco středočeské ženy vykázaly až 5. nejvyšší míru.

Graf 2.1 Zaměstnaní a míra ekonomické aktivity ve Středočeském kraji podle čtvrtletí

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

¹⁾ data od roku 2022 jsou přepočtena dle nové metodiky vážení

¹ míra ekonomické aktivity = podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných na počtu všech osob starších 15 let

Míra ekonomické aktivity dosáhla vrcholu ve 3. čtvrtletí roku 2019.

Při pohledu na čtvrtletní vývoj ekonomické aktivity mezi roky 2018 a 2023 byl zaznamenán vrchol ve 3. čtvrtletí předcovidového roku 2019, kdy byla dosažena hodnota 62,5 %, pak následoval postupný pokles. K většímu nárůstu došlo pouze ve 3. čtvrtletí roku 2021, kdy se ještě hodnota naposledy přehoupla přes 62 %, v dalších čtvrtletích se už ale snižovala. Počet zaměstnaných se pohyboval pod hranicí 700 tis. osob, pouze ve dvou čtvrtletích byla tato hranice překročena, a to v 1. čtvrtletí 2020 a ve 4. čtvrtletí 2021.

Míra zaměstnanosti byla třetí nejvyšší v ČR.

V roce 2023 tvořilo pracovní sílu kraje celkem 669,3 tis. zaměstnaných, z toho 43,0 % žen; a 11,6 tisíc nezaměstnaných osob, z nichž bylo 61,7 % žen. Míra zaměstnanosti² činila 59,6 %, což byla hodnota o 1,2 p. b. vyšší než celorepublikový průměr a mezi kraji třetí nejvyšší, po hl. m. Praze (64,5 %) a Karlovarském kraji (60,1 %). Nejnížší míru zaměstnanosti zaznamenal Moravskoslezský kraj (55,2 %).

Zaměstnanost v terciéru se zvyšovala, mezi kraji byla druhá nejvyšší.

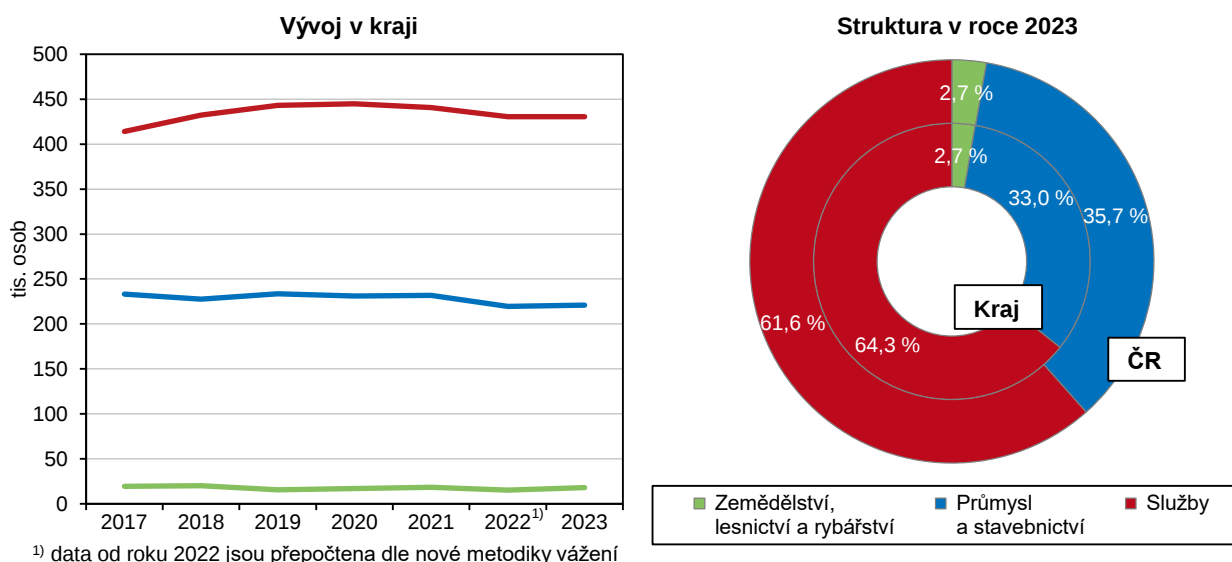
Ze zaměstnaných, kteří měli ve Středočeském kraji místo pracoviště, bylo v roce 2023 zaměstnáno 64,3 % v terciárním sektoru, což byla hodnota nad průměrem republiky (61,6 %) a druhý nejvyšší podíl po hl. m. Praze (83,0 %). Nejnížší zaměstnanost ve službách byla patrná v krajích Vysočina a Zlínském, kde pracovala v terciéru pouze přibližně polovina zaměstnaných (51,2 %, resp. 51,8 %). Zaměstnanost v terciéru se od poloviny 90. let minulého století zvyšovala na úkor dvou zbylých sektorů, především priméru.

Zaměstnanost v sekundéru klesla pod republikový průměr.

Podíl zaměstnaných s pracovištěm v kraji v sekundéru v roce 2023 činil 33,0 %, což bylo méně než průměr ČR (35,6 %), a zároveň druhá nejnížší hodnota po hl. m. Praze (16,7 %). Nejvyšší zaměstnanost v průmyslu a stavebnictví zaznamenal Liberecký a Zlínský kraj (45,4 %, resp. 45,3 %). Zaměstnanost v sekundéru dosahovala v kraji nejvyšších hodnot na konci 90. let (přes 42 %), od té doby postupně klesala.

Graf 2.2 Zaměstnaní pracující ve Středočeském kraji podle odvětvových sektorů

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

² míra zaměstnanosti = podíl počtu zaměstnaných ve věku 15-64 let na celkovém obyvatelstvu stejné věkové skupiny

Zaměstnanost v průměru klesala, v roce 2023 byla stejná jako republikový průměr.

Zaměstnanost v průměru (zaměstnaných s pracovištěm v kraji) byla v roce 2023 ve Středočeském kraji stejná jako republikový průměr, v odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství pracovalo 2,7 % zaměstnaných, na mezikrajském žebříčku stál kraj na 8. místě. Nejvyššího podílu bylo dosaženo v Kraji Vysočina (6,0 %), nejnižšího v hl. m. Praze (0,3 %) a Libereckém kraji (1,5 %). Podíl zaměstnaných v průměru v kraji průběžně klesal, maximálních hodnot přes 7 % dosahoval v polovině 90. let.

Kraj zaznamenal druhý nejvyšší podíl pracujících na vlastní účet a nejvyšší podíl zaměstnavatelů.

Při členění zaměstnaných podle postavení v zaměstnání tvořili v roce 2023 ve Středočeském kraji hlavní podíl (80,4 %) zaměstnanci (včetně členů produkčních družstev), což byla druhá nejnižší hodnota po hl. m. Praze (78,3 %). Největší podíl zaměstnanců vykázal Karlovarský kraj (88,1 %). Středočeský kraj naopak vynikal zastoupením kategorie pracujících na vlastní účet, a to 16,1 % (ČR 13,9 %), což odpovídalo druhé nejvyšší hodnotě po hl. m. Praze (18,6 %). Ve srovnání s ostatními kraji bylo ve středních Čechách nejvyšší zastoupení zaměstnavatelů (3,3 % oproti 2,4 % v ČR). Nejnižší podíl byl naopak patrný v Kraji Vysočina (1,6 %).

Nejpočetnější skupinu zaměstnaných podle hlavních tříd klasifikace tvořili specialisté.

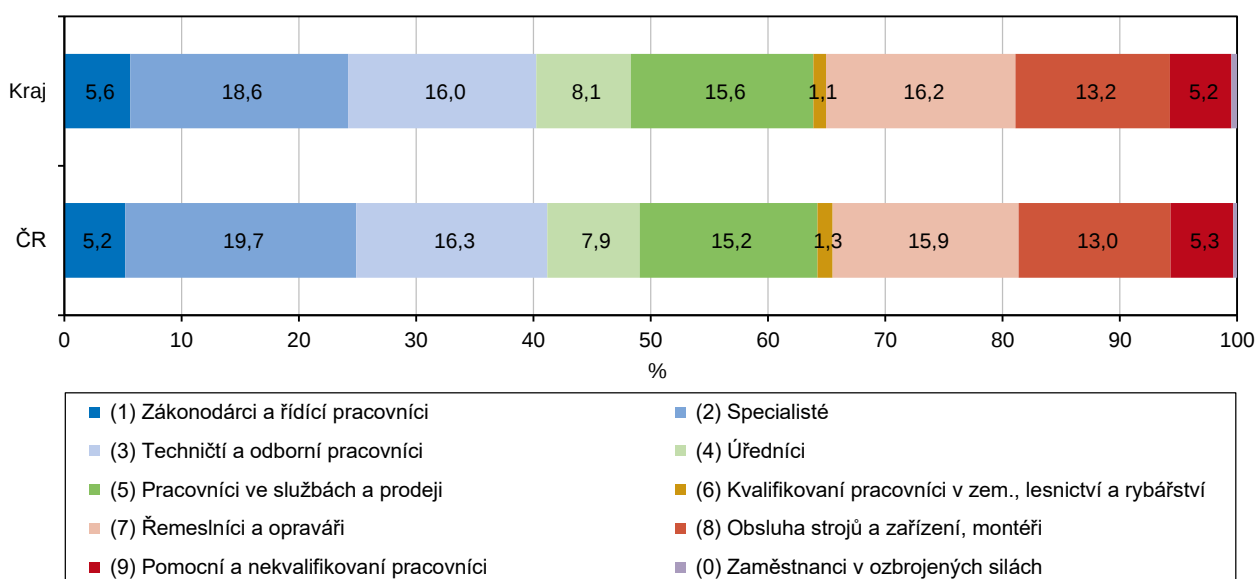
Při členění zaměstnaných podle hlavních tříd klasifikace zaměstnání tvořili v roce 2023 v kraji nejpočetnější skupinu specialisté (18,6 %). Jednalo se o nižší podíl než v rámci ČR (19,7 %). Druhou a třetí nejpočetnější skupinu představovali řemeslníci a opraváři (16,2 %) a techničtí a odborní pracovníci (16,0 %). Podobným podílem byly zastoupeny tyto dvě skupiny i v rámci celé ČR. Čtvrtou nejpočetnější skupinou byli pracovníci ve službách a prodeji (16,2 %) a pátou skupinou byla obsluha strojů a zařízení a montéři (13,2 %). Úředníci tvořili mezi zaměstnanými 8,1 %, zákonodárci a řídící pracovníci 5,6 %.

Kraj vykázal druhý nejvyšší podíl zákonodárců a řídících pracovníků.

Nejlepší umístění na mezikrajském žebříčku vykázal v roce 2023 kraj v kategorii zákonodárců a řídících pracovníků, po Praze se jednalo o 2. nejvyšší podíl mezi kraji; a v kategorii specialistů, kde zaznamenal 3. nejvyšší podíl po Praze a Jihomoravském kraji. V podílu úředníků stál kraj na 5. místě.

Graf 2.3 Zaměstnaní podle hlavních tříd klasifikace zaměstnání CZ-ISCO ve Středočeském kraji a ČR v roce 2023¹⁾

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

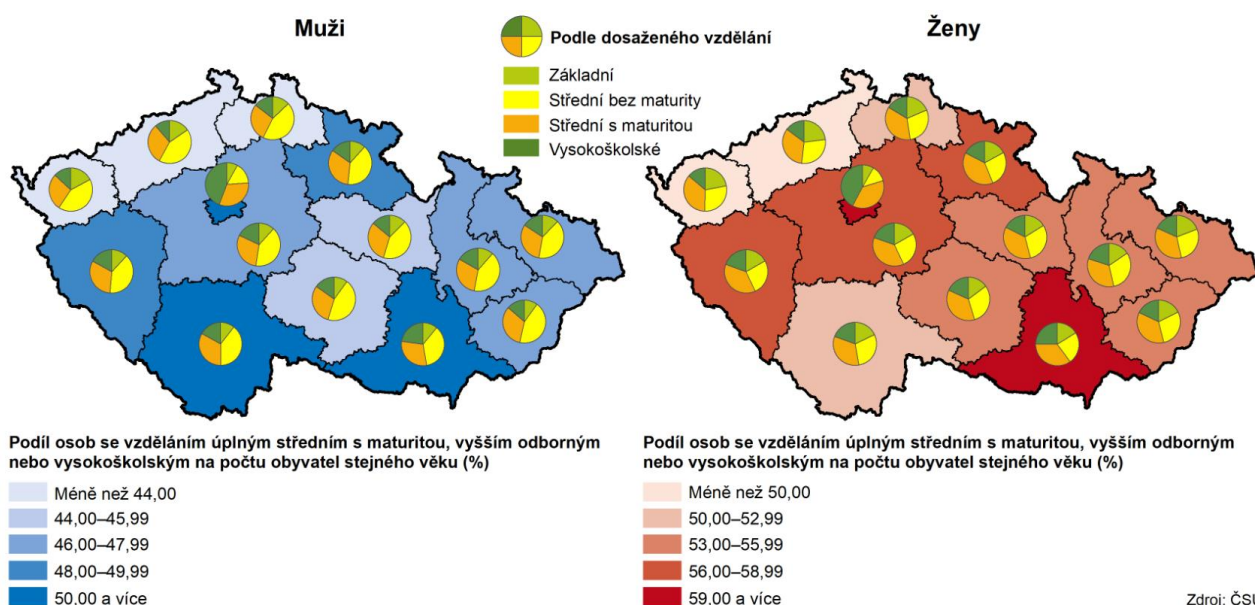

¹⁾ od roku 2023 jsou data zpracovávána dle nové metodiky

Výrazně rostlo zastoupení vysokoškoláků v populaci, kraj vykázal 3. nejvyšší podíl.

Vzdělanost obyvatelstva se dlouhodobě zvyšuje, což dokazuje vývoj podílu vysokoškolsky vzdělaných (vč. vyššího odborného vzdělání) na obyvatelstvu ve věku 15 a více let, který vzrostl ve Středočeském kraji z 5,5 % v roce 1995 na téměř pětinu v posledních třech letech. Podíl 18,9 % v roce 2023 byl mezi kraji třetí nejvyšší, po Praze (43,1 %) a Jihomoravském kraji (23,9 %). Nejnižší podíl vysokoškoláků v populaci starší 15 let byl patrný v Ústeckém a Karlovarském kraji (13,1 %, resp. 13,7 %). Podíl osob se základním vzděláním se ve Středočeském kraji snížil na polovinu, a to z 26,7 % v roce 1995 na 14,1 % v roce 2023, což byl sedmý nejnižší podíl. Nejnižší podíl byl dosažen v Praze (8,1 %), nejvyšší v Karlovarském a Ústeckém kraji (19,3 %, resp. 19,1 %). Zastoupení středoškoláků s maturitou a bez maturity bylo v roce 2023 v kraji téměř stejné (33,5 %, resp. 33,4 %). Mezi ženami bylo více zastoupeno střední vzdělání s maturitou (37,2 % oproti 29,8 % u mužů), vysokoškolské vzdělání (19,8 % oproti 18,0 % u mužů) a základní vzdělání (16,6 % oproti 11,6 % u mužů). Mezi muži výrazně dominovalo střední vzdělání bez maturity (40,6 % oproti 26,4 % u žen).

Kartogram 2.1 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání a pohlaví v krajích v roce 2023

Mezi zaměstnanými byl dvojnásobný podíl vysokoškoláků než mezi nezaměstnanými. Nezaměstnaní vykazali více než 4násobný podíl osob se základním vzděláním.

Vzdělanostní struktura pracovní síly vykazovala vyšší vzdělanostní úroveň než populace jako celek. Výrazně více byli zastoupeni vysokoškoláci, kteří tvořili čtvrtinu pracovní síly (24,8 %), vyšší podíl byl také středoškoláků s maturitou (36,5 %). Naopak výrazně méně, ve srovnání s celkovou populací starší 15 let, bylo v rámci pracovní síly osob se základním nebo žádným vzděláním (5,1 %). Velký rozdíl byl patrný při srovnání vzdělanostní struktury zaměstnaných a nezaměstnaných osob, vzdělanostní úroveň nezaměstnaných byla výrazně nižší. Mezi zaměstnanými byli téměř dvojnásobně zastoupeni vysokoškoláci (25,0 %) než mezi nezaměstnanými (13,4 %) a rovněž středoškoláci s maturitou vykazali mezi zaměstnanými vyšší podíl (36,7 %) než mezi nezaměstnanými (24,7 %). Osoby se základním nebo žádným vzděláním byly naopak více zastoupeny mezi nezaměstnanými, kde spadala do této kategorie nejnižšího vzdělání více než pětina osob (22,7 %); na rozdíl od zaměstnaných, kde měla základní vzdělání pouze méně než dvacetina osob (4,8 %). Celkově se v průběhu času výrazně zvýšila vzdělanost zaměstnaných. Na jedné straně je celospolečenským trendem, že lidé dosahují vyšší úrovně vzdělání, a na straně druhé odcházejí do důchodu skupiny obyvatel s nižším vzděláním. Podíl

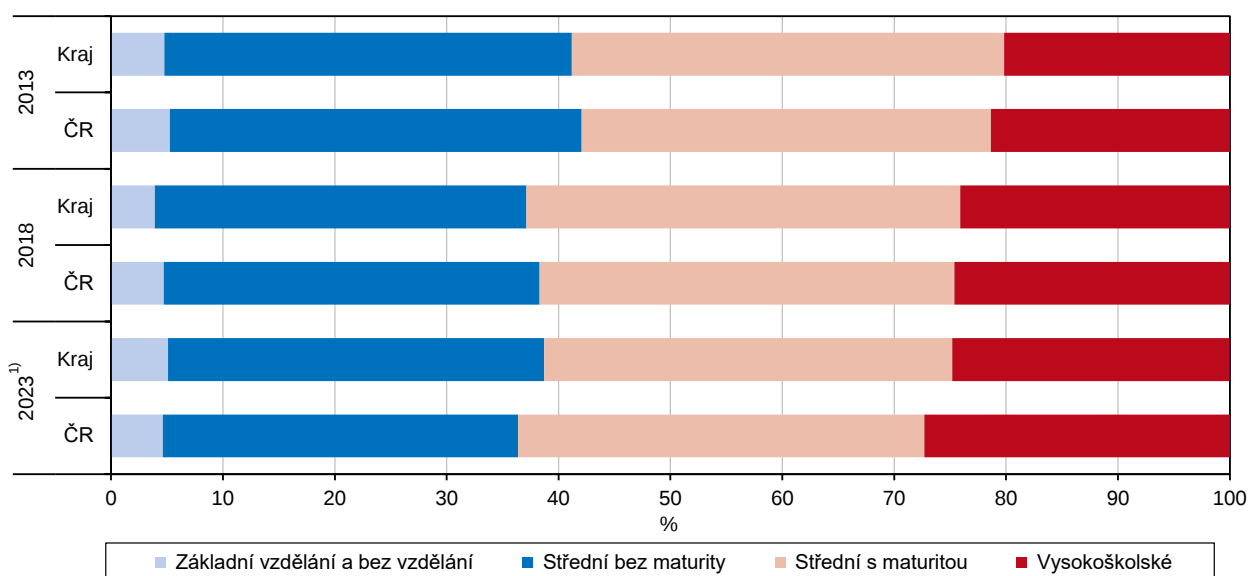
vysokoškoláků mezi zaměstnanými se zvýšil ve Středočeském kraji od roku 1995 ze 7,5 % na 25,0 % v roce 2023.

S rostoucím vzděláním klesala nezaměstnanost, ve všech vzdělanostních skupinách byla nezaměstnanost nižší než v ČR.

Nejvyšší specifickou míru nezaměstnanosti podle vzdělání vykazovala v roce 2023 skupina s nejnižším vzděláním, tj. se základním vzděláním (7,6 %). Následovaly osoby se středním vzděláním bez maturity (2,0 %), osoby s maturitou (1,2 %) a vysokoškolsky vzdělané osoby (0,9 %). I ve Středočeském kraji tedy platilo obecné pravidlo, že se vzrůstající úrovní vzdělání se míra nezaměstnanosti snižuje. Oproti republikovému průměru dosahovaly všechny vzdělanostní skupiny ve Středočeském kraji nižšího podílu nezaměstnaných osob. V České republice činily specifické míry nezaměstnanosti u základního vzdělání 12,9 %, u středního vzdělání bez maturity 3,1 %, s maturitou 2,4 % a u vysokoškolského vzdělání 1,4 %.

Graf 2.4 Pracovní síla (zaměstnaní a nezaměstnaní) podle vzdělání ve Středočeském kraji a ČR

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

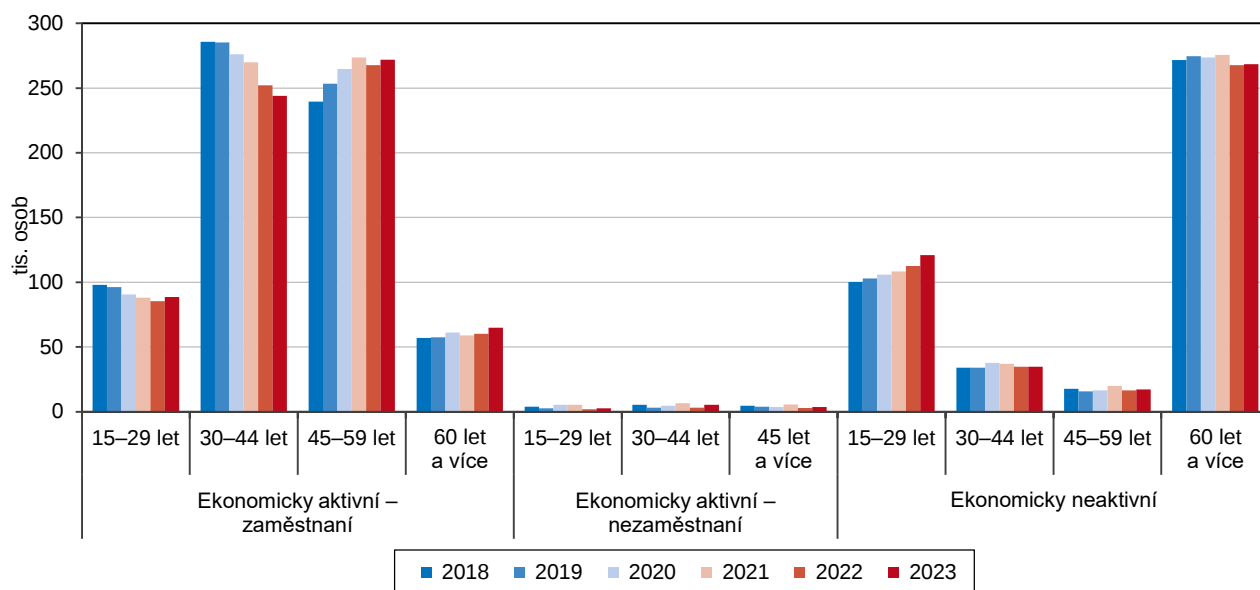
¹⁾ od roku 2023 jsou data zpracovávána dle nové metodiky

Nejvíce narostl mezi zaměstnanými podíl nejstarší věkové skupiny a snížil se podíl i počet nejmladších.

Nejpočetnější věkovou skupinou zaměstnaného obyvatelstva byli v kraji v roce 2023 občané ve věku 45 až 59 let (40,6 %) a dále 30 až 44 let (36,4 %). Zatímco u kategorie 30 až 44 let docházelo dlouhodobě ke snižování podílu, věková kategorie 45 až 59 let zaznamenala naopak nárůst. V roce 2021 přitom došlo k výměně na prvním a druhém místě, do roku 2020 vykazovala vyšší podíl mladší kategorie zaměstnaných 30 až 44 let. Stárnutí skupiny zaměstnaných osob dokládá i vývoj u zbývajících dvou věkových kategorií nejmladších a nejstarších zaměstnaných, kde také probíhaly výrazné změny v zastoupení. V nejmladší kategorii zaměstnaných ve věku 15 až 29 let docházelo nejen ke snižování jejich podílu (na 13,3 % v roce 2023 oproti 15,9 % v roce 2013), ale zároveň ke snížení absolutního počtu. Naopak podíl nejstarších zaměstnaných ve věku 60 a více let během deseti let výrazně vzrostl z 6,5 % v roce 2013 na 9,7 % v roce 2023. I přes výrazný nárůst nejstarší věkové kategorie zaměstnaných zůstal její podíl ve srovnání s ČR (10,2 %) podprůměrný. Nadprůměrný podíl vykazovala naopak věková skupina 30 až 44 let a 45 až 59 let.

Graf 2.5 Obyvatelstvo Středočeského kraje podle ekonomické aktivity a věku

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

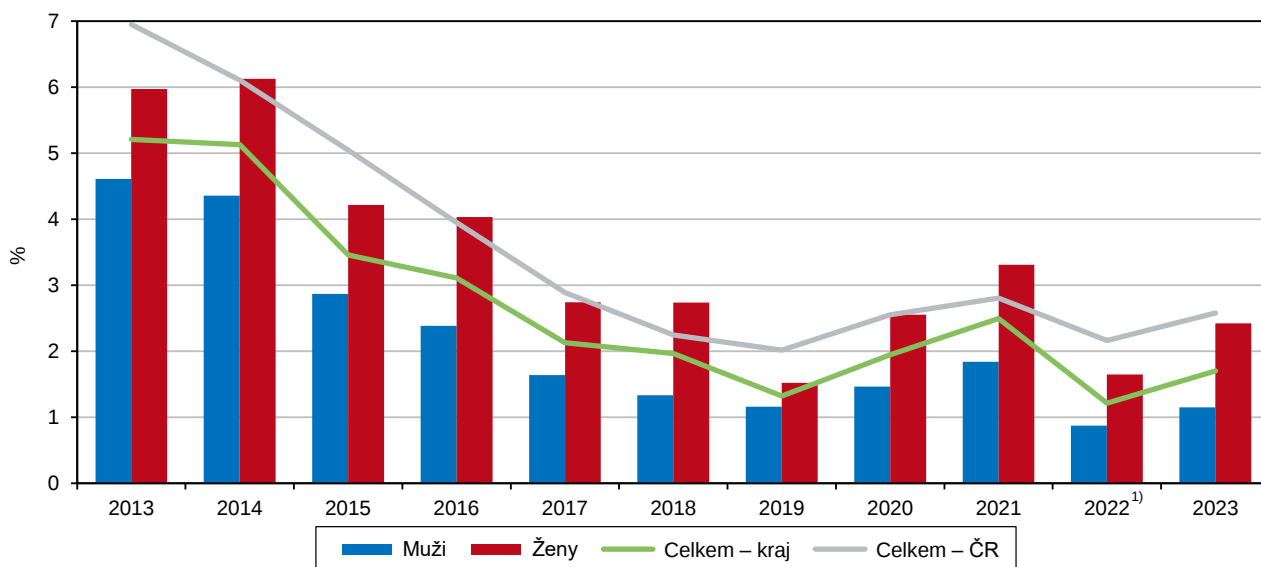
¹⁾ data od roku 2022 jsou přepočtena dle nové metodiky vážení

Nejvyšší podíl nezaměstnaných byl v nejmladší věkové kategorii.

Specifická míra nezaměstnanosti se snižovala s rostoucím věkem. Nejvyšší hodnoty (2,9 %) dosáhla v roce 2023 nejmladší věková kategorie 15 až 29 let. U osob ve věku 30 až 44 let činila míra nezaměstnanosti 2,1 %, ve věku 45 až 59 let 1,1 % a nejméně to bylo u osob ve věku 60 a více let – 0,8 %.

Graf 2.6 Roční průměrná obecná míra nezaměstnanosti ve Středočeském kraji

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

¹⁾ data od roku 2022 jsou přepočtena dle nové metodiky vážení

Roční průměrná obecná míra nezaměstnanosti byla mezi kraji druhá nejnižší.

Roční průměrná obecná míra nezaměstnanosti dosáhla ve Středočeském kraji v roce 2023 hodnoty 1,7 %, což byla o 0,9 p. b. nižší hodnota, než činil průměr za ČR (2,6 %). Mezi kraji se jednalo o 2. nejnižší hodnotu, nižší obecnou míru

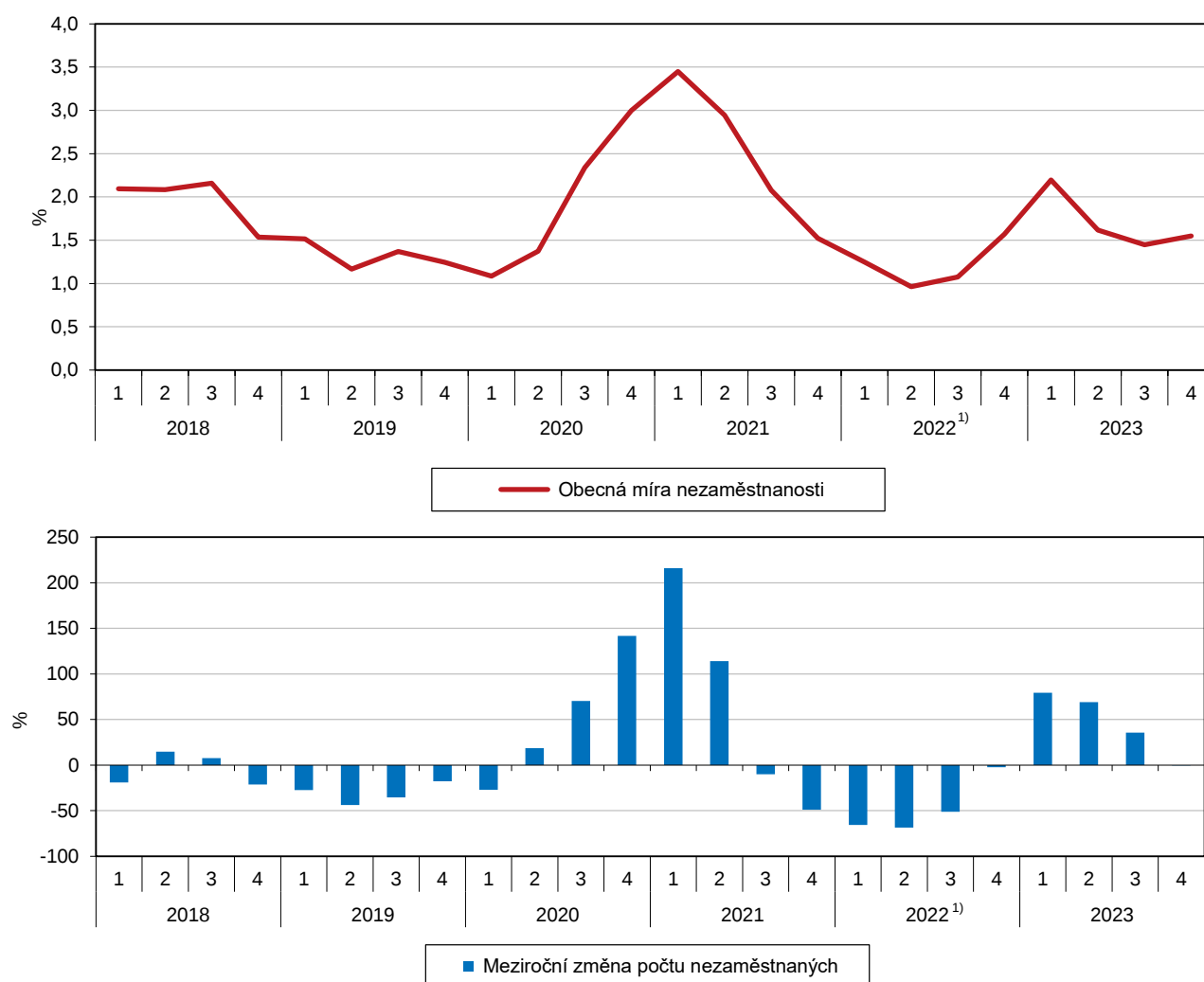
nezaměstnanosti vykázal jen Kraj Vysočina (1,5 %). Naopak nejvyšší míra byla zaznamenána v krajích Karlovarském (4,3 %) a Ústeckém (4,0 %).

Obecná míra
nezaměstnanosti klesla
z hodnot kolem 5 % před
deseti lety pod 2% hranici.

Obecná míra nezaměstnanosti ve Středočeském kraji dosáhla nejvyšší hodnoty v roce 1999 (8 %), následně průběžně klesala a v roce 2008 se dostala na hodnotu 2,6 %. V letech 2009 až 2014 se pohybovala kolem 5% hranice a od roku 2015 docházelo každoročně k poklesu na minimum 1,3 % v roce 2019. V covidových letech 2020 a 2021 však průměrná roční míra nezaměstnanosti vzrostla až na 2,5 %. Ještě lépe byl nárůst patrný při pohledu na čtvrtletní údaje, maximální míra byla zaznamenána v prvním čtvrtletí roku 2021 ve výši 3,5 %. V posledních dvou letech 2022 a 2023 ale opět míra klesla pod 2% hranici, s jediným výkyvem v 1. pololetí 2023, kdy se přes tuto hranici přehoupala (2,2 %).

Graf 2.7 Obecná míra nezaměstnanosti a změna počtu nezaměstnaných podle čtvrtletí ve Středočeském kraji

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

¹⁾ data od roku 2022 jsou přepočtena dle nové metodiky vážení

Muži vykázali mezi kraji
2. nejnižší obecnou míru
nezaměstnanosti, zatímco
ženy až 5. nejnižší.

U mužů byla pozice na mezikrajském žebříčku lepší než u žen. Středočeští muži spolu s Krajem Vysočina obsadili 2. příčku s druhou nejnižší mírou nezaměstnanosti (1,1 %), zatímco u středočeských žen byla míra nezaměstnanosti až 5. nejnižší (2,4 %). Nejnižší míru nezaměstnanosti vykázal v případě mužů Jihočeský kraj

(1,0 %) a v případě žen Kraj Vysočina (1,9 %). Kraje, které zaznamenaly celkovou nejvyšší průměrnou obecnou míru nezaměstnanosti (Karlovarský a Ústecký), zaznamenaly nejvyšší míry i v členění podle pohlaví, u mužů i u žen.

Podíl ekonomicky neaktivních osob byl mezi kraji třetí nejnižší.

Osoby ekonomicky neaktivní tvořily v roce 2023 podíl 39,3 % na populaci ve věku 15 a více let, což byla třetí nejnižší hodnota po hl. m. Praze (34,2 %) a Karlovarském kraji (37,2 %). Nejvyšší podíl vykázal Liberecký kraj (42,7 %), republikový průměr činil 40,1 %. Počet ekonomicky neaktivních osob se mezi lety 2000 a 2011 postupně zvyšoval z 370,3 tisíc osob v roce 2000 na maximum 429,3 tisíc v roce 2011. Následně došlo ke třem meziročním poklesům na 425,9 tisíc v roce 2014. Po dvou meziročních nárůstech následovaly dva poklesy a pak opět nárůsty na výsledných 441,2 tisíc ekonomicky neaktivních osob v roce 2023.

Mezi ekonomicky neaktivními převažovaly ženy a osoby ve věku 60 a více let.

Většinu osob mimo pracovní sílu tvořily nejmladší a nejstarší věkové kategorie. Tři pětiny (60,8 %) ekonomicky neaktivních tvořily osoby ve věku 60 a více let, nejmladší věková kategorie 15 až 29 let byla zastoupena 27,4 %. Mezi ekonomicky neaktivními převažovaly ženy (62,8 %), což bylo o 1,2 p. b. více než v celé republice (61,6 %).

Zaměstnanost cizinců

Počet zaměstnaných cizinců se za posledních 10 let ztrojnásobil.

Ve Středočeském kraji bylo podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva průmyslu a obchodu ke konci roku 2023 celkem 156 119 zaměstnaných cizinců, přičemž jejich počet v průběhu 20 let narůstal. Před dvaceti lety se počet zaměstnaných cizinců ve Středočeském kraji pohyboval kolem počtu 25 tis., před deseti lety to byl dvojnásobný počet 50 tis. a za posledních deset let došlo ke ztrojnásobení počtu na 156,1 tis. v roce 2023. Podíl Středočeského kraje na zaměstnaných cizincích republiky byl v roce 2023 druhý nejvyšší (16,6 %) po Praze (31,9 %). Naopak nejméně zaměstnaných cizinců bylo v Olomouckém kraji (2,0 %)

Tři pětiny zaměstnaných cizinců kraje byly soustředěny do tří okresů.

V rámci středočeských okresů evidovaly nejvíce zaměstnaných cizinců okresy Praha-východ (41,6 tis.), Mladá Boleslav (35,5 tis.) a Praha-západ (15,3 tis.), tyto okresy zároveň patřily do první desítky okresů ČR s celorepublikově nejvyššími počty zaměstnaných cizinců. Do těchto tří středočeských okresů byly soustředěny tři pětiny (59,2 %) zaměstnaných cizinců kraje, zároveň zde byly zaznamenány nejvyšší absolutní nárůsty počtu zaměstnaných cizinců v posledních pěti letech – Mladá Boleslav o 11,5 tis., Praha-východ o 10,5 tis. a Praha-západ o 7,9 tis. K nárůstu počtu zaměstnaných cizinců došlo ve všech okresech kraje. V okrese Rakovník byl však nárůst nejnižší (o 1 tis. osob) a zároveň se jednalo o okres s dlouhodobě nejnižším celkovým počtem zaměstnaných cizinců v kraji, v roce 2023 se okres podílel 1,5 % na krajské hodnotě.

Pátý nejvyšší podíl cizinců v populaci v rámci celé ČR byl v okrese Mladá Boleslav.

Koncentrace zaměstnaných cizinců do okresů v zázemí hlavního města Praha-východ a Praha-západ a do průmyslového okresu Mladá Boleslav korespondovala s celkovými podíly cizinců na počtu obyvatel v těchto okresech. Nejvyšší podíl cizinců vykázal v roce 2023 okres Mladá Boleslav (15,9 %), dále Praha-východ (12,7 %) a Praha-západ (12,2 %). V rámci všech okresů republiky se tyto tři okresy umístily na 5., 8. a 9. místě. Nejnižší podíl cizinců v populaci zaznamenal okres Rakovník (5,9 %), což odpovídalo dlouhodobě vykazovanému nejnižšímu počtu zaměstnaných cizinců v tomto okrese.

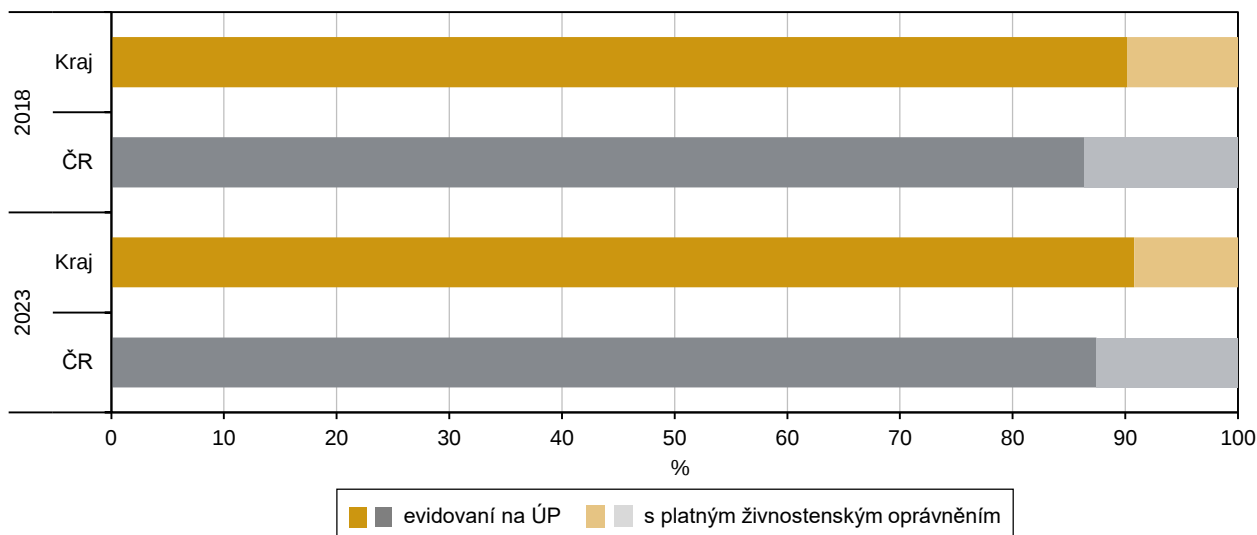
V posledních osmi letech se zvyšoval počet cizinců živnostníků.

Živnostenské oprávnění mělo ve Středočeském kraji v roce 2023 celkem 14 366 cizinců, což byl historicky nejvyšší počet. Počet cizinců živnostníků rostl v posledních

8 letech. Platné živnostenské oprávnění mělo 9,2 % zaměstnaných cizinců, což bylo méně, než činil republikový průměr (12,6 %). Nejvíce cizinců s platným živnostenským oprávněním bylo evidováno v okresech Praha-východ, Praha-západ a Kladno. Okresy Kladno a Praha-západ byly zároveň okresy s nejvyšším podílem živnostníků mezi zaměstnanými cizinci (17,3 %, resp. 16,5 %).

Graf 2.8 Roční průměrná obecná míra nezaměstnanosti ve Středočeském kraji

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

Nezaměstnanost

Po roce 2013 počet uchazečů o zaměstnání každoročně klesal, k vysokému nárůstu došlo v roce 2020.

Na konci roku 2023 bylo podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) ve Středočeském kraji evidováno na úřadech práce celkem 31 620 uchazečů o zaměstnání. Počet uchazečů po roce 2013 každoročně klesal, v tomto roce byla dosažena historicky nejvyšší hodnota 61 681 uchazečů. Po šestiletém období poklesu došlo v roce 2020 k 40% nárůstu počtu uchazečů, na což měla vliv opatření související s epidemií covid-19. V roce 2021 zaznamenal počet uchazečů pokles (o 12,4 %), v posledních dvou letech 2022 a 2023 se ale vyhoupl nad hranici 30 tis. Mezi uchazeči převažovaly ženy (55,6 %), jejich podíl v letech 2022 a 2023 letech vzrostl, v předchozích čtrnácti letech podíl nepřekročil 54 %.

V roce 2019 byla nejnižší nezaměstnanost za posledních více než dvacet let, pak ale vzrostla.

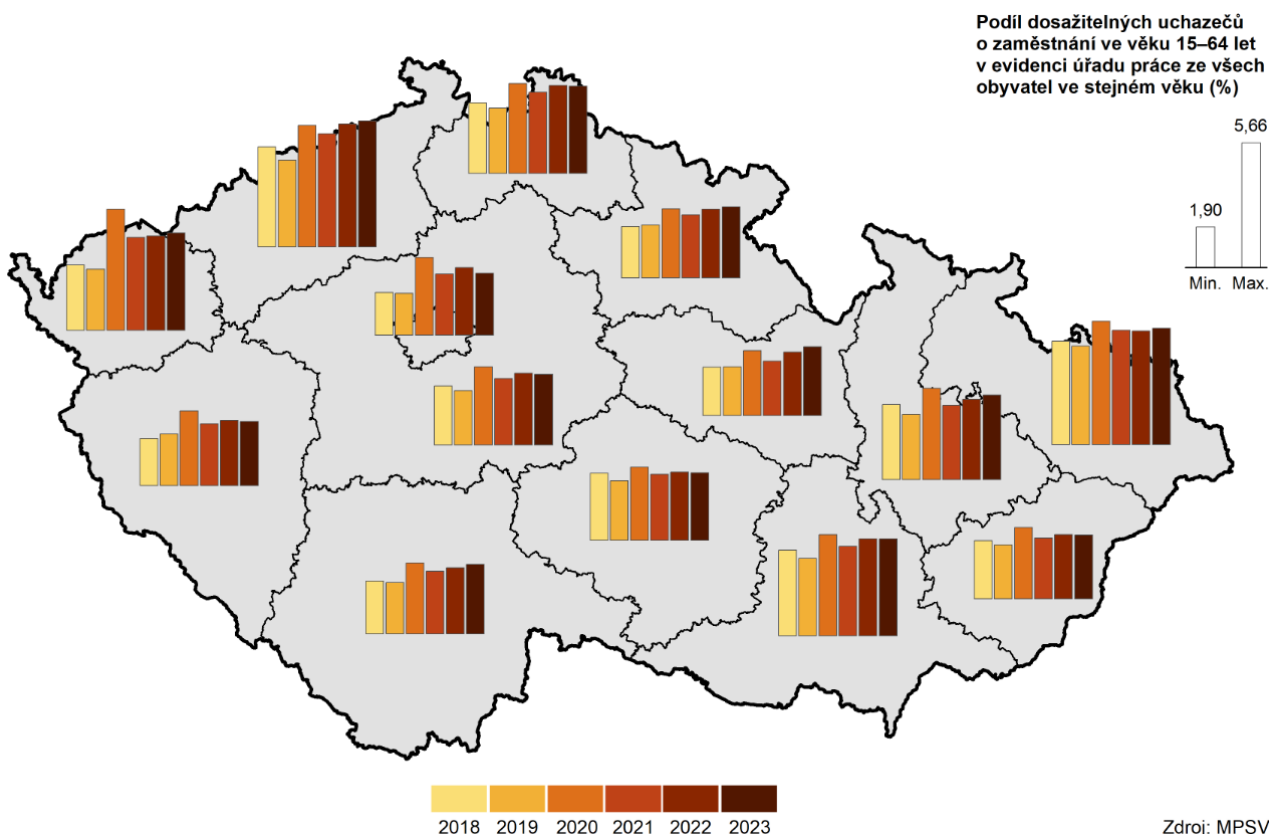
Podíl nezaměstnaných osob³ činil 3,17 % ke konci roku 2023. Podíl nezaměstnaných od roku 2014 klesal, na konci roku 2019 se dostal na nejnižší hodnotu (2,44 %) od poloviny 90. let minulého století. Pak se ale v roce 2020 projevila opatření v souvislosti s epidemií covid-19 a došlo k nárůstu nezaměstnanosti na 3,52 %. Nad hranicí 3 % nezaměstnanost zůstala i v posledních dvou letech 2022 a 2023.

Větší byl podíl nezaměstnaných žen než mužů.

Podíl nezaměstnaných osob dosahoval téměř neustále vyšších hodnot v případě žen než mužů. Výjimkou byly pouze roky 2009 a 2010, kdy klesl podíl nezaměstnaných žen nepatrně pod hodnotu podílu nezaměstnaných mužů, jednalo se však pouze o nepatrný rozdíl 0,09 p. b. Ke konci roku 2023 činil podíl nezaměstnaných mužů 2,77 % a nezaměstnaných žen 3,58 %.

³ Podíl nezaměstnaných osob = podíl počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let na obyvatelstvu celkem ve stejném věku

Kartogram 2.2 Podíl nezaměstnaných osob v krajích v letech 2018 až 2023 (stav k 31. 12.)

Podíl nezaměstnaných osob se trvale držel pod průměrem ČR.

Nezaměstnanost ve Středočeském kraji byla od roku 1993 nižší než v rámci celé republiky. V roce 2005 se Středočeský kraj dostal na druhou nejnižší míru nezaměstnanosti mezi všemi kraji, hned po hl. m. Praze. Do té doby byla pozice kraje horší. Druhou nejlepší pozici si Středočeský kraj držel až do roku 2011. Od roku 2012 se začal propadat hlouběji na mezikrajském žebříčku až na 7. nejnižší hodnotu podílu nezaměstnaných osob v letech 2019 a 2020, 8. nejnižší v letech 2021 a 2022 a na konci roku 2023 opět 7. nejnižší. Především v letech 2014 až 2019, kdy docházelo k intenzivnímu poklesu nezaměstnanosti, se rozdíly mezi kraji stíraly a tudíž byly rozdíly v hodnotách podílů nezaměstnanosti na předních příčkách minimální. Zatímco v roce 2013 byl rozdíl mezi krajem s nejvyšším a nejnižším podílem nezaměstnaných osob 6,3 p. b., v roce 2019 se jednalo pouze o 2,5 p. b. Krajem s nejnižším podílem nezaměstnaných osob byla v roce 2023 Praha (2,80 %), která se vrátila na první místo po propadu v předchozích třech letech 2020 až 2022. Nejvyšší nezaměstnaností naopak trpěl kraj Ústecký (5,66 %), který stál dlouhodobě na nejhorší pozici, pouze v letech 2017 až 2019 ho vystřídal kraj Moravskoslezský.

Nejnižší nezaměstnanost v kraji i celé ČR zaznamenaly okresy Praha-východ, Praha-západ a Benešov.

Na vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji má hlavní vliv především dostupnost pracovního trhu hlavního města, v případě Mladoboleslavska pak trh vázaný na celorepublikově významný podnik automobilového průmyslu. Nejnižší podíl nezaměstnaných osob zaznamenaly na konci roku 2023 okresy Praha-východ (1,42 %), Praha-západ (1,58 %) a Benešov (1,94 %). Tyto okresy se umístily zároveň na úplné špičce celorepublikového žebříčku, patřilo jim první, druhé a třetí místo. Deváté místo v ČR pak zaznamenal ve Středočeském kraji čtvrtý okres Mladá Boleslav (2,54 %). Středočeským okresem s nejvyšším podílem nezaměstnaných osob byl ke konci roku 2023 okres Příbram s podílem 4,51 % nezaměstnaných, to

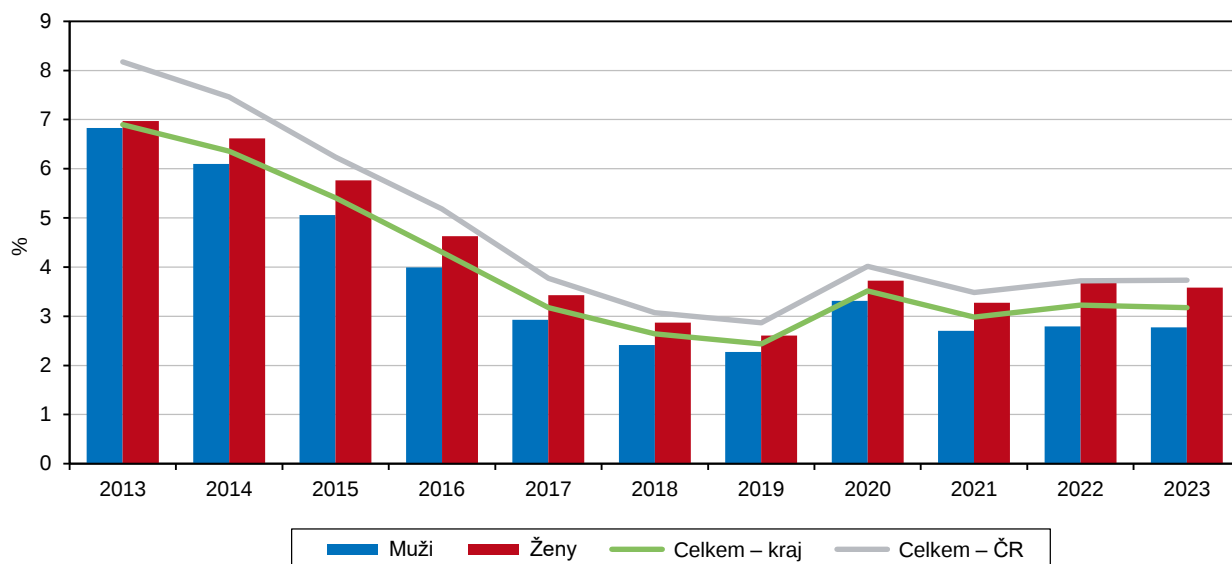
představovalo 15. nejvyšší hodnotu mezi všemi okresy ČR. Nejvyšší hodnotu na celostátním žebříčku dosáhl okres Karviná (8,16 %).

Kraj zaznamenal třetí nejvyšší rozptyl podílu nezaměstnaných osob v okresech.

Rozptyl podílu nezaměstnaných v okrese s nejvyšším (Příbram) a nejnižším (Praha-východ) podílem činil v roce 2023 ve Středočeském kraji 3,09 p. b., což byl třetí nejvyšší rozptyl po Moravskoslezském (4,94 p. b.) a Ústeckém kraji (3,29 p. b.). Nejnižší rozptyl byl naopak zaznamenán v Libereckém kraji (0,80 p. b.).

Graf 2.9 Podíl nezaměstnaných osob* ve Středočeském kraji a ČR (roční průměr)

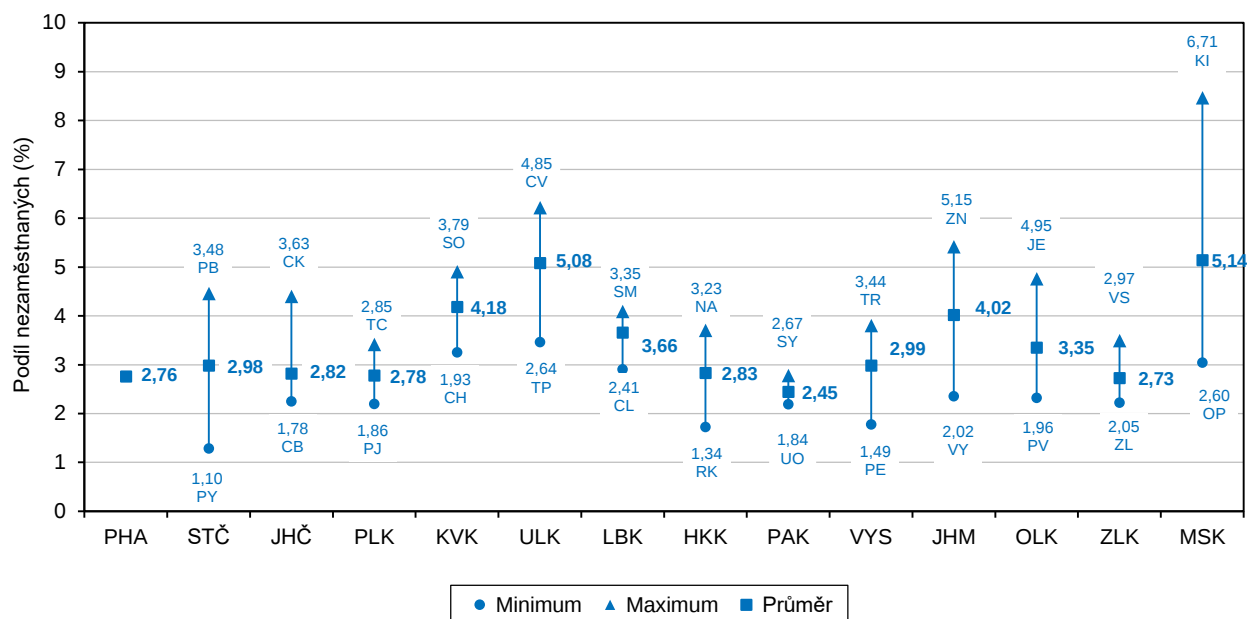
Zdroj: MPSV

¹⁾ podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let na obyvatelstvu stejného věku

Graf 2.10 Rozptyl podílu nezaměstnaných v okresech podle krajů k 31. 12. 2023

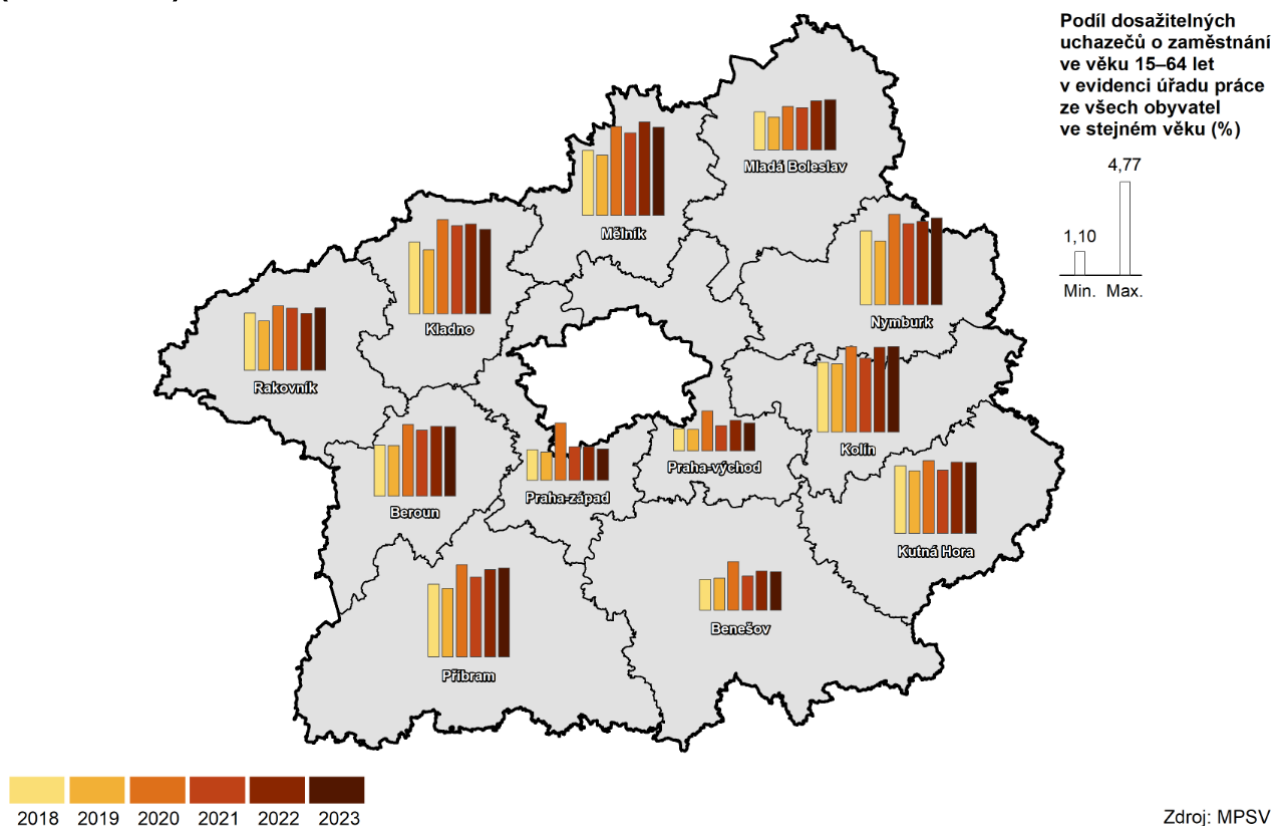
Zdroj: MPSV

Nejvyšší rozdíl mezi podílem nezaměstnaných mužů a žen byl v okrese Kolín.

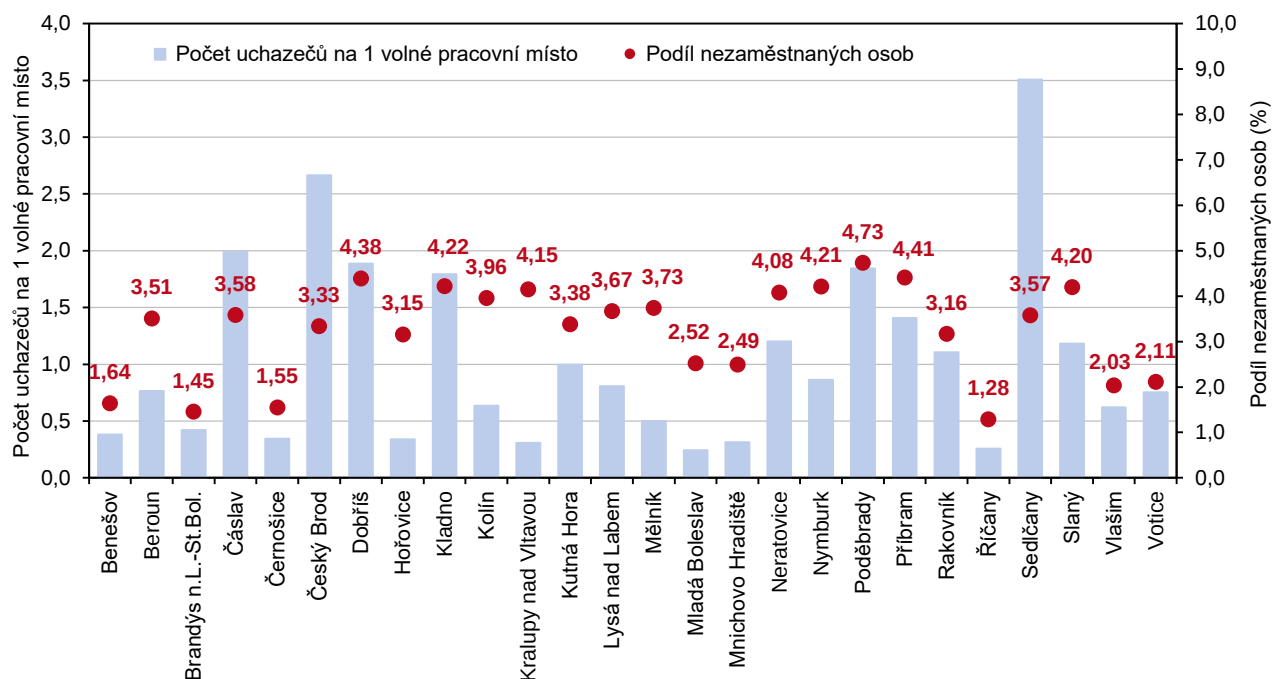
Podíl nezaměstnaných osob v kraji byl vyšší u žen (3,58 %) než u mužů (2,77 %). To platilo ve všech okresech Středočeského kraje, nejvyšší rozdíl vykázal okres Kolín (1,63 p. b.), nejmenší naopak okres Příbram (0,17 p. b.).

Kartogram 2.3 Podíl nezaměstnaných osob v okresech Středočeského kraje v letech 2018 až 2023 (stav k 31. 12.)

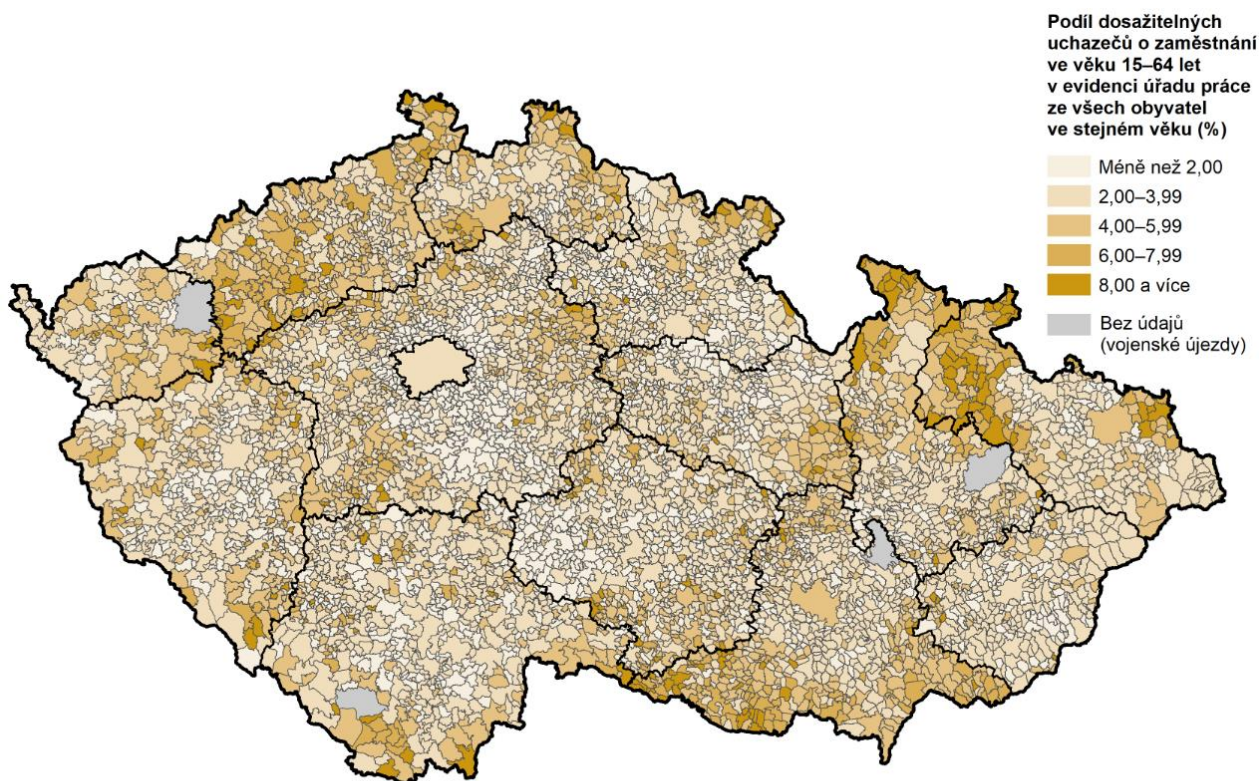

Graf 2.11 Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo a podíl nezaměstnaných osob ve správních obvodech ORP Středočeského kraje k 31. 12. 2023

Zdroj: MPSV

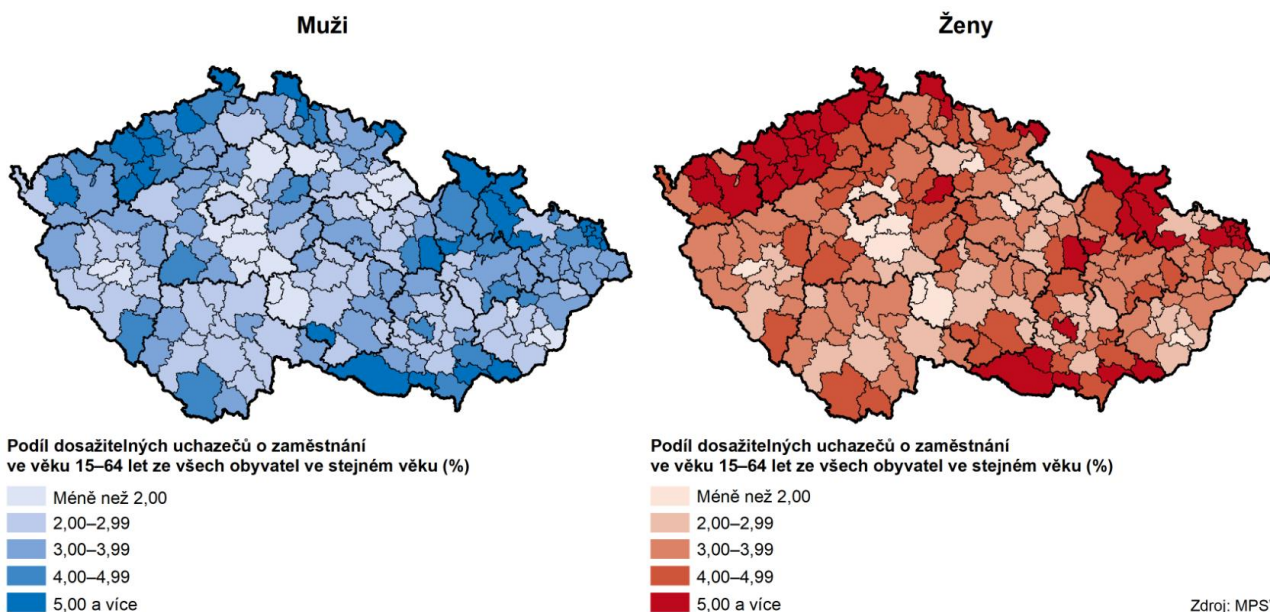

Kartogram 2.4 Podíl nezaměstnaných osob v obcích k 31. 12. 2023

Zdroj: Úřad práce ČR – generální ředitelství

Kartogram 2.5 Podíl nezaměstnaných osob podle pohlaví ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2023

Zdroj: MPSV

Říčany byly správním obvodem ORP s nejnižším podílem nezaměstnaných osob v ČR.

V rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) vykázaly ke konci roku 2023 nejnižší podíl nezaměstnaných osob správní obvody Říčany (1,28 %), Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (1,45 %), Černošice (1,55 %) a Benešov (1,64 %), pouze v těchto čtyřech obvodech se hodnoty pohybovaly pod dvouprocentní hranicí. Tyto čtyři středočeské správní obvody zaujímaly

1., 3., 5. a 8. místo s nejnižší nezaměstnaností v rámci všech 206 správních obvodů ORP v ČR. Nejnižší počet uchazečů na jedno volné pracovní místo připadal ve správních obvodech ORP Mladá Boleslav (0,24), Říčany (0,26), Kralupy nad Vltavou a Mnichovo Hradiště (shodně 0,31).

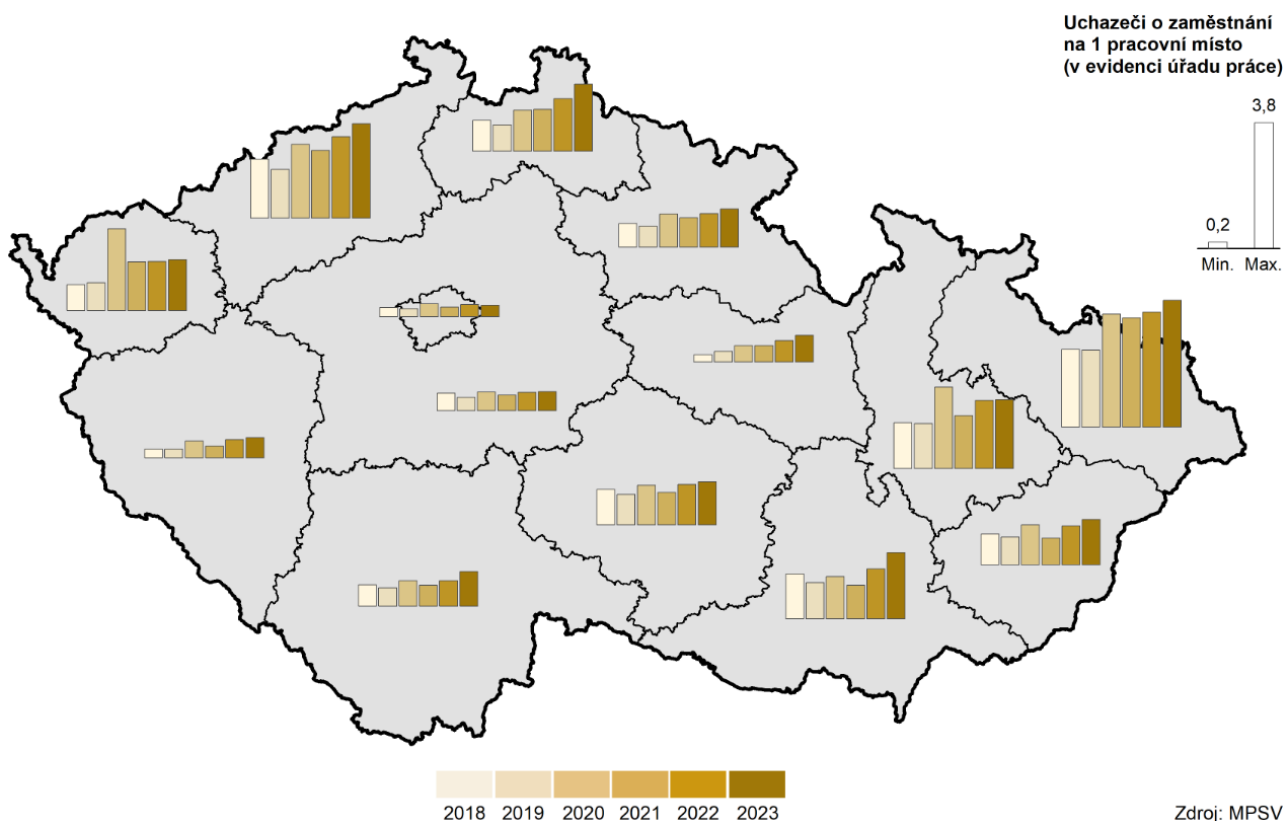
Nejvyšší podíl nezaměstnaných osob v kraji byl na Poděbradsku.

Nejvyšší podíl nezaměstnaných osob naopak vykazaly správní obvody Poděbrady (4,7 %) a Příbram (4,4 %). V rámci všech SO ORP Česka se tyto dva středočeské obvody umístily na 36. a 44. místě žebříčku obvodů s nejvyšší nezaměstnaností. Nejvyšší počet uchazečů na jedno volné pracovní místo připadal v roce 2023 ve správních obvodech Sedlčany (3,5), Český Brod (2,7) a Čáslav (2,0).

Počet volných pracovních se v roce 2021 přehoupl přes 60tisícovou hranici, poté začal klesat.

Ke konci roku 2023 bylo ve Středočeském kraji 55 801 volných pracovních míst. Počet volných pracovních míst dosáhl historicky nejvyšší hodnoty v roce 2021 (62 441), převyšující více než trojnásobně do té doby nejvyšší hodnoty z roku 2007, během něhož dosahoval počet volných pracovních míst 20 tisíc. Z maxima v roce 2007 následoval ale během dvou dalších let výrazný pokles na minimální hodnotu ke konci roku 2009 (3 296). V období let 2010 až 2013 docházelo pouze k pozvolnému nárůstu počtu volných pracovních míst, od roku 2014 však následoval strmý růst. Z minima v roce 2009 se tak počet volných pracovních míst dostal do konce roku 2021 na téměř 19násobek. V následujících letech 2022 a 2023 se vývoj obrátil, v obou letech byl zaznamenán pokles (o 8,2 p. b. a 2,7 p. b.).

Kartogram 2.6 Uchazeči o zaměstnání na pracovní místo v evidenci úřadu práce v krajích v letech 2018 až 2023 (stav k 31. 12.)

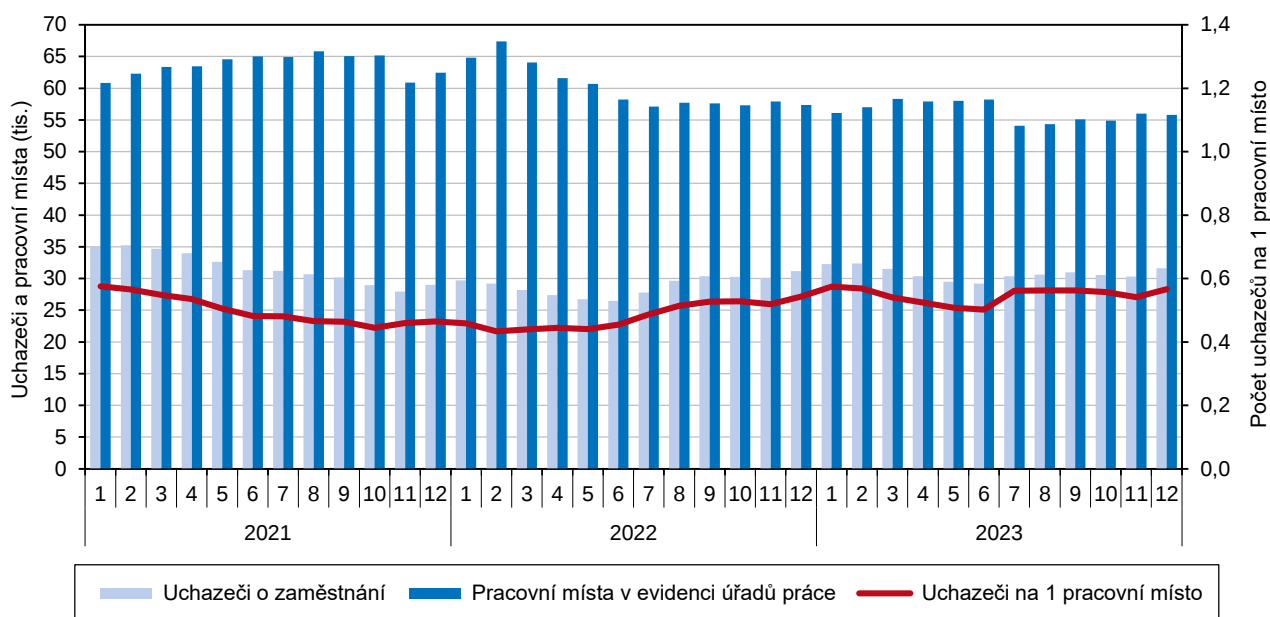
Od konce roku 2017 byl v kraji nižší počet uchazečů o zaměstnání než volných pracovních míst.

V souvislosti s výrazným nárůstem počtu volných pracovních míst a poklesem počtu uchazečů o práci do roku 2019 se postupně výrazně snižovala hodnota ukazatele počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo. V roce 2013 vycházelo na jedno

volné pracovní místo více než 15 uchazečů, ke konci roku 2014 to bylo necelých sedm. Ještě ke konci roku 2016 bylo v kraji více uchazečů než pracovních míst (2,1 uchazečů na 1 volné pracovní místo), v listopadu roku 2017 se ale situace obrátila a od té doby dosahuje tento ukazatel hodnot nižších než 1. Ke konci roku 2019 to bylo konkrétně 0,40 uchazečů na 1 volné pracovní místo. V souvislosti s nárůstem počtu uchazečů v roce 2020 se zvýšil i počet uchazečů na 1 volné pracovní místo na 0,56; na konci roku 2021 pak došlo k poklesu na 0,46. V letech 2022 a 2023 se hodnota opět navýšila na 0,54, resp. 0,57 uchazečů na jedno volné pracovní místo. Ve srovnání s ostatními kraji se v roce 2023 jednalo o 2. nejnižší hodnotu. Minimum bylo dosaženo v Praze (0,34) a maximum v Moravskoslezském kraji (3,78).

Graf 2.12 Uchazeči o zaměstnání a pracovní místa ve Středočeském kraji (stav ke konci měsíce)

Zdroj: MPSV

V posledních dvou letech došlo k nárůstu podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob na celkové nezaměstnanosti.

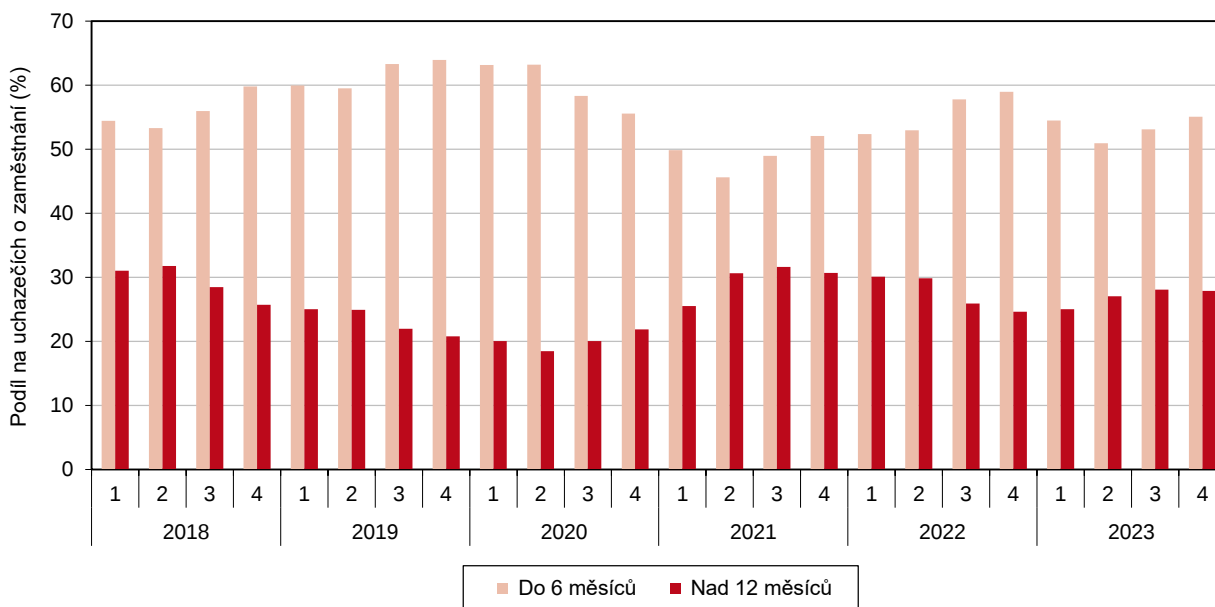
S rostoucí celkovou mírou nezaměstnanosti do roku 2014 docházelo ke zvyšování podílu skupin dlouhodobě nezaměstnaných v evidenci úřadu práce (1 až 2 roky a nad 2 roky) na celkovém počtu evidovaných nezaměstnaných a naopak klesaly podíly skupin krátkodobě nezaměstnaných (do 3 měsíců a 3 až 6 měsíců). Po roce 2014, kdy došlo k obratu ve vývoji nezaměstnanosti, se trend u obou skupin obrátil. Zatímco ještě ke konci 3. čtvrtletí roku 2015 převažovali mezi uchazeči dlouhodobě nezaměstnaní (nad 1 rok) s 42,4 % nad krátkodobě nezaměstnanými do 6 měsíců s 41,3 %; v polovině roku 2020 zaznamenali výrazně vyšší (3,4násobný) podíl krátkodobě nezaměstnaní oproti dlouhodobě nezaměstnaným (63,2 % vs. 18,5 %). V souvislosti s vlivem epidemické situace a změnami na pracovním trhu se od roku 2020 začala situace opět měnit, podíl krátkodobě nezaměstnaných klesal a dlouhodobě nezaměstnaných rostl. V polovině roku 2021 byl dosažen minimální podíl krátkodobě nezaměstnaných (45,6 %) a ve 3. čtvrtletí 2021 pak maximální podíl dlouhodobě nezaměstnaných (31,6 %), potom se vývoj opět otočil a došlo ke kolísání. Ke konci roku 2023 vzrostl podíl krátkodobě nezaměstnaných na 55,1 %, podíl dlouhodobě nezaměstnaných klesl na 27,9 %.

Za poslední 4 roky se zvýšil podíl dlouhodobě nezaměstnaných v populaci.

Stejný vývoj vykázal i podíl dlouhodobě nezaměstnaných na obyvatelstvu ve věku 15 až 64 let. Do roku 2014 vzrostl na maximum 2,74 % a od té doby postupně klesal až na minimální hodnotu koncem roku 2019, a to 0,55 %. Pak se ale opět zvyšoval a ke konci roku 2023 dosáhl 0,95 %.

Graf 2.13 Krátkodobě a dlouhodobě nezaměstnaní ke konci čtvrtletí ve Středočeském kraji

Zdroj: MPSV

Zastoupení absolventů a mladistvých na celkovém počtu uchazečů v posledních letech vzrostl, podíl osob se zdravotním postižením klesl.

Podíl absolventů a mladistvých na celkovém počtu uchazečů činil na konci roku 2023 ve Středočeském kraji 5,9 % (v ČR 5,3 %), což byla čtvrtá nejvyšší hodnota mezi kraji. Podíl absolventů a mladistvých za posledních pět let vzrostl. Osoby se zdravotním postižením tvořily 11,5 % uchazečů o zaměstnání (v ČR 13,4 %), jejich podíl v posledních pěti letech klesl. Na konci roku 2023 se jednalo o třetí nejnižší podíl mezi kraji.

V posledních čtyřech letech se snížil podíl uchazečů s nárokem na podporu v nezaměstnanosti.

Necelá třetina uchazečů (32,4 %) měla na konci roku 2023 nárok na podporu v nezaměstnanosti, což bylo o 1,5 p. b. více než v rámci celé republiky (30,9 %), přičemž jejich podíl se do roku 2019 výrazně zvyšoval, pak ale došlo ke snížení. V roce 2012 měla nárok na podporu v nezaměstnanosti pouze zhruba pětina uchazečů, v roce 2017 třetina a v roce 2019 přibližně 40 %. Po roce 2019 se podíl snížil pod méně než třetinu.

Průměrná měsíční podpora v nezaměstnanosti byla druhá nejvyšší.

Průměrná měsíční podpora v nezaměstnanosti činila ke konci roku 2023 celkem 11 030 Kč, během posledních pěti let vzrostla o 38,3 %. Průměrná podpora ve Středočeském kraji byla po Praze (13 192 Kč) druhá nejvyšší, naopak nejnižší průměrná podpora byla vyplácena v Moravskoslezském kraji (9 741 Kč).

Mezi uchazeči o zaměstnání rostl podíl mladých do 24 let a klesal podíl 55letých a starších.

Podíly jednotlivých věkových kategorií uchazečů o zaměstnání na celkovém počtu evidovaných uchazečů se během sledovaného období měnily. V posledních pěti letech došlo ke změně trendu, který se v předchozí pětiletce do roku 2018 projevoval zvyšováním podílu starších (nad 55 let) a snižováním podílu mladších (do 34 let). Během posledních pěti let od roku 2019 došlo naopak ke zvýšení podílu nejmladší složky uchazečů do 24 let z 11,7 % na 15,0 %; dále rostl ještě podíl věkové skupiny 45 až 54 let z 21,6 % na 23,0 %. Nejstarší věková skupina uchazečů ve věku

55 a více let naopak zaznamenala pokles podílu z 24,8 % na 23,7 %; poklesl i podíl uchazečů ve věku 25 až 44 let ze 41,9 % na 38,3 %.

Průměrný věk uchazečů v posledních pěti letech poklesl.

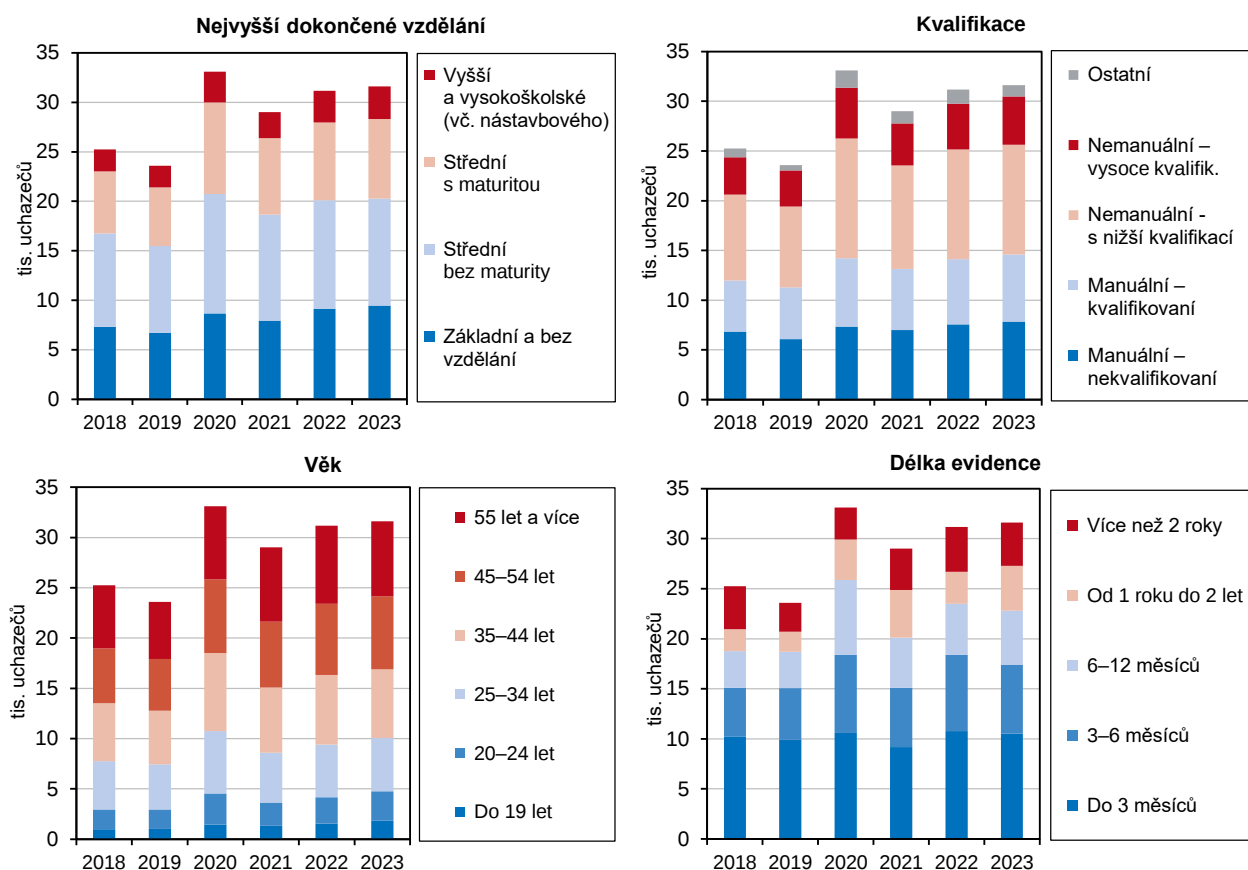
Tento vývoj věkové struktury uchazečů se v posledních pěti letech projevil poklesem průměrného věku uchazečů o zaměstnání. Zatímco v letech 2014 až 2018 vzrostl průměrný věk uchazečů ze 40,7 let na 43,0 let; v roce 2019 začal průměrný věk každoročně klesat (vyjma roku 2021) až na hodnotu 42,5 let ke konci roku 2023.

Nejpočetnější byla věková skupina uchazečů ve věku 55 let a více let.

I přes pokles podílu uchazečů 55letých a starších na celkovém počtu uchazečů se tato nejstarší věková skupina během posledních deseti stala nejpočetnější. Ještě v roce 2014 byla nejstarší věková skupina nad 55 let zastoupena mezi uchazeči až jako 4. nejpočetnější (první byla skupina 35 až 44 let, druhá 25 až 34 let, třetí 45 až 54 let); v posledních pěti letech už ale tvořili uchazeči ve věku 55 a více let nejvíce zastoupenou skupinu.

Graf 2.14 Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce podle vzdělání, kvalifikace, věku a délky evidence (stav k 31. 12.)

Zdroj: MPSV

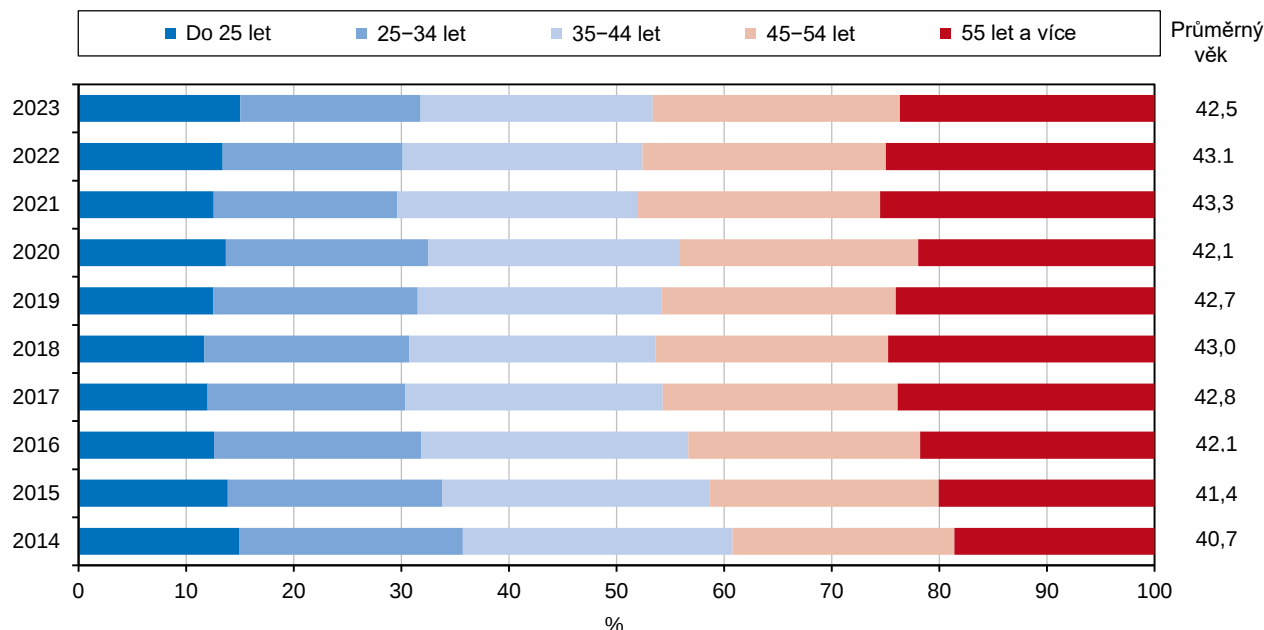
Mezi uchazeči o zaměstnání byli téměř dvěma třetinami zastoupeni uchazeči bez vzdělání a středoškoláci bez maturity.

Nejvyšší podíl uchazečů podle vzdělání tvořili ke konci roku 2023 nezaměstnaní se středním vzděláním bez maturity (34,1 %). Podíl této skupiny uchazečů se oproti roku 2018 snížil (z 37,4 %). Podíl druhé nejpočetnější kategorie základní vzdělání a bez vzdělání se naopak zvýšil o 0,9 p. b. na 29,9 %. Tyto dvě vzdělanostní kategorie tvořily téměř dvě třetiny uchazečů o zaměstnání. Méně byli zastoupeni uchazeči s vyššími stupni vzdělání. Přibližně čtvrtina uchazečů (25,5 %) měla středoškolské vzdělání s maturitou, jejich podíl v posledních pěti letech mírně vzrostl. Úplně nejméně, zhruba desetinou (10,4 %), byla zastoupena nejvzdělanější

skupina uchazečů s vysokoškolským vzděláním, rovněž jejich podíl v průběhu posledních pěti let vzrostl.

Graf 2.15 Uchazeči o zaměstnání podle věkových skupin ve Středočeském kraji (stav k 31. 12.)

Zdroj: MPSV

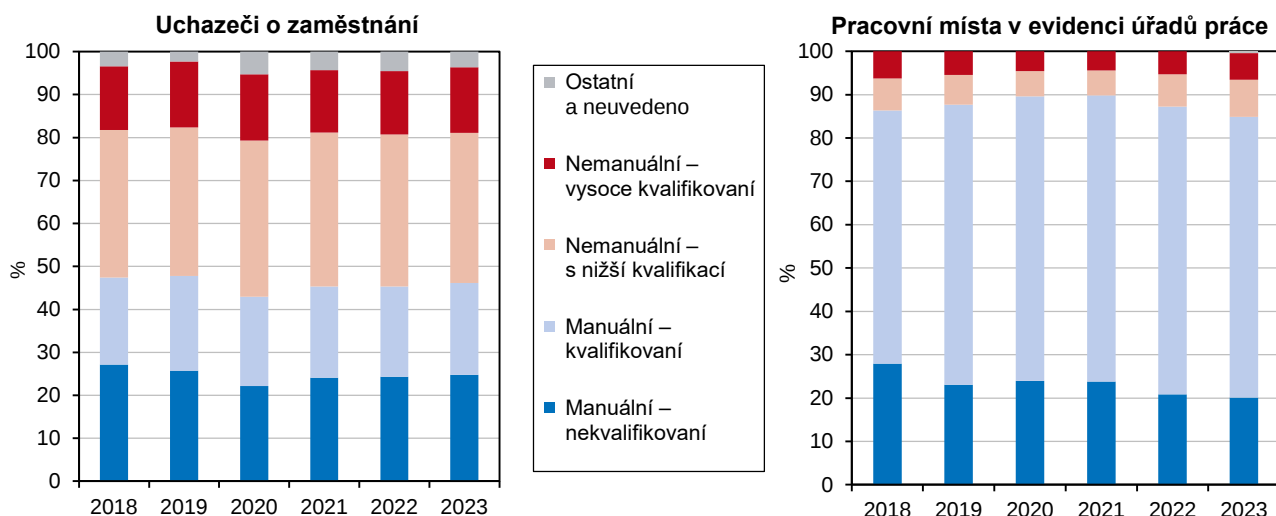

Nejvyšší podíl na uchazečích tvořili nemanuální pracovníci s nižší kvalifikací.

Při členění uchazečů podle kvalifikace zaměstnání tvořila ke konci roku 2023 nejvyšší podíl kategorie nemanuálních pracovníků s nižší kvalifikací (34,9 %), na druhém místě byla kategorie manuálních nekvalifikovaných pozic (24,8 %), na třetím místě manuální kvalifikovaní pracovníci (21,4 %) a nejnižší podíl vykázala skupina nemanuálních vysoce kvalifikovaných zaměstnání (15,3 %). Většinu uchazečů (59,7 %) tedy tvořili pracovníci nekvalifikovaní nebo s nízkou kvalifikací. Jednotlivé podíly v průběhu posledních 5 let kolísaly, zaznamenávaly jak meziroční nárůsty, tak poklesy.

Graf 2.16 Uchazeči o zaměstnání a pracovní místa podle kvalifikace ve Středočeském kraji (k 31. 12.)

Zdroj: MPSV

Většina volných pracovních míst byla určena pro manuální kvalifikované pracovníky, jejich počet rostl.

Pracovní místa v evidenci úřadů práce však vykazovala odlišnou strukturu podle kvalifikace, než byla struktura u uchazečů. Téměř dvě třetiny volných pracovních míst byly určeny pro manuální kvalifikované pracovníky, poptávka po těchto profesích přitom v posledních letech silně vzrostla. Od roku 2018 se zvýšil počet volných míst pro manuální kvalifikované pracovníky o 8 tis., podíl na celkovém počtu volných míst vzrostl z 58,4 % na 64,8 % v roce 2023. U manuálních nekvalifikovaných profesí naopak počet i podíl volných pracovních míst od roku 2018 poklesl, v roce 2023 bylo těchto míst méně o 2,2 tis. a podíl se snížil z 27,9 % v roce 2018 na 20,1 %.

Příjmy a životní podmínky domácností

Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele v posledních sedmadvaceti letech rostl, po Praze byl druhý nejvyšší.

Úroveň materiálního bohatství domácností trvale bydlících osob v jednotlivých regionech do velké míry naznačuje čistý disponibilní důchod domácností (ČDDD). Čistý disponibilní důchod domácností v běžných cenách dosáhl v roce 2022 ve Středočeském kraji hodnoty 473,0 mld. Kč, na jednoho obyvatele tak připadalo 340,0 tis. Kč, což byla po Praze (423,3 tis. Kč) druhá nejvyšší hodnota mezi kraji. Nejnižší čistý disponibilní důchod domácností připadl na jednoho obyvatele v Ústeckém kraji (292,8 tis. Kč). Středočeský kraj se v posledních sedmadvaceti letech umísťoval hodnotou tohoto ukazatele každoročně na druhé pozici za hlavním městem Prahou a s výjimkou dvou let 2013 a 2020 docházelo k jeho stálému nárůstu. Přední místo si Středočeský kraj udržoval i celkovým podílem ČDDD na celorepublikové hodnotě tohoto ukazatele. V roce 2022 to bylo 13,5 %, tedy nejvíce po hl. m. Praze (16,1 %). Druhou pozici mezi kraji si Středočeský kraj drží nepřetržitě od roku 2000, v předchozím období let 1995 až 1999 stál na třetím místě za regionem hlavního města a Moravskoslezským krajem. Nejméně se na celkovém ČDDD republiky podílel kraj Karlovarský (2,5 %).

Kraj zaznamenal nejvyšší počet osob připadající na jednu domácnost.

Podle výsledků výběrového šetření o příjmech a životních podmínkách domácností hospodařilo v roce 2023 ve Středočeském kraji 544 tis. domácností a v nich téměř 1 372 tis. osob. Na jednu domácnost tak průměrně připadalo 2,48 osob. Středočeské domácnosti patří dlouhodobě k regionům s vyšším počtem členů, v roce 2023 byl průměrný počet osob na jednu domácnost z mezikrajského pohledu úplně nejvyšší, celorepublikový průměr byl téměř o dvě desetiny nižší (2,29). Početnější domácnosti v ČR zaznamenávají obecně také moravské regiony, na druhém a třetím místě stály v roce 2023 Zlínský (2,42) a Jihomoravský kraj (2,37). Naopak méně početné domácnosti jsou zpravidla v hlavním městě a severozápadních regionech, v roce 2023 se jednalo o hl. m. Prahu (2,04 osob) a Karlovarský kraj (2,15 osob). Tyto výsledky korespondují s charakterem regionů ČR; vyššího počtu členů domácnosti dosahovaly zpravidla oblasti venkovského charakteru, naopak nižšího počtu oblastí s vyšším podílem městského obyvatelstva.

Kraj vykázal nejvyšší průměrný počet vyživovaných dětí a pracujících členů na domácnost.

V souvislosti s demografickými charakteristikami zaznamenaly středočeské domácnosti v mezikrajském srovnání také nejvyšší průměrný počet vyživovaných dětí na domácnost (0,65) a v kombinaci s vyšší zaměstnaností zároveň i nejvyšší průměrný počet pracujících členů v domácnosti (1,18). Naopak podprůměrný počet nepracujících důchodců (0,51) byl mezi kraji třetí nejnižší. U nezaměstnaných se jednalo o hodnotu (0,05) pod republikovým průměrem (0,06).

Příjmová situace středočeských domácností patřila mezi nejlepší v republice.

V rámci výběrového šetření Životní podmínky 2023 byly kromě jiného zjišťovány i příjmy domácností za rok předcházející šetření, tedy 2022. Hrubý roční peněžní příjem na člena domácnosti činil ve Středočeském kraji v roce 2022 průměrně 300,2 tis. Kč, průměrný roční čistý peněžní příjem na osobu dosahoval za kraj výše

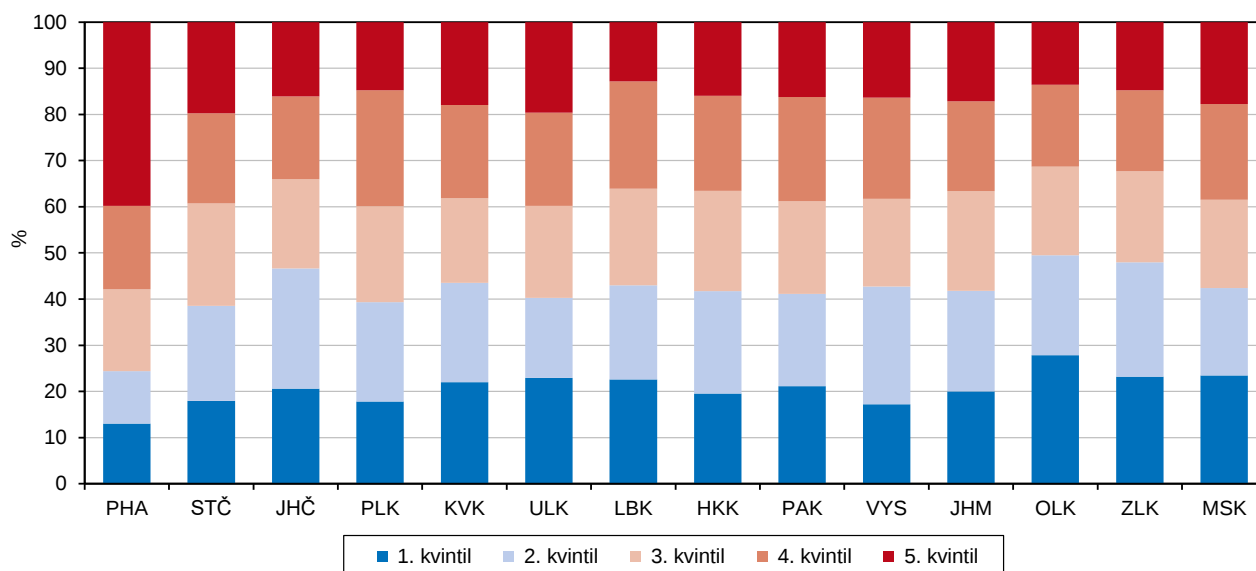

260,1 tis. Kč. Tento výsledek byl těsně nad celorepublikovým průměrem (259,9 tis. Kč; tuto hodnotu navyšovaly především příjmy domácností v hlavním městě Praze s 340,7 tis. Kč) a z mezikrajského pohledu byl druhý nejvyšší. Nejnižší průměrný roční čistý příjem připadal na osobu v Olomouckém (230,4 tis. Kč) a Zlínském kraji (238,5 tis. Kč).

Graf 2.17 Podíl domácností v krajích podle kvintilového rozdělení domácností ČR na základě čistého peněžního příjmu v roce 2022 (stav k 31. 12.)

Zdroj: ČSÚ (Životní podmínky 2023)

Rozdělení domácností v celé ČR	1. kvintil: <i>20 % domácností s nejnižšími příjmy</i>	2. kvintil: <i>druhých 20 % domácností</i>	3. kvintil: <i>třetích 20 % domácností</i>	4. kvintil: <i>čtvrtých 20 % domácností</i>	5. kvintil: <i>20 % domácností s nejvyššími příjmy</i>
Počet domácností v ČR	909 511	908 750	909 318	909 242	908 669
Horní hranice čistého peněžního příjmu na osobu v ČR (Kč)	181 434	223 328	268 086	359 606	x

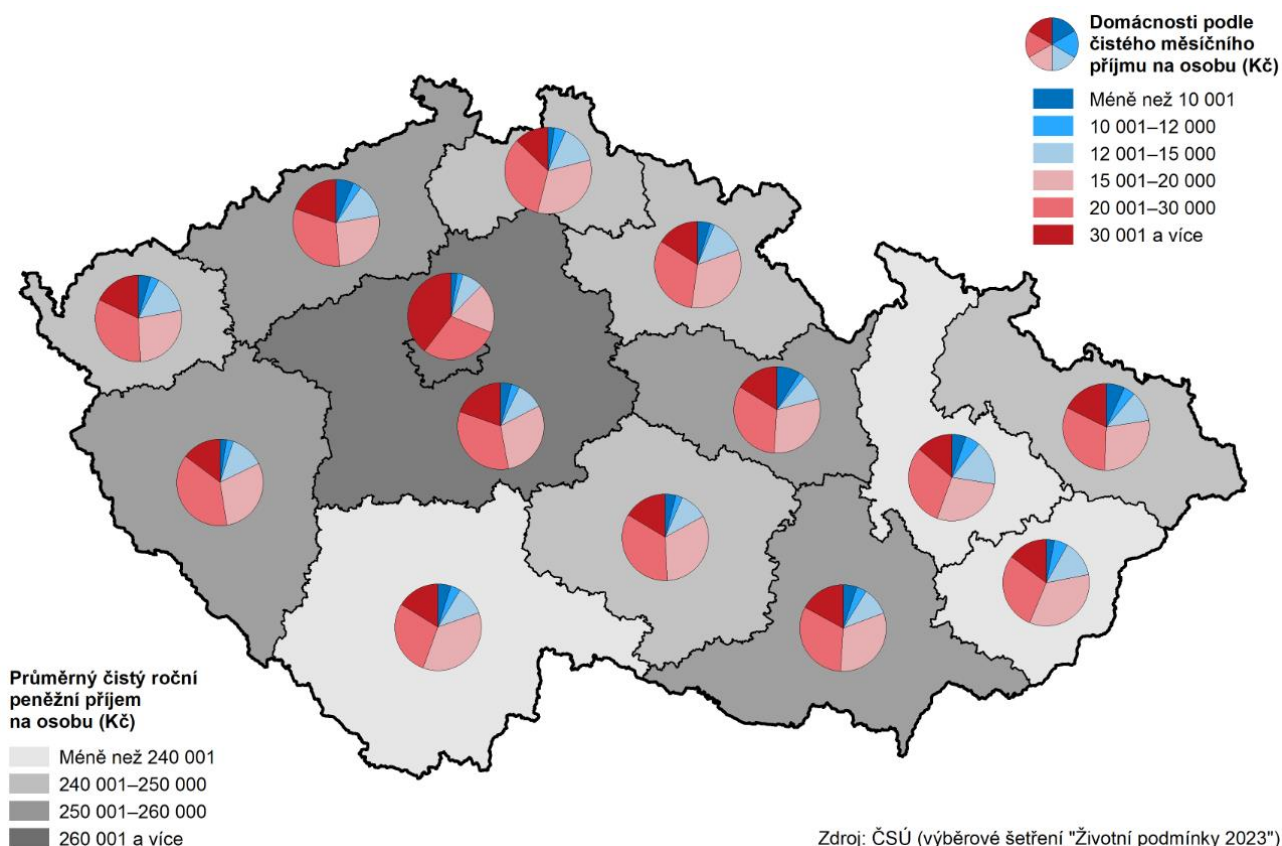
Třetina středočeských domácností spadala do příjmového pásma 20–30 tis. Kč na osobu.

Nadprůměrné příjmy v rámci republiky vykazoval kraj i v podílech domácností podle jednotlivých velikostních skupin měsíčního čistého příjmu na osobu. Zatímco ve Středočeském kraji se podíly domácností s nejnižšími příjmy pohybovaly pod republikovou úrovní (příjem do 15 tis. Kč na osobu – kraj 17,4 %, ČR 19,4 %), podíly s vyššími příjmy nad 15 tis. Kč se naopak pohybovaly nad celorepublikovým průměrem (příjem 15–20 tis. Kč na osobu – kraj 29,7 %, ČR 28,8 %; příjem 20–30 tis. Kč na osobu – kraj 33,3 %, ČR 31,8 %; příjem 30–50 tis. Kč na osobu – kraj 16,7 %, ČR 16,2 %), nejvýrazněji vynikal Středočeský kraj v kategoriích 30–50 tis. Kč a nad 50 tis. Kč na osobu, v obou případech zaznamenal mezi kraji třetí nejvyšší podíl domácností. Nejčastějším měsíčním příjmovým pásmem, ve kterém se nacházela třetina středočeských domácností, byly příjmy ve výši 20–30 tis. Kč na osobu (33,3 % domácností), přičemž v předchozím roce šetření dominovaly ještě domácnosti s průměrným čistým příjmem na osobu mezi 15–20 tis. Kč (33,1 %).

Průměrný roční čistý peněžní příjem na osobu rostl.

V posledních dvaadvaceti letech docházelo k neustálému nárůstu průměrného ročního čistého peněžního příjmu na osobu, s výjimkou jednoho meziročního poklesu mezi lety 2013 a 2014.

Kartogram 2.7 Příjmy domácností v krajích v roce 2022

Většina středočeských domácností bydlela ve vlastním domě, nejvíce ze všech krajů.

Úroveň bydlení patří k základním ukazatelům životního standardu. Více než polovina (56,0 %) domácností v kraji bydlela ve vlastním domě, což odpovídá charakteru bydlení ve Středočeském kraji, tedy skutečnosti, že je zde vyšší podíl bytů v rodinných domech, než je tomu u většiny ostatních krajů. Jednalo se o nejvyšší podíl mezi kraji, průměr za ČR činil 38,4 %. Nejméně domácností bydlelo ve vlastním domě v hl. m. Praze (11,8 %). Podíly domácností s jinými typy vlastnického poměru k obývanému bytu (osobní, družstevní, pronájem) byly ve Středočeském kraji naopak celorepublikově průměrné.

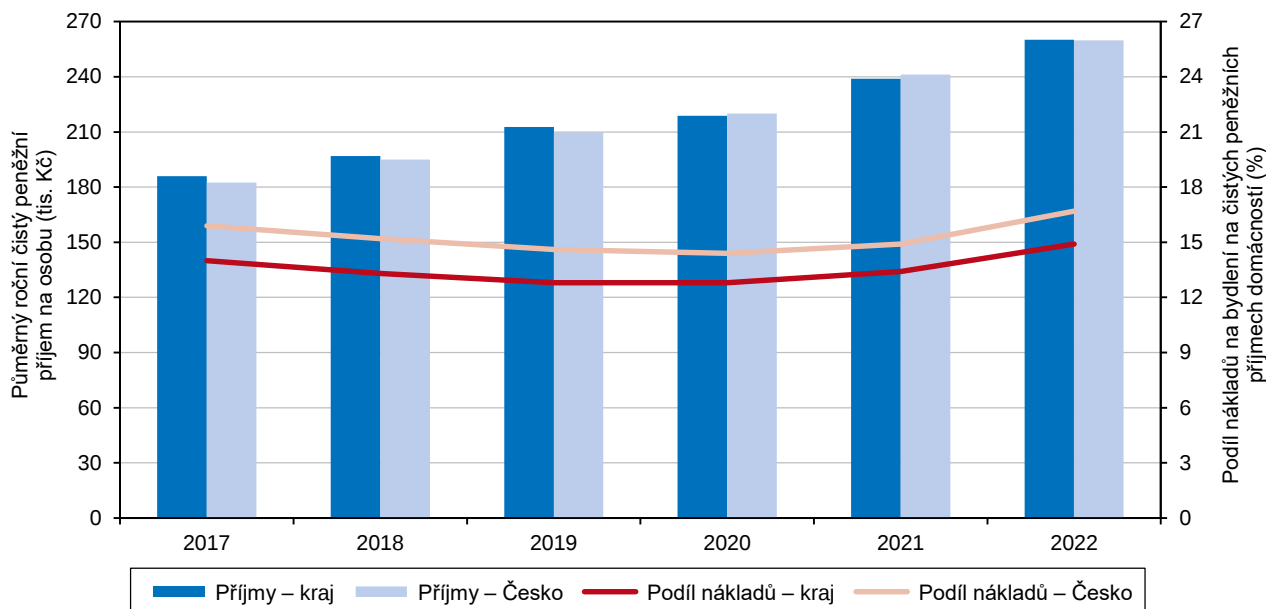
Středočeské domácnosti vykázaly mezi kraji druhé nejvyšší zatížení výdaji na bydlení.

Náklady na bydlení bývají často pro domácnost jednou z hlavních položek ve výdajích a ovlivňují životní podmínky domácností. Středočeské domácnosti vydaly na bydlení měsíčně v průměru 7 984 Kč, méně než domácnosti celé ČR (8 299 Kč), ale 7. nejvyšší částku mezi kraji. Nejvíce na bydlení vydávaly domácnosti v hl. m. Praze (10 832 Kč), nejméně naopak v Kraji Vysočina (7 032 Kč). Náklady na bydlení představovaly z čistých příjmů středočeské domácnosti podíl 14,9 %. To bylo o 1,8 p. b. méně než u celorepublikového průměru (16,7 %) a 2. nejvyšší hodnota mezi kraji. Menšího podílu dosahovaly domácnosti už jen v Kraji Vysočina (14,5 %). Nejvyšší náklady na bydlení vynakládaly domácnosti v hlavním městě (18,7 %) a Karlovarském kraji (18,4 %). Přestože náklady domácnosti na bydlení pravidelně rostou, podíl nákladů na bydlení z příjmu domácností se v porovnání se stavem před deseti lety naopak snížil; ve Středočeském kraji z 15,8 % v roce 2013 na 14,9 % v roce 2023 a v ČR z 18,6 % v roce 2013 na 16,7 % v roce 2023. I přesto, že podíl

nákladů na bydlení z čistého příjmu středočeských domácností patřil regionálně k nejnižším, byly dle subjektivního pohledu domácností tyto položky častější zátěží, než tomu bylo u domácností v celé republice. Podle tohoto pohledu nepředstavovaly náklady spojené s bydlením žádnou zátěž pro 8,6 % domácností v kraji, zatímco v ČR to bylo 10,0 % domácností.

Graf 2.18 Příjmy domácností a náklady na bydlení ve Středočeském kraji a ČR

Zdroj: ČSÚ (Životní podmínky)

Nejvyšší výdajovou položku na bydlení představovaly poplatky na elektřinu, ve srovnání s ostatními kraji se jednalo o nejvyšší podíl.

Nejvyšší výdajovou položkou na bydlení byly pro středočeské domácnosti poplatky za elektřinu, měsíční průměr těchto poplatků činil 3 039 Kč a představoval téměř dvě pětiny (38,1 %) výdajů za bydlení, byl tak mezi kraji nejvyšší. Poplatky za elektřinu byly pro domácnosti nejvyšším výdajem ve všech krajích kromě hl. m. Prahy, kde hlavní výdajovou položku tvořilo nájemné (úhrada za užívání bytu), a to 32,4 %. Ve Středočeském kraji tvořily výdaje na nájemné pouze 14,6 %, což byl třetí nejmenší podíl mezi kraji po krajích Zlínském (13,2 %) a Vysočina (14,1 %). Ostatní měsíční poplatky související s bydlením dosahovaly ve Středočeském kraji zpravidla nižších hodnot než celorepublikový průměr (plyn z dálkového zdroje – 17,5 % kraj, 17,7 % ČR; vodné a stočné – 8,9 % kraj, 8,6 % ČR; teplo a teplá voda – 10,7 % kraj, 7,8 % ČR). Výjimkou byly díky typu bydlení domácností v kraji jen poplatky za tuhá a tekutá paliva (6,9 %), které byly vyšší než v celé ČR (4,6 %).

Vybavenost středočeských domácností patřila k nejlepší.

Vybavenost domácností určitými předměty či spotřebiči typu televizor, pračka, chladnička či mobilní telefon je v současné době samozřejmostí ve všech krajích ČR. U méně častého či luxusnějšího vybavení domácností (např. sušička prádla, počítač, osobní automobil) patřil podíl vlastnictví u středočeských domácností mezi kraji k nejvyšším. Středočeský kraj byl na 1. místě v podílu domácností vlastnících osobní auto (82,4 %) a myčku nádobí (57,7 %). Na 2. místě se umístil v podílu vlastnictví sušičky prádla (35,4 %) po Jihomoravském kraji (36,6 %). Osobní počítač nebo notebook mělo k dispozici 83,9 % středočeských domácností, internet 86 %, v obou případech se jednalo o 4. nejvyšší podíl mezi kraji. Vybavenost počítačem a internetem byla jednoznačně nejvyšší v Praze, pouze hlavní město vykázalo podíl vyšší než 90 %.

Polovina středočeských domácností vycházela se svými příjmy bez obtíží.

Součástí šetření bylo také zjišťování subjektivních názorů člena domácnosti na socioekonomickou situaci celé domácnosti. Z výsledků za posledních deset let vyplývá, že příjmová situace v návaznosti na hospodaření domácnosti se výrazně zlepšila i z pohledu členů domácnosti. Zatímco při šetření v roce 2013 nemělo problém vyjít s příjmem 28 % středočeských domácností, přičemž velké obtíže zaznamenala každá třináctá středočeská domácnost, při posledním šetření v roce 2023 uvedla bezproblémový finanční chod celá polovina oslovených domácností a jen každá dvacátá sedmá domácnost zaznamenala v této záležitosti velké obtíže. I přesto, že příjmy středočeských domácností patřily v mezikrajském srovnání k těm vyšším, procento domácností, které subjektivně neměly problém svým příjmem pokrýt chod domácnosti (50 %), bylo nižší než procento domácností v celé ČR (57 %).

Nejčastěji si středočeské domácnosti stěžovaly na hluk z domu či ulice.

Při zjišťování životních podmínek obyvatel je nutné neopomenout spokojenost občanů s bydlením. Nejčastějšími faktory, které negativně ovlivňovaly kvalitu bydlení domácností, byl hluk z domu či ulice. Tento faktor uvedlo 14,1 % středočeských domácností, méně často, než tomu bylo u českých domácností celkem (15,5 %). Rovněž všechny ostatní faktory zatěžovaly středočeské domácnosti méně než domácnosti v celé ČR. Jako druhý nejčastější problém zmiňovaly středočeské domácnosti znečištěné prostředí (7,4 % kraj, 7,9 % ČR) a třetí vandalství a kriminalitu v okolí (6,1 % kraj, 6,6 % ČR). Negativní faktory týkající se samotného bytu domácnosti (vlhkost a světelné podmínky bytu, velikost bytu) trápily středočeské domácnosti ještě výrazněji méně než domácnosti v celé ČR.

Mzdy

Průměrná mzda byla v kraji po Praze druhá nejvyšší.

Podle strukturálního šetření mezd⁴ dosahovala průměrná hrubá měsíční mzda ve Středočeském kraji v roce 2023 částky 46 035 Kč. Jednalo se po hl. m. Praze (57 275 Kč) o druhou nejvyšší průměrnou mzdu, která převýšila republikový průměr (45 927 Kč). Ve Středočeském kraji se průměrná mzda dostala nad celorepublikovou hodnotu v roce 2013 a převyšovala ji každoročně, výjimkou byl pouze rok 2021. Nejnížší průměrnou mzdu pobírali v roce 2023 zaměstnanci v Karlovarském kraji (39 746 Kč), jednalo se o jediný kraj, kde průměrná mzda nedosáhla hranice 40 tis. Kč. Mezi lety 2018 a 2023 vzrostla hrubá průměrná měsíční mzda ve Středočeském kraji o 33,9 % (11 645 Kč), v celé republice se jednalo o 36,3% nárůst (o 12 243 Kč). Nejvýraznější růst mezi kraji zaznamenal Jihomoravský kraj (nejvyšší relativní růst o 38,8 % a druhý nejvyšší absolutní růst o 12 677 Kč), absolutně nejvíce vzrostla mzda v Praze (o 14 772 Kč), nejméně v krajích Libereckém (o 10 414 Kč) a Karlovarském (o 10 510 Kč).

Čtvrtý nejvyšší byl rozdíl ve výši průměrné mzdy mezi muži a ženami.

Středočeští muži pobírali v roce 2023 o 9,1 tis. vyšší průměrnou mzdu (50 019 Kč) než ženy (40 959 Kč), což byl čtvrtý nejvyšší rozdíl mezi pohlavími. Nejvyšší rozdíl byl patrný v hl. m. Praze, kde pobírali muži o 13,9 tisíc Kč vyšší mzdu než ženy. V celé republice byl rozdíl mezi pohlavími 8,9 tisíc Kč. Nejnížší rozdíl (4,3 tis. Kč) v průměrné mzdě mužů a žen byl patrný v Karlovarském kraji (kraj s celkově nejnížší průměrnou mzdou). Středočeští muži dlouhodobě zaujímali v hodnotě průměrné

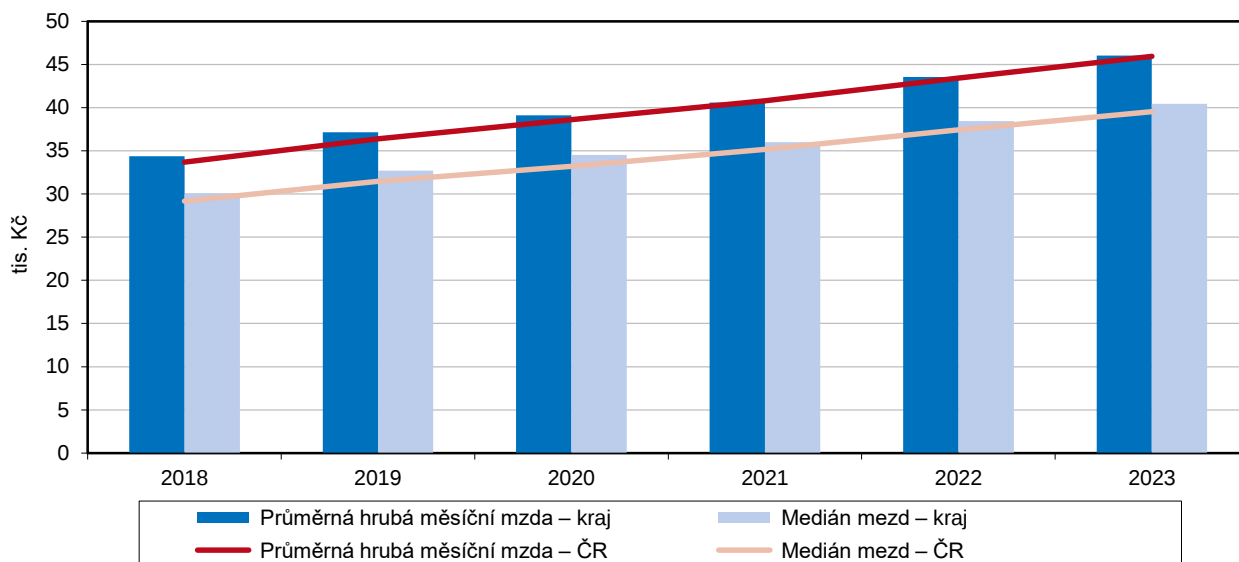
⁴ Údaje o průměrných mzdách jsou výsledkem strukturálního šetření mezd Ministerstva práce a sociálních věcí (výběrové šetření Informační systém o průměrném výdělku) a Ministerstva financí ČR (Informační systém o platu a služebním příjmu). Toto výběrové šetření se odlišuje od ostatních mzdových zjišťování, neboť jsou přímo sledovány mzdy jednotlivých zaměstnanců a nikoli celkové objemy mzdových prostředků na úrovni podniků či organizací.

mzdy druhé místo mezi kraji, ženy si v roce 2018 polepšily z dosavadního třetího místa a v letech 2018 až 2023 obsadily rovněž druhou příčku jako muži. Výjimkou byl pouze rok 2021, kdy opět přechodně klesly na místo třetí (po Praze a Jihomoravském kraji). První místo patří dlouhodobě u obou pohlaví hl. m. Praze, v roce 2023 zde pobírali muži 63 886 Kč a ženy 50 011 Kč; poslední místo bylo rozdílné – muži pobírali nejméně v Karlovarském kraji (41 800 Kč), ženy v kraji Zlínském (36 574 Kč).

Graf 2.19 Průměrná hrubá měsíční mzda a medián mezd ve Středočeském kraji a ČR

Zdroj: MPSV, MF

Nejvyšší mzdy pobírali v kraji řídící pracovníci, po Praze druhé nejvyšší. Středočeští řemeslníci a opraváři pobírali nejvyšší mzdy ve srovnání s ostatními kraji ČR.

V rámci strukturálního šetření mezd se zjišťují průměrné mzdy podle hlavních tříd klasifikace zaměstnání. Nejvyšší mzdy pobírali ve Středočeském kraji řídící pracovníci, v roce 2023 se jednalo ve Středočeském kraji o 105 472 Kč, což byla druhá nejvyšší částka po hl. m. Praze (129 748 Kč). Druhou nejvyšší mzdu (61 729 Kč) v kraji vykázali specialisté, zde se jednalo o 3. nejvyšší hodnotu mezi kraji po Praze a Jihomoravském kraji. Druhé nejvyšší mezikrajské průměrné mzdy pobírali ještě středočeští techničtí a odborní pracovníci (51 287 Kč) a úředníci (37 386 Kč). Na prvním místě mezi kraji stál Středočeský kraj v hodnotě průměrné mzdy u kategorií zaměstnání s nižší úrovní vzdělání – řemeslníci a opraváři (42 842 Kč) a u profesí obsluha strojů a zařízení, montéři (40 303 Kč), kde byla hodnota podobná jako v Praze. Nejhorší mzdová úroveň ve srovnání s ostatními kraji byla patrná ve službách, středočeští pracovníci ve službách a prodeji vykázali 6. nejvyšší průměrnou mzdu (32 435 Kč) ve srovnání s ostatními kraji.

Medián mezd byl v kraji druhý nejvyšší, stejně jako v případě průměrné hrubé mzdy.

Medián mezd⁵ Středočeského kraje dosáhl v roce 2023 částky 40 426 Kč, což byla po hl. m. Praze (46 429 Kč) druhá nejvyšší hodnota, stejně jako v případě průměrné hrubé mzdy. Rovněž se jednalo o hodnotu nad celorepublikovým průměrem (39 518 Kč). Medián mezd ukazuje mzdu zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení a vypovídá tak mnohem lépe o skutečné mzdové úrovni. Nejnižší hodnotu mediánu mezd vykázal stejně jako u průměrné hrubé mzdy Karlovarský kraj (35 622 Kč). Mezi lety 2018 a 2023 vzrostl mzdový medián ve Středočeském kraji o 34,5 %, v celé

⁵ Medián mezd ukazuje mzdu zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení a vypovídá tak mnohem lépe o skutečné mzdové úrovni

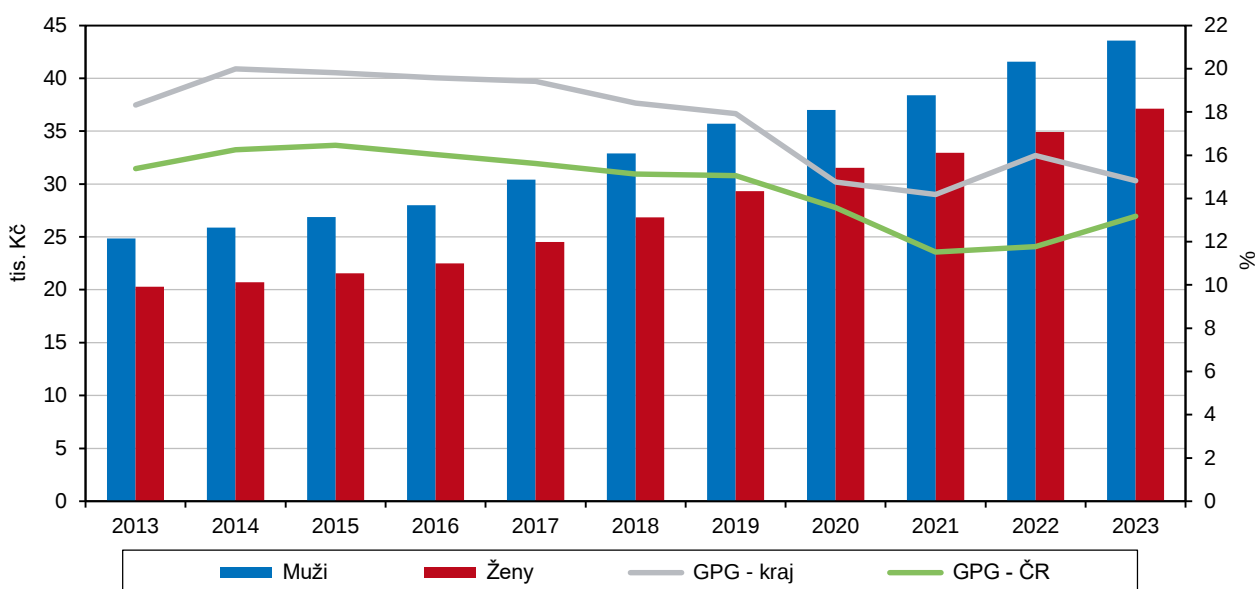
republiky se jednalo o 35,4% nárůst. Nejvyšší absolutní nárůst (o 12,1 tis. Kč) zaznamenalo hl. m. Praha, ve Středočeském kraji byl nárůst čtvrtý nejvyšší (o 10,4 tis. Kč). Relativně nejvíce vzrostl medián v kraji Jihomoravském (o 37,8 %), tento kraj zároveň vykázal druhý nejvyšší absolutní nárůst (10,9 tis.). K nejnižšímu absolutnímu růstu došlo v kraji Karlovarském (o 8,8 tis. Kč), k nejnižšímu relativnímu v kraji Libereckém (o 31,9 %).

Medián mezd byl mezi kraji
2. nejvyšší u mužů
a 3. nejvyšší u žen.

Rozdíl mezi mediánem mezd mužů (43 573 Kč) a žen (37 118 Kč) byl ve Středočeském kraji 6 455 Kč, což byl pátý nejvyšší absolutní rozdíl mezi kraji, v celé republice se jednalo o rozdíl 5 562 Kč. Pořadí krajů v rámci jednotlivých pohlaví bylo v případě mediánu stejné jako u průměrné mzdy u mužů, kteří vykázali druhou (po hl. m. Praze) nejvyšší hodnotu. V případě žen se však jednalo až o třetí nejvyšší hodnotu mediánu (po Praze a Plzeňském kraji), na rozdíl od druhého místa u průměrné mzdy.

Graf 2.20 Medián mezd podle pohlaví a GPG¹⁾ ve Středočeském kraji

Zdroj: MPSV, MF

¹⁾ GPG - gender pay gap - relativní rozdíl mediánu mzdy mužů a žen (vztažený k mediánu mzdy mužů)

Gender pay gap byl mezi kraji pátý nejvyšší.

Relativní vyjádření rozdílu mediánu mzdy mužů a žen (vztažený k mediánu mzdy mužů), tzv. gender pay gap (GPG), byl ve srovnání se všemi kraji pátý nejvyšší (14,8 %). Republikový průměr GPG činil 13,2 %, nejnižší hodnotu vykázal Karlovarský kraj (9,8 %), nejvyšší kraj Zlínský (18,6 %). Gender pay gap měl ve Středočeském kraji klesající tendenci, vyjma roku 2022, kdy došlo k jeho nárůstu. Hodnota GPG se snižovala z 20,0 % v roce 2014 na 14,8 % v roce 2023, kopírovala vývoj v celé ČR, pohybovala se však v celém desetiletém období nad republikovým průměrem.

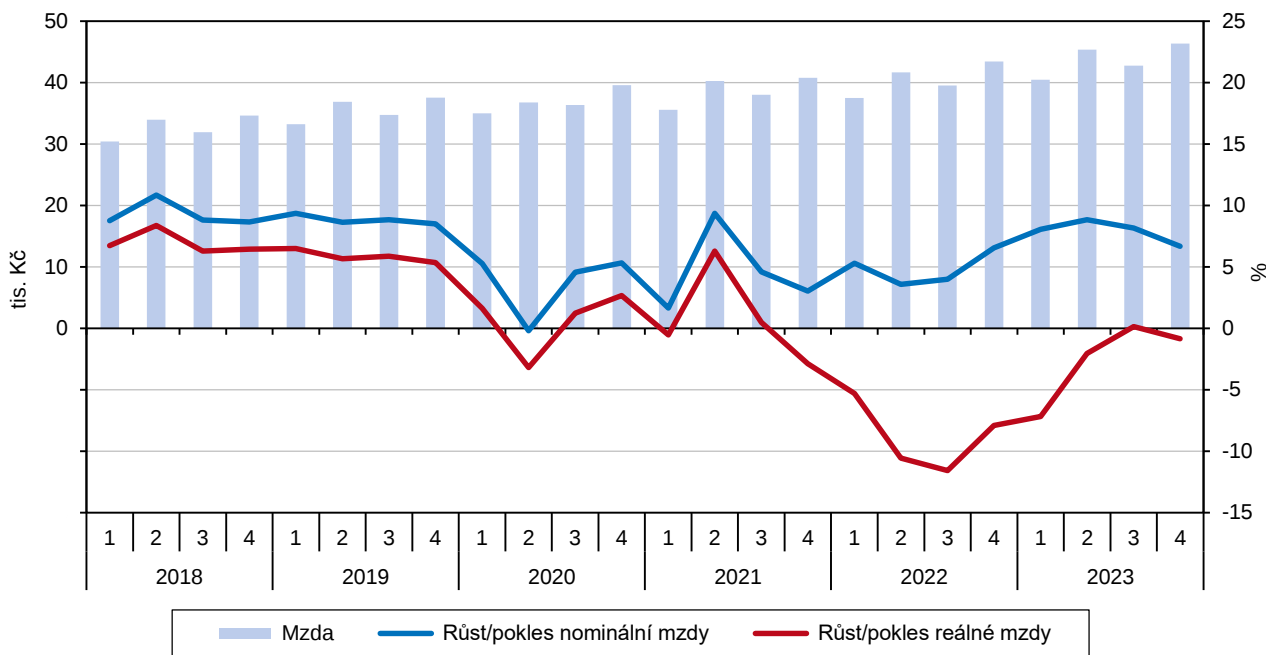
V roce 2023 zaznamenal kraj podle podnikového výkaznictví druhý nejvyšší absolutní a čtvrtý nejvyšší relativní meziroční růst průměrné mzdy mezi kraji.

Druhým zdrojem získávání údajů o průměrných mzdách je zjišťování z podnikového výkaznictví ČSÚ, kde je celkový objem mzdových prostředků poměřován evidenčním počtem zaměstnanců podniku. V této metodice jsou data k dispozici čtvrtletně. Podle předběžných výsledků za rok 2023 dosáhla průměrná hrubá měsíční mzda ve Středočeském kraji (na přepočtené počty zaměstnanců) výše 43 992 Kč, v meziročním srovnání činil přírůstek 3 182 Kč (7,8 %). V porovnání

s ostatními kraji se jednalo o druhý nejvyšší absolutní a čtvrtý nejvyšší relativní přírůstek. Vyšší hodnotu absolutního přírůstku vykázalo hl. m. Praha (3 294 Kč) a v případě relativního přírůstku to byly kraje Ústecký (o 8,3 %), Jihočeský (o 7,9 %) a Zlínský (o 7,8 %). Naopak nejméně vzrostla průměrná hrubá měsíční mzda v absolutním vyjádření v kraji Karlovarském (o 2 555 Kč) a v relativním vyjádření v hl. m. Praze (o 6,6 %). Mzda v kraji byla v roce 2023 o 651 Kč vyšší než republikový průměr (43 341 Kč) a po hl. m. Praze druhou nejvyšší mezi kraji. Naopak nejnižší hrubou průměrnou mzdu vykázal kraj Karlovarský (37 470 Kč).

Graf 2.21 Průměrná hrubá měsíční mzda¹⁾ a její meziroční změny podle čtvrtletí ve Středočeském kraji

Zdroj: ČSÚ

¹⁾ podle místa pracoviště; za osoby přepočtené na plně zaměstnané; v roce 2023 předběžné údaje

Nejvyšší meziroční pokles reálné mzdy byl zaznamenán ve 3. čtvrtletí 2022.

Nejvyšší průměrná hrubá měsíční mzda byla vykazována vždy v posledním čtvrtletí každého roku (v důsledku časté výplaty ročních odměn), naopak nejnižší v prvním čtvrtletí roku. V letech 2018 a 2019 nebyl ve Středočeském kraji zaznamenán žádný čtvrtletní meziroční pokles nominální ani reálné měsíční mzdy. Od roku 2020 se do ekonomické situace promítala covidová pandemie a následně další faktory způsobující pokles ekonomiky. Zhoršení ekonomické situace se projevilo ve snížení meziročních nárůstů průměrné mzdy. Vzhledem k rostoucí inflaci se pokles mezd projevil především ve vývoji reálných mezd. Zatímco u nominální mzdy byl v letech 2000 až 2023 zaznamenán pouze jeden meziroční pokles, u reálných mezd došlo k deseti poklesům. Od 4. čtvrtletí 2021 do konce roku 2023 přitom mzdy reálně meziročně klesaly každé čtvrtletí (výjimkou bylo pouze 3. čtvrtletí 2023). Nejvyšší meziroční pokles reálné mzdy byl zaznamenán ve 3. a 2. čtvrtletí 2022 (o 11,6 %, resp. 10,6 %). V těchto dvou čtvrtletích došlo k dvojcifernému poklesu ve všech krajích. Obdobím, ve kterém docházelo ve všech krajích k neustálému poklesu reálných mezd, bylo šest čtvrtletí od 1. čtvrtletí 2022 do 2. čtvrtletí 2023. Naopak nejvyššího meziročního nárůstu reálné mzdy za posledních šest sledovaných let bylo dosaženo ve 2. čtvrtletí roku 2018 (o 8,4 %).

Vzdělávání

Ustal nárůst počtu dětí v mateřských školách, největší intenzita nárůstu se přesunula ze základních do středních škol.

Ve Středočeském kraji docházelo v posledních letech k nárůstu počtu dětí a žáků. Počty dětí v mateřských školách rostly 20 let, v posledním školním roce už došlo ke stagnaci. Počet žáků v základních školách se zvyšuje 14. rokem a ve středních školách 7 let v řadě s nejvyšší intenzitou poslední dva roky. Důvodem je demografický vývoj v kraji ovlivněný vysokými přírůstky obyvatel stěhováním, jakož i nárůstem porodnosti. Nejvyšší přírůstky obyvatel stěhováním byly zaznamenány v letech 2022, 2007 a 2008, přicházelo především mladé obyvatelstvo připravené v kraji založit rodinu. To se následně promítlo do vývoje počtu narozených dětí, kterých přišlo ve Středočeském kraji na svět nejvíce v letech 2008 až 2010, 2017 a 2021. V případě mateřských škol se již hlavní nárůst počtu dětí plně promítl, problém nedostačujících míst ve školkách byl v řadě obcí především v nejtěsnějším zázemí Prahy velký. Od roku 2016 se už ale strmý nárůst patrný do roku 2015 zpomalil a počty dětí v mateřských školách rostly už jen pozvolna, mezi lety 2016 a 2021 se jednalo pouze o 3% nárůst a v současné době dochází ke stagnaci počtu dětí. Vlna se následně přenesla do základních škol, nejsilnější populační ročníky zahájily školní docházku a počty žáků rychle rostly, mezi lety 2016 a 2021 to bylo o 15,4 %, nejvyšší meziroční nárůsty (5%) byly zaznamenány v letech 2015 a 2016. V současné době dochází k přesunu vlny ze základních škol do škol středních, silné ročníky dětí zahajují středoškolské vzdělání.

Počet dětí v mateřských školách vzrostl nejvíce mezi kraji.

Ve Středočeském kraji fungovalo ve školním roce 2023/2024 celkem 821 mateřských škol s 2 487 třídami. Počet mateřských škol již 16. rokem trvale roste, za tuto dobu přibýlo v kraji 192 školek, přičemž v posledním roce to bylo 10 zařízení. Počet mateřských škol vzrostl během posledních deseti let ve 12 krajích, nejvýrazněji v Praze (o 12,2 %, resp. 48 zařízení) a Středočeském kraji (o 10,9 %, resp. o 81 zařízení). Pokles zaznamenaly kraje Liberecký (o 1,3 %, resp. 3 zařízení) a Moravskoslezský (o 1,1 %, resp. 5 zařízení). Počet dětí ve středočeských mateřských školách rovněž postupně narůstal až k maximu 53 338 dětí ve školním roce 2022/2023, v posledním roce 2023/2024 však došlo k mírnému poklesu o 0,7 % na 52 957 dětí. Při srovnání školního roku 2023/2024 a 2014/2015 je patrné, že za posledních deset let byl zaznamenán nárůst pouze ve 4 krajích, nejvyšší ve Středočeském kraji a Praze (o 9,3 %, resp. 2,7 %). Poslední sledovaný školní rok 2023/2024 byl ale ve všech krajích ve znamení stagnace, případně poklesu počtu dětí v mateřských školách. V 10 krajích došlo během posledních deseti let k poklesu dětí v mateřských školách, nejvýrazněji v krajích Karlovarském a Ústeckém, Karlovarský kraj zároveň zaznamenal nejvyšší poslední meziroční pokles mezi školními roky 2023/2024 a 2022/2023. Opětovný nárůst počtu dětí v mateřských školách je možné očekávat v souvislosti s nástupem zvýšeného počtu dětí narozených během covidového roku 2021.

Spolu s počtem dětí vzrostl nejvíce mezi kraji i počet učitelů mateřských škol.

V mezikrajském srovnání vzrostl nejvíce ve Středočeském kraji také počet učitelů v mateřských školách (o 32,1 % za 10 let). I přes problémy s nedostatkem míst ve školkách a nutnost jejich řešení v podobě rozšiřování kapacit nedocházelo ke snižování kvality měřené počtem dětí ve třídách a počtem dětí připadajících na jednoho učitele. Počet dětí připadajících na jednoho učitele neustále klesal, v roce 2023/2024 měl jeden učitel v průměru na starosti 10,5 dětí, což bylo o 2,2 dětí méně než před deseti lety. Na jednu třídu připadalo v průměru 21,3 dětí, což bylo o 1,7 dítěte méně než ve školním roce 2014/2015. Pro mateřské školy je typické dominantní zastoupení žen mezi učiteli. Ženy tvořily 99,5 % všech učitelů,

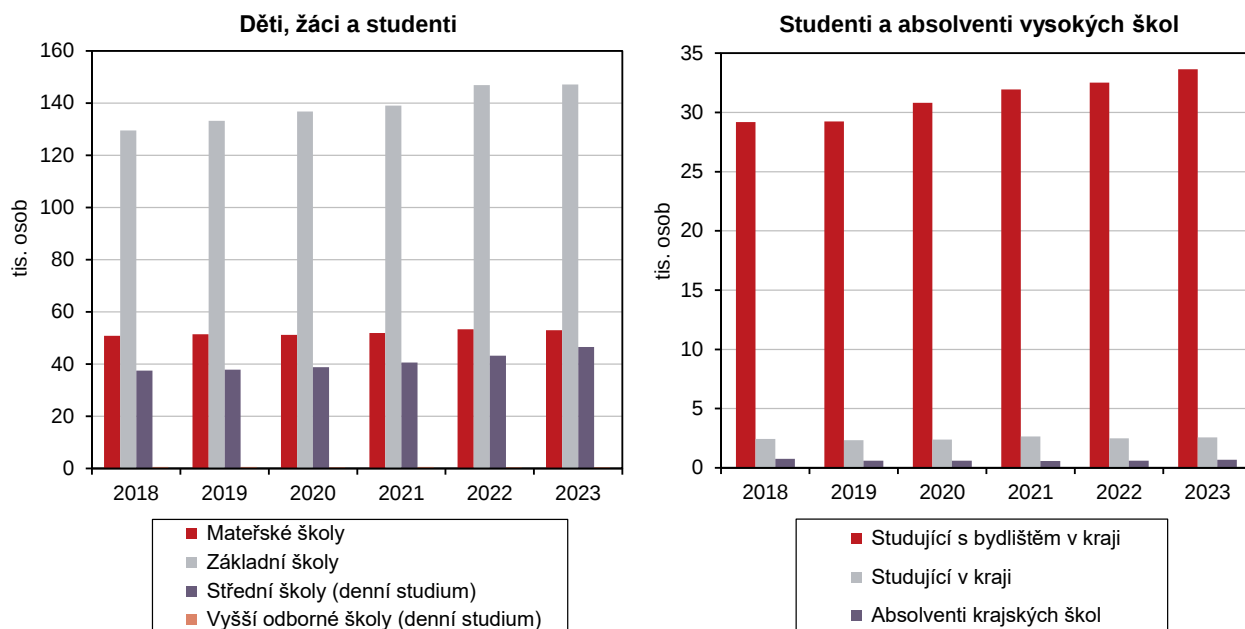
zanedbatelné zastoupení mužů mezi učiteli mateřských škol je v čase stabilní a nemění se.

Výrazně v kraji vzrostl počet základních škol a počet dětí v nich. Počet dětí dosáhl v posledních dvou letech historicky nejvyšších hodnot.

Ve Středočeském kraji bylo ve školním roce 2023/2024 celkem 583 základních škol se 7 173 třídami. Počet základních škol rostl jedenáct let v řadě, za tuto dobu se zvýšil o 59 zařízení, z toho v posledním roce o čtyři. Při mezikrajském srovnání vývoje v rámci desetiletého období zaznamenal Středočeský kraj nejvyšší absolutní (52) a 2. nejvyšší relativní nárůst (o 9,8 %) mezi všemi kraji, spolu s Prahou (nárůst o 12,3 %, resp. o 32 zařízení). V jednom kraji počet škol poklesl, jednalo se o kraj Liberecký. Počet žáků vzrostl ve Středočeském kraji během desetiletého období o 34,1 %, přičemž nejvyšší intenzita nárůstu nastoupila v návaznosti na demografický vývoj ve školním roce 2014/2015 (meziročně 4% až 5% nárůsty), na rozdíl od mateřských školek, kde docházelo ke slábnutí intenzity nárůstu po vrcholu v letech 2013 a 2014. Počet dětí ve středočeských základních školách dosáhl ve školním roce 2023/2024 historického maxima 147 050; to však bylo pouze o 0,1 %, resp. o 167 dětí více než v předchozím školním roce 2022/2023, ve kterém došlo k nejvyššímu meziročnímu nárůstu za posledních 25 let. Počet dětí se tedy v posledních dvou letech pohyboval na vrcholu, silné ročníky dětí narozených po roce 2006 se postupně začaly přesunovat ze základních škol do středních. Počet dětí v základních školách vzrostl ve všech krajích. Vysoký nárůst počtu dětí v základních školách zaznamenala spolu se Středočeským krajem za deset let podobně jako u mateřských škol ještě Praha (o 37,1 %), naopak nejnižší nárůst vykázaly kraje Moravskoslezský a Ústecký (o 4,7 %, resp. o 5,1 %).

Graf 2.22 Děti, žáci, studenti a absolventi škol ve Středočeském kraji

Zdroj: MŠMT

Počet dětí připadající na jednu třídu a učitele se v kraji u základních škol v posledním roce snížil, počet žáků na jednoho učitele byl nejnižší za 12 let.

Ve školním roce 2023/2024 vyučovalo středočeské děti 10 279 učitelů (vyjádřeno v přepočteném počtu na plně zaměstnané), což bylo meziročně o 2,7 % více. I v případě základních škol byl stejně jako u mateřských škol zaznamenán vyšší nárůst počtu učitelů než dětí. Ženy tvořily mezi učiteli 86,1 %, jejich podíl se kolem 86 % pohybuje dlouhodobě. Počet dětí připadajících na jednu třídu a učitele narůstal od školního roku 2011/2012 až do školního roku 2018/2019, rostoucí trend vystřídal

v následujících letech poklesy (vyjma roku 2022/2023) a ve školním roce 2023/2024 připadalo na jednoho učitele 14,3 žáků a na jednu třídu 20,5 žáků, což bylo o 0,4, resp. o 0,3 žáka méně než v předchozím roce. Průměrných 14,3 žáků připadajících na jednoho učitele představovalo nejnižší počet za posledních 12 let.

I přes pokles zůstal počet žáků na jednoho učitele spolu s Prahou nejvyšší.

I přes pozitivní trend poklesu zůstal průměrný počet dětí v jedné třídě po Praze (21,7) druhý nejvyšší a počet dětí připadajících na jednoho učitele spolu s Prahou úplně nejvyšší. Nejnižší hodnoty obou ukazatelů vykázal Olomoucký kraj, kde na jednu třídu připadalo 18,2 dětí a na jednoho učitele 12,6 dětí.

Nejvyšší nárůst počtu dětí v ZŠ byl zaznamenán v zázemí Prahy, nejnižší na periferii.

Při meziokresním srovnání bylo patrné, že se počet dětí v mateřských školách v posledních deseti letech zvýšil ve všech okresech kraje, nejvýrazněji v zázemí hlavního města, v okresech Praha-západ (o 24,5 %), Praha-východ (o 21,9 %) a Beroun (o 15,0 %); nejméně naopak v okrese Nymburk (o 0,6 %) a Kladno (o 1,6 %). Postupně však docházelo ke zpomalování růstu a ke stagnaci, v posledním sledovaném roce byl ve většině okresů (8) dokonce zaznamenán pokles, ve zbylých čtyřech okresech počet dětí stagnoval (nepatrně vzrostl). Výrazné meziokresní rozdíly se přenesly do změn počtu základních škol a žáků v nich. V okresech Praha-východ, Praha-západ a Beroun se vlna z mateřských škol přenesla do škol základních, v návaznosti na demografický vývoj spojený s vlivem procesu suburbanizace. Příliv přistěhovalých a následné vysoké počty narozených dětí byly patrné právě v nejtěsnějším zázemí hlavního města. Nejdříve se projevíly nárůsty dětí v mateřských školách v zázemí hlavního města, potom se ale přesunul růst na základní školy. Výsledkem bylo zvýšení počtu žáků ZŠ o 66,0 % v okrese Praha-východ, kde bylo otevřeno 16 nových škol, o 59,6 % v okrese Praha-západ, kde vzniklo 11 nových základních škol a Beroun s 35,1% nárůstem žáků a 6 škol. Naopak nejnižší nárůsty počtu dětí v základních školách vykázaly periferní okresy kraje – Rakovnícko a Kutnohorsko (nárůst o 18,8 %, resp. o 19,4 %), na Kutnohorsku přitom nevznikla žádná základní škola už 22 let, docházelo pouze k zánikům.

Počet studentů na středních školách vzrostl sedm let po sobě, v posledním roce s nejvyšší intenzitou.

Ve Středočeském kraji bylo ve školním roce 2023/2024 celkem 147 středních škol. Zastavil se pokles počtu středních škol v kraji, po sedmi letech došlo v posledním školním roce opět k nárůstu, meziročně o jedno zařízení. Celkem studovalo v kraji na středních školách 48 501 žáků, z toho v denní formě to bylo 46 495 žáků. Zatímco počet škol vzrostl až v posledním školním roce, počet tříd zaznamenal růst 4 roky po sobě na výsledných 2 096. Jednalo se o reakci na rychle rostoucí počet žáků denního studia, který se v kraji zvýšil už sedm let po sobě. Hodnoty meziročních nárůstů se navíc během těchto sedmi let neustále zvyšovaly jak v absolutním, tak relativním vyjádření, přičemž v posledním školním roce 2023/2024 se jednalo o nejvyšší 7,6% nárůst, resp. zvýšení o 3 271 žáků. Tento meziroční nárůst byl mezi kraji nejvyšší. Předchozí trend trvalého poklesu počtu žáků ve středních školách se v kraji zastavil ve školním roce 2016/2017, v dalších letech následoval mírný nárůst, který v roce 2022/2023 nabral na intenzitě. Je patrné, že postupně přechází vlna nárůstu zaznamenaná v mateřských a základních školách také do škol středních. Slabé ročníky devadesátých let minulého století budou na středních školách postupně nahrazovány silnějšími populačními ročníky dětí narozených po roce 2006 přicházejícími ze základních škol.

Růst počtu studentů SŠ byl po Praze druhý nejvyšší.

Při mezikrajském srovnání desetiletého vývoje vykázaly nejvyšší nárůst počtu žáků denního studia hl. m. Praha (o 28,5 %) a Středočeský kraj (22,1 %), nejnižší nárůst naopak kraje Karlovarský (3,8 %) a Moravskoslezský (4,2 %).

Počet studentů středních škol vzrostl nejvíce v okrese Praha-západ.

V rámci středočeských okresů bylo všude patrné zvyšování počtu studentů denního studia na středních školách v posledních 4 letech. Počet škol se neměnil, rostl ale počet tříd v nich. Počet studentů vzrostl za poslední 4 roky relativně nejvíce v okrese Praha-západ (o 13,9 %) a Kladno (o 11,5 %), nejméně v okrese Rakovník (o 2,6 %) a Příbram (o 3,2 %).

Nejvíce středoškoláků studuje střední odbornou školu s maturitou, jejich podíl v posledních čtyřech letech rostl.

Nejvíce středoškolských studentů dlouhodobě studuje střední odbornou školu s maturitou (22 032, tj. 45,4 % všech středoškoláků), druhý nejvyšší podíl zaujímá střední všeobecné vzdělávání s maturitou (13 517 žáků, tj. 27,9 %) a třetí místo patří střednímu vzdělávání s výučním listem (10 963 žáků, tj. 22,6 %). Nástavbové studium navštěvovalo ve školním roce 2023/2024 celkem 1 511 žáků, tj. 3,1 %. V posledních čtyřech letech byl v případě středního vzdělávání zakončeného maturitní zkouškou patrný trend nárůstu podílu odborného vzdělávání na úkor vzdělávání všeobecného.

Počet žáků na jednoho učitele a počet žáků na třídu ve ŠŠ v posledních dvou letech výrazněji vzrostly.

Na středních školách ve Středočeském kraji učilo ve školním roce 2023/2024 celkem 4 236 učitelů (vyjádřeno v přepočteném počtu na plně zaměstnané), což bylo o 5,2 % více než v předchozím roce. Ženy tvořily 61,6 % učitelského sboru. Jedna třída měla v průměru 23,1 žáků a na jednoho středoškolského učitele připadalo 11,5 žáků. Oba tyto ukazatele v posledních dvou letech meziročně vzrostly výrazněji než v předchozích letech, což souviselo se zmiňovaným vysokým nárůstem počtu žáků. V průměrných ukazatelích počtu žáků připadajících na třídu a učitele ve středních školách nejsou mezi kraji výrazné rozdíly, jak tomu bylo v případě základních škol.

Po dlouhodobém poklesu počtu studentů vyšších odborných škol se v posledních pěti letech jejich počet ustálil.

Trendem ve Středočeském kraji bylo snižování počtu vyšších odborných škol, ve školním roce 2023/2024 fungovalo ve Středočeském kraji 14 vyšších odborných škol, což bylo o šest méně než před deseti lety. Počet studentů se také snižoval, přičemž v posledních pěti letech se pokles zastavil a počet studentů kolísal mezi 1,2 až 1,3 tis. studenty. Ve školním roce 2023/2024 navštěvovalo vyšší odborné školy 1 309 studentů, což bylo o 42,9 % méně než před 10 lety, v posledním roce ale došlo k meziročnímu nárůstu o 6,8 %. U studentů denního studia byl dlouhodobý pokles ještě výraznější – za 10 let o 61,8 %. V posledních pěti letech se už ale počet studentů denní formy studia ustálil a pohyboval se kolem 500 studentů. Konkrétně ve školním roce 2023/2024 se účastnilo denní formy vzdělávání na vyšších odborných školách v kraji 506 studentů. Většinu studentů z celku tvořily ženy, jejich podíl se postupně zvyšoval ze 74,9 % ve školním roce 2014/2015 na 87,7 % v roce 2023/2024.

Více než dvě pětiny studentů VOŠ kraje byly soustředěny do okresů Praha-východ a Příbram.

Nejvíce vyšších odborných škol se ve školním roce 2023/2024 nacházelo v okrese Příbram (3), žádná nebyla v okresech Praha-západ a Rakovník. Nejvíce studentů vykázaly okresy Praha-východ (351) a Příbram (218), do těchto dvou okresů bylo soustředěno 43,5 % všech studentů vyšších odborných škol kraje.

Na území kraje měla v roce 2023 sídlo pouze jedna vysoká škola a nacházela se zde jedna fakulta pražské ČVUT.

Na území Středočeského kraje nemá v současné době sídlo žádná státní vysoká škola, pouze jedna soukromá, a to ŠKODA AUTO VYSOKÁ ŠKOLA o. p. s. v Mladé Boleslavi. V roce 2022 ukončila svou činnost soukromá vysoká škola Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd, s.r.o., která byla založena v roce 2003 a sídlila nejdříve v Kolíně, později pak v Kutné Hoře. Veřejné vysoké školství je zastoupeno jednou fakultou pražské vysoké školy (ČVUT) – Fakulta biomedicínského inženýrství v Kladně.

Počet studentů vysokých škol v kraji byl třetí nejnižší.

Ve Středočeském kraji studovalo v roce 2023 celkem 2 583 vysokoškolských studentů se státním občanstvím ČR. Během posledních deseti let měl počet studentů na středočeských vysokých školách nejdříve klesající tendenci, v posledních čtyřech letech docházelo ke střídání meziročních nárůstů a poklesů, přičemž v posledním sledovaném roce 2023 vzrostl počet studentů o 3,7 %. Počet vysokoškolských studentů ve Středočeském kraji byl mezi kraji třetí nejnižší, méně studentů vykázaly pouze kraje Karlovarský (604) a Vysočina (2 036). Nejvíce vysokoškolských studentů bylo soustředěno do hlavního města, v roce 2023 studovalo v Praze 37,5 % všech studentů ČR. Z celkového počtu studentů v kraji bylo 69,3 % (1 918) v prezenčním studiu, což představovalo nižší podíl, než činil průměr za celou republiku (79,3 %). Nejvyšší podíl studentů prezenčního studia zaznamenal Plzeňský kraj (91,2 %), nejnižší Karlovarský kraj (38,9 %). Počet absolventů středočeských vysokých škol v posledních dvou letech vzrostl, v roce 2023 bylo absolventů majících státní občanství ČR celkem 689.

Počet vysokoškoláků Středočechů se v posledních 5 letech zvyšoval.

Počet vysokoškolských studentů státního občanství ČR s bydlištěm v kraji rovněž meziročně vzrostl (o 3,5 %), jednalo se o pátý meziroční nárůst v řadě. V roce 2023 bydlelo ve Středočeském kraji 33 636 vysokoškolských studentů se státním občanstvím ČR, z nichž téměř dvě třetiny navštěvovaly bakalářský program a téměř jedna třetina nějakou formu magisterského programu. Doktorandi s bydlištěm ve Středočeském kraji tvořili mezi všemi vysokoškoláky Středočechy 4,5 %. V průběhu posledních deseti let došlo k nárůstu podílu bakalářského studia na úkor studia magisterského a doktorandského.

Zdraví

Počet lékařů vykazoval rostoucí trend.

V roce 2022 bylo ve Středočeském kraji evidováno celkem 4 557 lékařů ve státních i nestátních zařízeních (vyjádřeno v přepočteném počtu na celé úvazky). Počet lékařů se dlouhodobě v kraji zvyšoval až do roku 2016 na 4 408 lékařů, v dalších letech sice kolísal, celkový trend byl ale rostoucí a v roce 2021 se počet lékařů přehoupl přes 4,5 tis. Podobný trend byl patrný ve všech krajích, po nárůstu počtu lékařů do poloviny prvního desetiletí se jejich počet v posledních letech ustálil. Počet lékařů vzrostl ve Středočeském kraji mezi lety 2012 a 2022 o 11,1 %, jednalo se o vyšší hodnotu než průměr ČR (10,7 %) a o 6. nevyšší hodnotu mezi kraji. Nejvíce vzrostl počet lékařů v hl. m. Praze (o 17,4 %). Jediným krajem, kde došlo k poklesu, byl kraj Karlovarský (o 1,6 %).

Intenzita lékařské péče zůstala nejnižší mezi kraji.

Intenzita lékařské péče, tj. počet lékařů na tisíc obyvatel, v čase kolísala a v roce 2022 vykazovala hodnotu 3,19. Mezi kraji se jednalo o nejnižší hodnotu. Maxima dosáhlo hl. m. Praha (8,26), průměr za ČR činil 4,83. Důvodem nízké středočeské hodnoty je charakter území s neexistencí krajského města a funkční propojení středních Čech s Prahou. Obyvatelé středních Čech využívají široké nabídky zdravotnických služeb hlavního města. Tomu odpovídají i nejnižší hodnoty intenzity lékařské péče v okresech Praha-západ (1,5) a Praha-východ (1,7), jejichž obyvatelstvo využívá dostupnosti lékařských zařízení Prahy. Naopak nejvyšší intenzita lékařské péče byla dosažena v okrese Beroun (4,8).

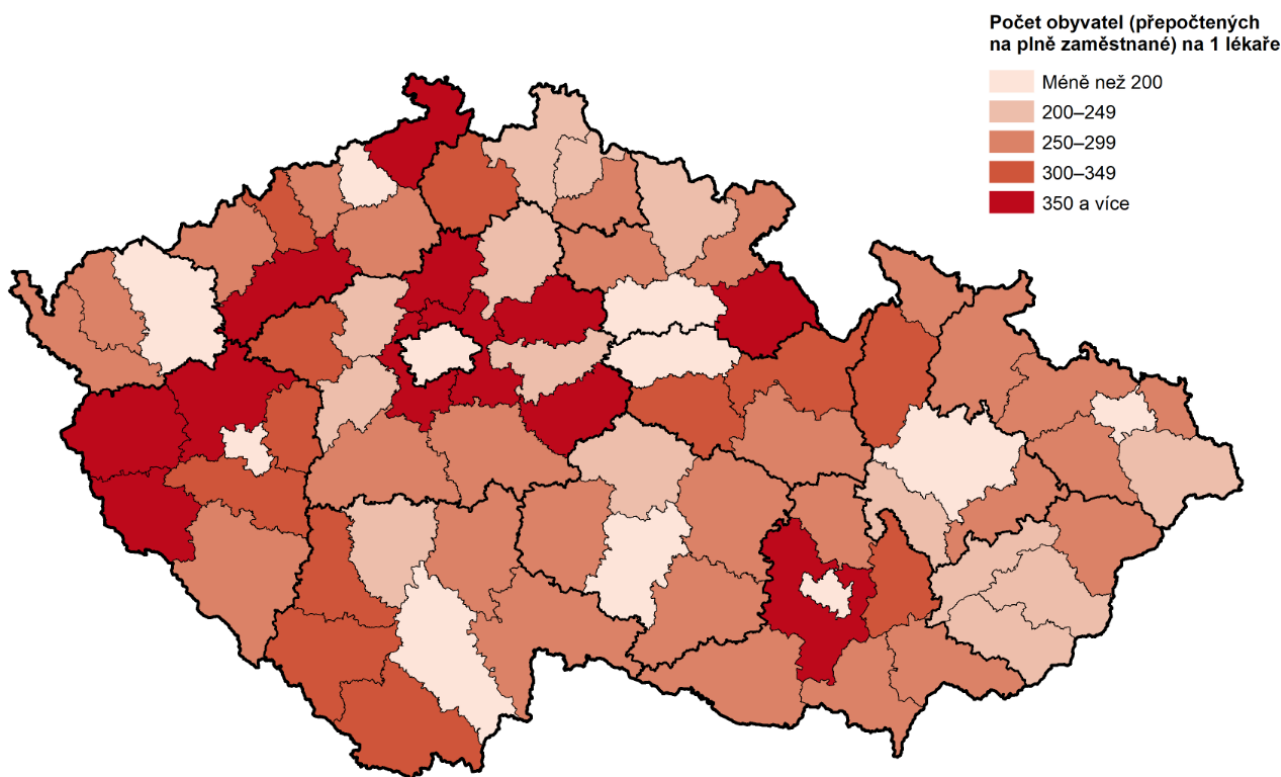
Nejvíce obyvatel připadalo na jednoho lékaře v zázemí Prahy, nejméně na Berounsku.

V roce 2022 připadalo na jednoho lékaře přibližně 313,2 obyvatel, což byla nejvyšší hodnota mezi kraji a Středočeský kraj tak jako jediný překročil hranici 300 obyvatel na jednoho lékaře. Republikový průměr činil 207 obyvatel. Zatímco ve Středočeském kraji byla hodnota v roce 2022 stejná jako v roce 2012, ve všech ostatních krajích se hodnota ukazatele počtu obyvatel na jednoho lékaře v období let 2012 až 2022 snížila, často velmi výrazně, nejvíce v Olomouckém kraji (o 12,0 %). Velké rozdíly

hodnot byly patrné mezi jednotlivými okresy kraje. Zatímco v okrese Beroun připadalo na jednoho lékaře 209 obyvatel, v okrese Praha-západ to byl více než trojnásobek (686).

Kartogram 2.8 Počet obyvatel na 1 lékaře v okresech v roce 2022

Zdroj: ÚZIS

Počet lůžek ve středočeských nemocnicích akutní péče klesal.

Ve Středočeském kraji bylo v roce 2022 v provozu celkem 22 nemocnic akutní péče, po Praze (23) se jednalo o nejvyšší počet mezi všemi kraji. Nejméně nemocnic akutní péče fungovalo v Karlovarském kraji (4). Počet lůžek zaznamenal klesající tendenci, v období let 2012 až 2022 došlo ve Středočeském kraji k poklesu o 12,2 %, což byl po Karlovarském kraji druhý největší pokles. K poklesu lůžek v nemocnicích akutní péče došlo ve všech krajích kromě kraje Pardubického, kde zůstal počet lůžek stejný. V roce 2022 činil počet lůžek ve Středočeském kraji 4 064, v Praze se přitom nacházel více než dvojnásobný počet (8 447).

V kraji se nacházely nemocnice s menší kapacitou, kraj vykázal nejnižší počet lůžek na tisíc obyvatel.

Přes druhý nejvyšší počet nemocnic mezi kraji se Středočeský kraj v počtu lůžek umístil až na 4. místě, to znamená, že se v kraji nacházejí nemocnice s menší kapacitou v porovnání s nemocnicemi krajů s velkými krajskými městy. Do středních Čech bylo soustředěno pouze 8,2 % lůžkového fondu republiky. Nejvyšší podíl vykázala v roce 2022 Praha (17,1 % republikového fondu) a dále kraje Jihomoravský (12,6 %) a Moravskoslezský (11,9 %); nejméně (2,2 %) naopak kraj Karlovarský. V přepočtu lůžek na tisíc obyvatel však zaznamenal Středočeský kraj úplně nejnižší počet (2,8) mezi všemi kraji a výrazně méně, než druhý nejméně vybavený Karlovarský kraj (3,7). Průměr za republiku činil 4,6 a nejvybavenější Praha vykázala 6,3 lůžek na tisíc obyvatel.

Nejnižší počet realizovaných hospitalizací na 10 tisíc obyvatel.

Počet případů hospitalizací ve středočeských nemocnicích se před deseti lety přibližoval hranici 200 tisíc, následně ale klesal a v posledních třech sledovaných letech 2020 až 2022 se pohyboval mezi 150 a 170 tis. Od roku 2016 se začaly sledovat počty případů hospitalizací, nikoliv hospitalizovaných pacientů, a tudíž byly hodnoty od roku 2016 vyšší oproti údajům z předchozích let. V posledním sledovaném roce 2022 činil počet hospitalizací 169 046 případů. Vzhledem k tomu, že se Středočeský kraj vyznačuje nejnižší vybaveností nemocničními lůžky, odpovídala této skutečnosti nejnižší hodnota přepočtených realizovaných hospitalizací na tisíc obyvatel. V kraji připadalo v roce 2022 na tisíc obyvatel 118,4 realizovaných hospitalizací, republikový průměr činil 167,5. Nejvíce případů hospitalizací v přepočtu na tisíc obyvatel vykázaly naopak nemocnice v hl. m. Praze (224,5).

Průměrná ošetrovací doba byla mezi kraji třetí nejnižší.

Průměrná ošetrovací doba činila v roce 2022 v kraji 5,0 dne, což představovalo hodnotu pod republikovým průměrem (5,5) a třetí nejnižší hodnotu mezi všemi kraji. Nejdelší ošetrovací dobu vykázal kraj Královéhradecký (6,5 dne) a nejnižší naopak kraj Karlovarský (4,9 dne).

Mezi kraji došlo k druhému nejvyššímu relativnímu i absolutnímu nárůstu počtu ordinací pro dospělé mezi lety 2012 a 2022.

Ambulantní péče u praktických lékařů byla v roce 2022 zajišťována v kraji v 510 ordinacích pro dospělé a v 221 ordinacích pro děti a dorost. Po maximu ordinací v roce 2016 (523, resp. 237) došlo v dalších letech k poklesu jejich počtu. V posledních čtyřech letech 2019 až 2022 se počty ustálily v případě ordinací pro dospělé kolem 510 a v případě ordinací pro děti a dorost na počtu 221. Při srovnání let 2012 a 2022 je ale v případě ordinací pro dospělé situace v kraji příznivá, došlo zde po Praze k druhému nejvyššímu relativnímu i absolutnímu nárůstu počtu ordinací mezi kraji (o 8,3 %, resp. 39 zařízení), k nárůstu přitom došlo pouze v 6 krajích. Naopak v případě ordinací pro děti a dorost došlo za posledních 10 let k poklesu na historicky nejnižší počet v roce 2019, který se do roku 2022 nezměnil.

V kraji byl zaznamenán druhý nejvyšší nárůst počtu stomatologických ordinací během deseti let mezi všemi kraji.

Počet samostatných ordinací stomatologů postupně v kraji rostl až na maximální počet 544 v letech 2018 a 2019, v dalších letech ale klesal na výsledných 523 v roce 2022. Narůstající problém nedostatku stomatologických ordinací a obtížného hledání zubního ošetření dokumentuje vývoj počtu ordinací. V celé republice došlo v desetiletém období 2012 až 2022 k poklesu o 4,5 %, počet ordinací se přitom snížil v 11 krajích. Výrazný pokles mezi 10 a 20 % zaznamenalo 5 krajů – Ústecký (o 17 %), Moravskoslezský (o 13,5 %), Pardubický (o 12,8 %), Karlovarský (11,7 %) a Královéhradecký (o 11,6 %). Nejlépe se situace vyvíjela v hl. m. Praze a Středočeském kraji, kde se počet ordinací během desetiletého období zvýšil o 7,7 %, resp. o 3,2 %. Třetím krajem, kde došlo k nárůstu, byť nízkému, se stal kraj Olomoucký (o 0,9 %).

Nemocenské pojištění

Mezi kraji byl třetí nejvyšší podíl dávek peněžité pomoci v mateřství, naopak podíl nemocenských dávek byl třetí nejnižší.

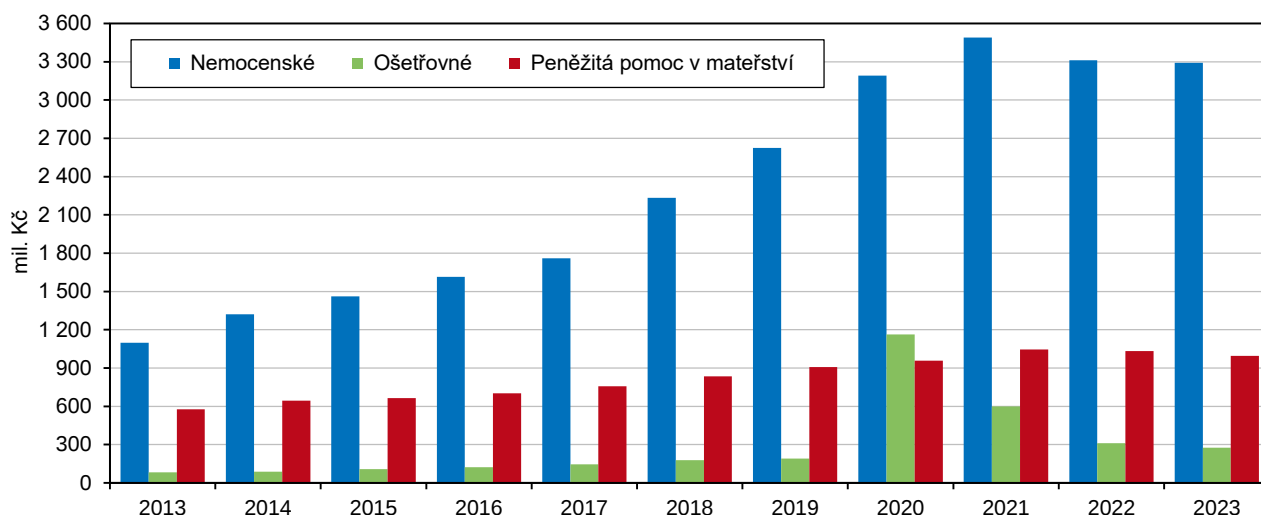
Na dávky nemocenského pojištění bylo v roce 2023 ve Středočeském kraji vydáno 4 643,1 mil. Kč. Celkové výdaje na dávky postupně klesaly z hodnoty převyšující 3 mld. Kč v roce 2007 na hodnotu 1,7 mld. Kč v roce 2012. Od roku 2013 následoval nárůst a hranice 3 mld. Kč byla opět překročena v roce 2018. V roce 2020 byla dosažena maximální částka 5 352,7 mld. Kč, v dalších letech už ale výdaje na dávky nemocenského pojištění klesaly. Nejvyšší podíl tvořily v roce 2023 dávky na nemocenské (70,9 %; 3 292,0 mil. Kč), dále peněžitá pomoc v mateřství (21,4 %; 994,7 mil. Kč), ošetrovné (5,9 %; 274,7 mil. Kč), otcovská poporodní péče (1,4 %; 63,2 mil. Kč) a dlouhodobé ošetrovné (0,4 %; 17,3 mil. Kč). V případě nemocenských dávek vykázal Středočeský kraj třetí nejnižší podíl v mezikrajském srovnání, přičemž

nejnižší byl v hl. m. Praze (55,4 %) a nejvyšší v Moravskoslezském kraji (77,7 %). V případě peněžitě pomoci v mateřství dosáhl Středočeský kraj třetího nejvyššího podílu mezi kraji, přičemž úplně nejvyšší byl v hl. m. Praze (38,3 %) a nejnižší v Moravskoslezském kraji (15,7 %). Nejvyšší podíl výdajů na otcovskou poporodní péči vykázalo hl. m. Praha (1,5 %), následované kraji Středočeským, Jihomoravským a Vysočinou (shodně 1,4 %).

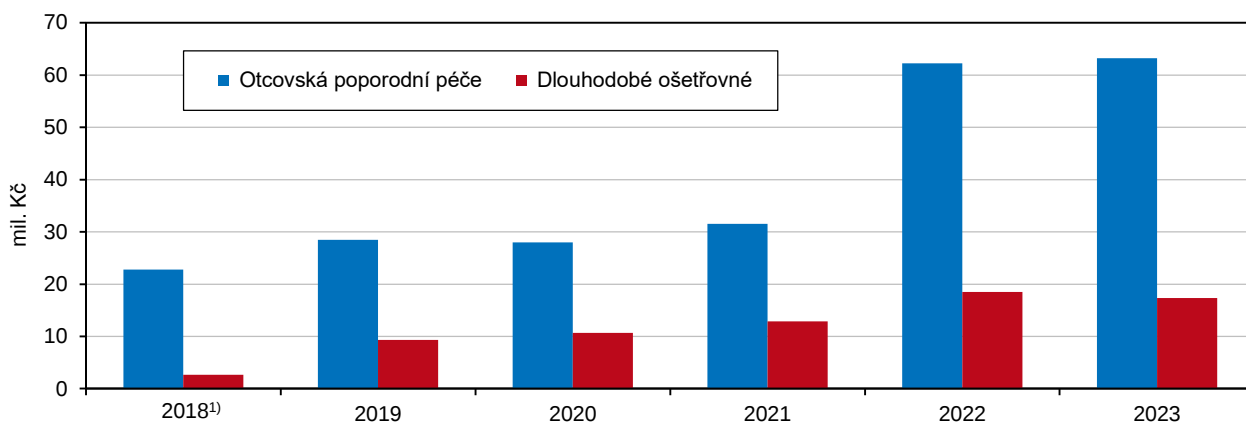
Graf 2.23 Výdaje na vybrané dávky nemocenského pojištění ve Středočeském kraji

Zdroj: ČSSZ

Graf 2.24 Výdaje na dávky otcovské poporodní péče a dlouhodobé ošetřovné ve Středočeském kraji

Zdroj: ČSSZ

¹⁾ dávky zavedeny v průběhu roku

Podíl dávek otcovské poporodní péče na celkových výdajích patřil mezi kraji k nejvyšším.

Dávky otcovské poporodní péče a dlouhodobého ošetřovného byly nově zavedeny v průběhu roku 2018 a od té doby výdaje na tyto dávky každoročně rostly, s výjimkou posledního roku 2023 u dlouhodobého ošetřovného. Zatímco v případě dávek otcovské poporodní péče patřil Středočeský kraj ke krajům s nejvyšším podílem na celkových výdajích nemocenského pojištění, u dávek dlouhodobého ošetřovného patřil naopak ke krajům s nejnižším podílem.

Dávky nemocenského pojištění rostly, nejvýrazněji dávky na ošetřovné.

Objem vyplacených dávek vzrostl z minimální hodnoty v roce 2012 (1,7 mld. Kč) do roku 2023 přibližně 2,7krát, přičemž výrazněji rostly výdaje na nemocenské (3,1krát) než na peněžitou pomoc v mateřství (1,7krát). Výdaje na ošetřovné rostly už od roku 2011, v letech 2020 a 2021 byly nejvyšší, což však bylo ovlivněno pandemií covid-19, kdy se v rámci opatření vyplácelo ošetřovné při uzavření škol a jiných

zařízení. V letech 2022 a 2023 objem vyplacených dávek na ošetřovné oproti covidovým rokům poklesl, i tak ale zůstaly výdaje v roce 2023 oproti roku 2012 více než 4násobné.

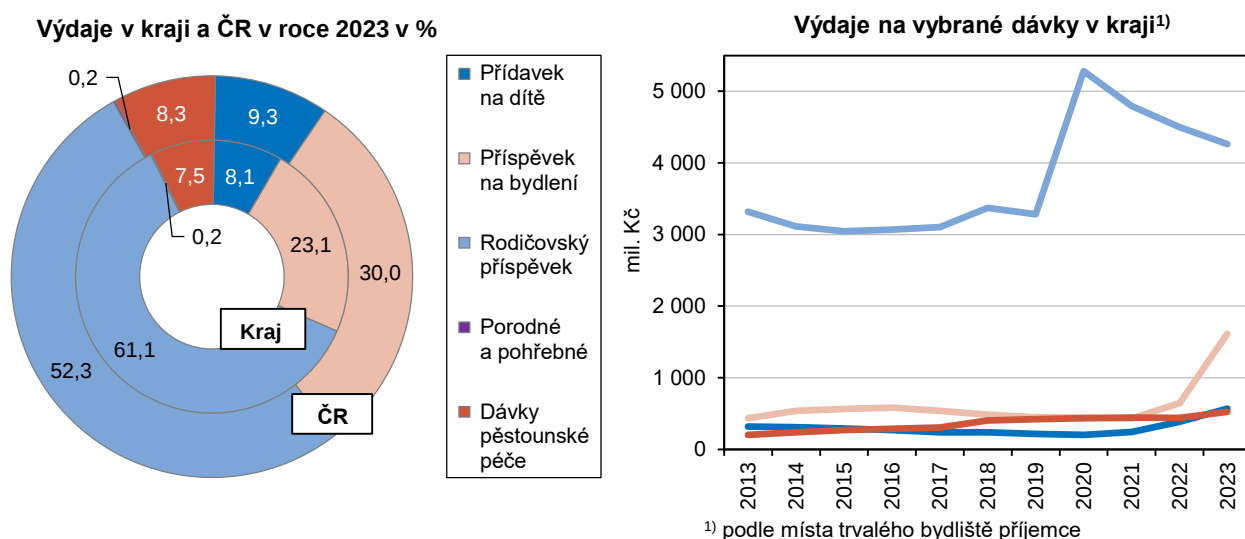
Státní sociální podpora

Nejvyšší podíl rodičovského příspěvku na celkovém počtu dávek sociální podpory vykázala Praha a Středočeský kraj.

V rámci státní sociální podpory bylo v roce 2023 ve Středočeském kraji vyplaceno 1 187,1 tisíc dávek (včetně dávek pěstounské péče), což byl nejvyšší počet od roku 2013. Počet dávek zaznamenával postupný pokles až do roku 2021, v letech 2018 až 2021 byl počet vyplacených dávek nižší než 1 milion. V posledních dvou letech se ale počet dávek zvýšil a opět milionovou hranici překročil. Přídavky na dítě tvořily 36 % počtu vyplacených dávek státní sociální podpory, v roce 2023 jich bylo 427,3 tisíc. Rodičovský příspěvek se na dávkách podílel 37,4 %, v roce 2023 bylo vyplaceno 443,8 tis. dávek. Hlavní město Praha a Středočeský kraj byly kraji s nejvyšším podílem rodičovského příspěvku (39,7 %, resp 37,4 %). Zároveň se jednalo o kraje, které vykázaly nejnižší podíl přídavek na dítě z celkového počtu dávek státní sociální podpory. Příspěvek na bydlení vykázal podíl 22,6 %, v kraji bylo vyplaceno 267,8 tisíc dávek. Jednalo se o třetí nenižší podíl, nejméně to bylo v Kraji Vysočina (19,9 %). Dávek pěstounské péče bylo v kraji vyplaceno 47,1 tisíc, což byl třetí nejvyšší počet po krajích Moravskoslezském (81,3 tis.) a Ústeckém (51,3 tis.).

Graf 2.25 Výdaje na dávky státní sociální podpory a pěstounské péče ve Středočeském kraji a ČR

Zdroj: MPSV

Výdaje na rodičovské příspěvky a přídavky na děti v kraji klesaly, rostly naopak výdaje na dávky pěstounské péče.

Výdaje na dávky státní sociální podpory se trvale snižovaly od roku 2008, mezi lety 2013 a 2019 se ustálily na úrovni 4 mld. Kč. V covidovém roce 2020 výdaje skokově vzrostly na 5,9 mld Kč. Vysoká hodnota výdajů se udržela i v dalších letech, přičemž maximum bylo dosaženo v posledním sledovaném roce 2023 (6,456,0 mil. Kč). Navíc byly ještě vypláceny dávky pěstounské péče, což byla jediná kategorie, kde se výdaje neustále zvyšovaly. Během posledních deseti let vystoupaly výdaje na dávky pěstounské péče na 2,5násobek, v roce 2023 to bylo 524,3 mil. Kč. Výdaje na přídavky na dítě postupně klesaly až do roku 2020, v dalších třech letech 2021 až 2023 byly zaznamenány nárůsty, přičemž poslední meziroční nárůst byl výrazný o 47,2 %. Dávkou, která zaznamenala nejvyšší poslední meziroční nárůst, byl příspěvek na bydlení, u něhož výdaje vzrostly mezi roky 2022 a 2023 skokově na 2,5násobek. Tato dávka během posledních deseti let stagnovala, růst byl zaznamenán až ve dvou posledních letech. Naopak neustálý pokles byl patrný

u dávek na porodné, na které bylo vydáváno čím dál méně finančních prostředků. Kategorii, kde došlo ke změně trendu, byly rodičovské příspěvky, které tvořily největší podíl na celkových výdajích na dávky sociální péče. Mezi lety 2013 a 2019 se hodnota vyplacených rodičovských příspěvků pohybovala mezi 3,0 a 3,4 mld. Kč, v roce 2020 skokově vzrostla na 5,3 mld. Kč, pak ale v následujících letech každoročně klesala. Nejvíce bylo v roce 2023 vydáno na rodičovské příspěvky (4 263 mil. Kč; 61,1 %), dále na příspěvky na bydlení (1 614 mil. Kč; 23,1 %), na přídavky na dítě (568 mil. Kč; 8,1 %), na dávky péstounské péče (524 mil. Kč; 7,5 %), na porodné (9,7 mil. Kč; 0,14 %) a pohřebné (1,5 mil. Kč; 0,02 %).

Oproti republice bylo dosaženo vyššího podílu rodičovského příspěvku na celkových výdajích na dávky státní sociální podpory.

Oproti celorepublikovému průměru se Středočeský kraj vyznačoval v roce 2023 výrazně vyšším podílem rodičovského příspěvku na celkových výdajích na dávky státní sociální podpory (61,1 % oproti 52,3 % v ČR), což představovalo druhé místo mezi kraji po Kraji Vysočina (61,4 %). Naopak výrazně nižší podíl oproti republikovému průměru byl v kraji patrný u příspěvku na bydlení (23,1 % oproti 30,0 % v ČR), což představovalo čtvrtý nejnižší podíl mezi kraji. Nejméně to bylo v Kraji Vysočina (19,3 %), nejvíce naopak v krajích Ústeckém a Moravskoslezském (38,9 %, resp. 38,8 %). Podíl výdajů na přídavky na dítě z celkových výdajů byl po hl. m. Praze (3,8 %) druhý nejnižší (8,1 %), nejvyšší podíl vykázal Kraj Vysočina (11,7 %). Podíl dávek péstounské péče byl mezi kraji pátý nejnižší (7,5 %), úplně nejnižší byl v hl. m. Praze (4,9 %) a naopak nejvyšší v Karlovarském kraji (13,1 %).

Na jednoho obyvatele připadala čtvrtá nejnižší částka výdajů na dávky sociální podpory mezi kraji.

Na jednoho obyvatele připadalo ve Středočeském kraji v roce 2023 průměrně 4 813 Kč výdajů na dávky státní sociální podpory, což byla hodnota pod průměrem republiky (5 477 Kč) a čtvrtá nejnižší hodnota mezi kraji. Nižší výdaje na obyvatele zaznamenaly jen kraje Plzeňský (4 504 Kč), Vysočina (4 711 Kč) a Zlínský (4 795 Kč). Nejvyšší částka výdajů připadala na jednoho obyvatele v Moravskoslezském (7 015 Kč) a Ústeckém kraji (6 567 Kč). Průměrné výdaje na dávky státní sociální podpory přepočtené na jednoho obyvatele v posledních deseti letech v kraji kolísaly, během let 2013 až 2019 se pohybovaly kolem hodnoty 3 200 Kč. V covidovém roce 2020 výdaje přepočtené na jednoho obyvatele skokově vzrostly o 43,6 % na 4 576 Kč a nad 4tisícovou hranicí se držely i v následujících letech. Po dvou meziročních poklesech v letech 2021 a 2022 však došlo v roce 2023 opět ke skokovému nárůstu (o 14,8 %) na hodnotu 4 813 Kč převyšující maximum z roku 2020.

Rodičovský příspěvek tvořil největší podíl na sociálních dávkách v okrese Mladá Boleslav, příspěvek na bydlení v okrese Kladno.

Mezi okresy Středočeského kraje byly patrné rozdíly ve struktuře dávek státní sociální podpory. Rodičovský příspěvek tvořil největší část výdajů v okresech Mladá Boleslav (69,7 %), Praha-západ (69,6 %), Praha-východ (69,2 %), nejméně v okrese Kladno (52,9 %). Druhá nejčastěji zastoupená dávka příspěvek na bydlení vykázal nejvyšší podíl v okrese Kladno (30,9 %), nejnižší v okrese Mladá Boleslav (16,4 %). Přídavek na dítě tvořil největší podíl v okrese Příbram (11,1 %), nejmenší v okrese Mladá Boleslav (5,6 %). Dávky péstounské péče vykázaly nejvyšší podíl v okrese Nymburk (9,5 %), nejmenší v hl. m. Praze (5,1 %).

Sociální služby, příspěvek na péči, držitelé průkazů osob se zdravotním postižením

Nejčastěji zastoupeným typem zařízení sociálních služeb byly domovy pro seniory.

Zařízení sociálních služeb představují široké spektrum zařízení poskytujících služby různým skupinám obyvatelstva. Zařízeními s nejvyššími kapacitami lůžek jsou domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem a domovy pro osoby se zdravotním postižením. Nejvíce zastoupeným typem zařízení byly v kraji domovy pro seniory, kterých bylo v roce 2023 v provozu celkem 75 s kapacitou 4 904 lůžek. Druhým nejpočetnějším typem zařízení byly domovy se zvláštním režimem, kterých

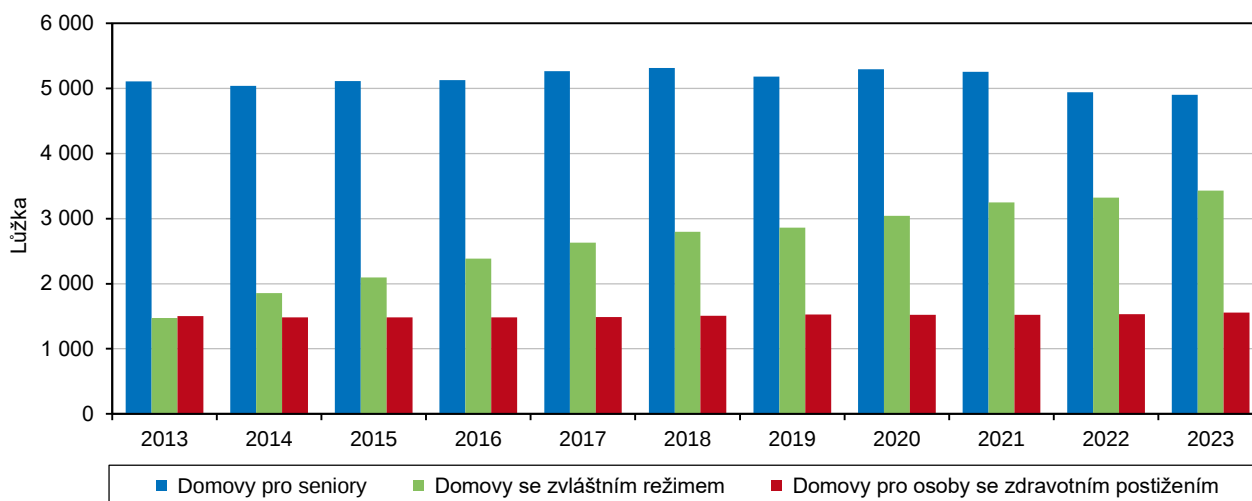
fungovalo v kraji celkem 52 s kapacitou 3 432 lůžek. Třetí typ zařízení představovaly domovy pro osoby se zdravotním postižením, kterých se v kraji nacházelo 28 s kapacitou 1 557 lůžek.

Počet domovů pro seniory v kraji rostl, počet lůžek naopak kolísal a po roce 2020 klesal.

Vývoj počtu zařízení poskytující sociální služby je možné hodnotit od roku 2008, kdy došlo k metodické změně ve vykazování a sběru dat a údaje jsou v časové řadě od tohoto roku srovnatelné. V případě domovů pro seniory byl patrný nárůst počtu zařízení z 62 v roce 2008 na 79 v roce 2021. V dalších dvou letech ale došlo k poklesu na výsledných 75 zařízení v roce 2023. Tak jednoznačná situace jako u počtu zařízení už ale nebyla při pohledu na vývoj počtu lůžek v těchto zařízeních. I přestože se počet samotných zařízení do roku 2021 zvyšoval, počet lůžek v domovech pro seniory zaznamenával kolísavý trend střídajících se poklesů a nárůstů, přičemž po roce 2020 docházelo každoročně k poklesu. Počet lůžek pohybující se pod hranici 5 tis. v letech 2022 a 2023 se podobal počtům z období let 2008 až 2011.

Graf 2.26 Lůžka ve vybraných pobytových zařízeních sociálních služeb ve Středočeském kraji

Zdroj: MPSV

Počet lůžek v domovech pro seniory připadající na tisíc osob starších 65 let byl nadprůměrný, mezi kraji ale až sedmý nejvyšší.

Ve srovnání s republikovou hodnotou (15,9) vynikal v roce 2023 Středočeský kraj nadprůměrným počtem lůžek v domovech pro seniory na tisíc obyvatel ve věku 65 a více let (18,0). Mezi kraji se však jednalo až o sedmou nejvyšší hodnotu, nejvíce to bylo v Jihočeském kraji (21,4). Pozice kraje se v posledních dvou letech zhoršila, ještě v roce 2021 byl počet lůžek na tisíc seniorů po Jihočeském kraji druhý nejvyšší. Ve všech krajích ale docházelo k postupnému poklesu průměrného počtu lůžek na tisíc obyvatel ve věku 65 a více let, ve všech krajích byla hodnota v roce 2023 nižší než před deseti lety. Nejnižší hodnotu zaznamenaly v roce 2023 Jihomoravský kraj (10,2) a hl. m. Praha (10,3).

Na Mělnicku byl 9. nejvyšší počet lůžek v domovech pro seniory na tisíc obyvatel starších 65 let mezi okresy ČR.

V rámci srovnání středočeských okresů připadl v roce 2023 na tisíc obyvatel ve věku 65 a více let nejvyšší počet lůžek v domovech pro seniory v okrese Mělník (26,0), což byla 9. nejvyšší hodnota mezi okresy ČR. Více než 20 lůžek připadalo na tisíc seniorů ještě v okresech Kladno (23,7), Rakovník (21,7) a Praha-východ (21,0); nejnižší přepočtený počet lůžek byl naopak patrný v okrese Benešov (11,3), jednalo se o 13. nejnižší hodnotu mezi okresy ČR. Druhý nejnižší počet v kraji vykázal okres Praha-západ (13,3).

Počet lůžek v domovech se zvláštním režimem vzrostl za 12 let 4,8krát.

Typem zařízení, který zaznamenal výrazný nárůst jak počtu, tak kapacit, byly domovy se zvláštním režimem. Domov se zvláštním režimem se používá pro označení pobytové sociální služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického duševního onemocnění nebo závislosti na návykových látkách, a osobám se stařeckou, Alzheimerovou demencí a ostatními typy demencí, kteří mají z důvodu těchto onemocnění sníženou soběstačnost, a proto potřebují pravidelnou pomoc jiné osoby. Mezi lety 2008 a 2023 vzrostl v kraji počet domovů se zvláštním režimem 3,5krát z 15 na 52 zařízení. Počet lůžek se zvýšil dokonce 4,8krát ze 719 lůžek v roce 2008 na 3 432 v roce 2023. Velký nárůst počtu a kapacit domovů se zvláštním režimem zaznamenaly všechny kraje, nejvýrazněji v hl. m. Praze, kde se počet lůžek zvýšil 9násobně. Před deseti lety bylo ve všech krajích takových zařízení pouze několik. Poptávka po těchto službách výrazně roste v souvislosti se stárnutím obyvatelstva a nutností řešit péči o osoby se specifickými potřebami.

Počet lůžek v domovech pro osoby se zdravotním postižením byl v roce 2023 nižší než před patnácti lety.

Domovů pro osoby se zdravotním postižením fungovalo v kraji v roce 2023 celkem 28, což bylo o jedno zařízení více než v roce 2008. Středočeský kraj společně s Jihomoravským krajem a hl. m. Prahou byly jediné kraje, kde měl počet zařízení v posledních patnácti letech rostoucí tendenci. Počet lůžek během tohoto období stagnoval a kolísal kolem hodnoty 1 500 lůžek. Během posledních dvou let 2022 a 2023 počet lůžek v kraji mírně vzrostl. I přesto byl ale v roce 2023 v kraji patrný nižší počet lůžek (1 557) než v roce 2008 (1 666). Ke stejnému trendu docházelo ve všech krajích, všude byl v roce 2023 zaznamenán nižší počet lůžek než v roce 2008.

Kraj vynikal koncentrací kapacit týdenních stacionářů v rámci republiky.

Dalšími sociálními službami, které v kraji disponovaly lůžky, bylo 15 azylových domů s 574 lůžky, 26 zařízení chráněného bydlení s 553 lůžky, 11 týdenních stacionářů s 131 lůžky a 3 terapeutické komunity s 57 lůžky. Z dalších sociálních služeb, které fungují na bázi denní docházky, byly více než deseti zařízeními zastoupeny sociální poradny (61 zařízení), denní stacionáře (41), centra sociálně rehabilitačních služeb (22), nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (18) a sociálně terapeutické dílny (11). Středočeský kraj vynikal v rámci republiky počtem a kapacitami týdenních stacionářů a terapeutických komunit. Do kraje bylo v roce 2023 soustředěno 22,9 % týdenních stacionářů celé republiky a 18,2 % lůžek v těchto zařízeních. Terapeutických komunit bylo do kraje soustředěno 20 %, a to jak v případě počtu zařízení, tak i počtu lůžek v nich umístěných.

Středočeský kraj vykázal třetí nejvyšší počet příjemců příspěvku na péči.

V rámci sociálního zabezpečení byl vyplácen příspěvek na péči. Nejvíce příjemců a zároveň nejvyšší finanční náklady byly vynaloženy v krajích Moravskoslezském, Jihomoravském a Středočeském. Ve Středočeském kraji bylo v roce 2023 vyplaceno 4 211 mil. Kč. V prosinci 2023 bylo v kraji celkem 41,0 tis. příjemců. Z celkového počtu příjemců příspěvku na péči bylo 40,3 % mužů. Nejvíce byli muži zastoupeni mezi příjemci v Ústeckém kraji (43,0 %). Podíl žen byl ve Středočeském kraji 59,7 %, přičemž nejvyšší podíl žen vykázalo hl. m. Praha a Zlínský kraj (shodně 61,8 %).

Většinu příjemců příspěvku na péči tvořily osoby starší 65 let.

Většinu příjemců příspěvku na péči tvořily starší osoby ve věku 65 a více let, ve Středočeském kraji to bylo 70,3 %, průměr za republiku činil 68,9 %. Nejvyšší podíl nejstarší věkové skupiny zaznamenaly kraje Zlínský (73,0 %) a Vysočina (72,0 %), v těchto krajích byl zároveň nejvyšší podíl osob s úplnou závislostí. Naopak nejnižší podíl osob starších 65 let byl patrný v Ústeckém kraji (62,2 %), který zároveň vykázal nejvyšší zastoupení osob s nejnižším stupněm závislosti. Ve Středočeském kraji tvořily 15,6 % příjemců příspěvku na péči osoby s úplnou závislostí (IV. stupeň) a 27,0 % osoby s těžkou závislostí (III. stupeň). Většinu příjemců však tvořily osoby

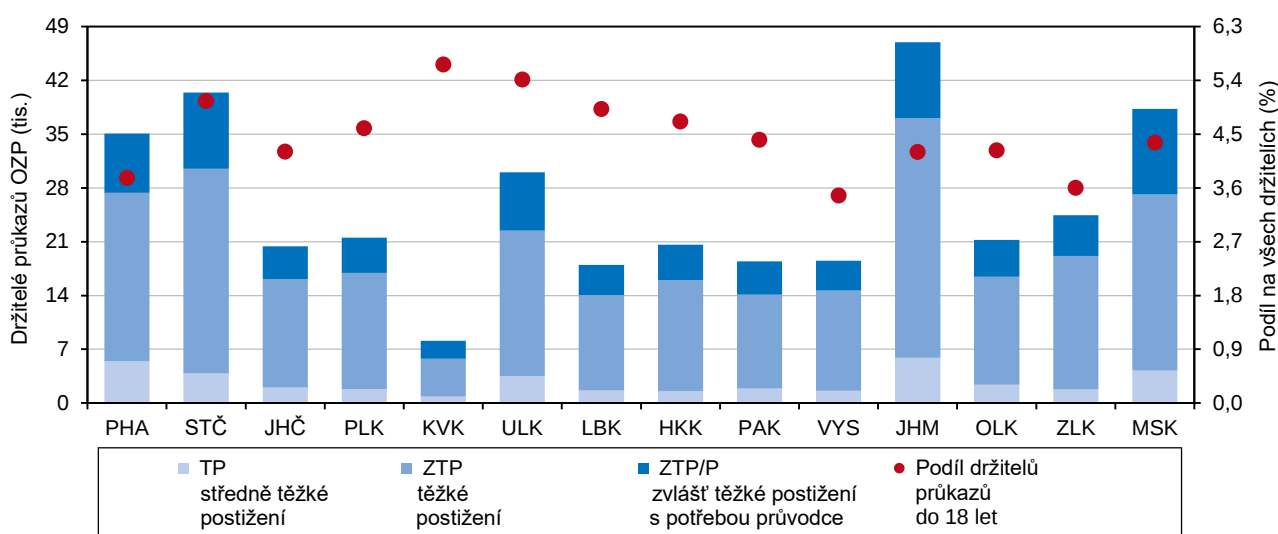
s nižšími stupni závislosti – s lehkou (I. stupeň) a středně těžkou (II. stupeň), a to celkem 57,4 %.

Počet držitelů průkazů OZP se zvyšoval, mezi muži byl vyšší podíl průkazů s nejtěžším postižením než u žen.

V prosinci roku 2023 bylo v kraji celkem 40 429 držitelů průkazů osob se zdravotním postižením, větší část (51,8 %) tvořily ženy. Počet držitelů průkazů se zvyšoval, mezi lety 2018 a 2023 došlo k nárůstu o 9,3 %. Z celkového počtu průkazů tvořily většinu průkazy těžkého postižení ZTP (65,9 %), méně bylo průkazů zvláště těžkého postižení s potřebou průvodce ZTP/P (24,5 %) a středně těžkého postižení TP (9,6 %). Zvyšování počtu zaznamenaly všechny typy průkazů. Mezi muži byl větší podíl nejtěžších postižení ZTP/P (26,6 % oproti 22,6 % u žen). Podíl těžkých postižení ZTP byl vyšší u žen (67,4 % oproti 64,3 % u mužů), stejně jako podíl středně těžkých postižení TP (10,0 % oproti 9,1 % u mužů).

Graf 2.27 Držitelé průkazů osob se zdravotním postižením v krajích v prosinci 2023

Zdroj: MPSV

Počet držitelů průkazů OZP na obyvatele byl mezi krajů třetí nejvyšší.

Vzhledem k počtu obyvatel připadalo Středočeskému kraji po hl. m. Praze a Karlovarském kraji třetí místo s nejvyšším počtem držitelů průkazů OZP na tisíc obyvatel. Ve Středočeském kraji připadalo na tisíc obyvatel 27,8 držitelů průkazů, v Praze to bylo 25,3 a v Karlovarském kraji 27,5. Nejvyššího počtu bylo dosaženo v krajích Zlínském (42,1) a Libereckém (39,9).

Do okresů Praha-východ a Praha-západ byla soustředěna téměř čtvrtina držitelů průkazů OZP kraje.

V rámci středočeských okresů připadal nejvyšší počet držitelů průkazů OZP na tisíc obyvatel v okresech Rakovník (59,1) a Kutná Hora (48,6), naopak nejméně to bylo v okresech Kladno (21,1) a Mladá Boleslav (21,2). Absolutně nejvyšší počty držitelů průkazů zaznamenaly okresy Praha-východ (5,1 tis.) a Praha-západ (4,5 tis.), do těchto dvou okresů byla soustředěna téměř čtvrtina (23,6 %) všech držitelů průkazů OZP kraje.

Držitelé průkazů OZP s nejtěžšími postiženími byli věkově mladší než ti s méně těžkými postiženími.

U všech typů průkazů tvořili dětští držitelé nejmenší podíl. U středně těžkých a těžkých postižení se jednalo pouze o 1,4 a 2,2 % z celkového počtu držitelů, u zvláště těžkých postižení to však bylo více, a to 9,7 %. U středně těžkých a těžkých postižení tvořily největší část nejstarší osoby (65 a více let), a to 58,0 % u středně těžkých a 74,4 % u těžkých postižení. Jiné rozložení bylo patrné u zvláště těžkých postižení, kde se situace lišila jak zmiňovaným vyšším podílem dětí, dále ale také více než polovičním podílem populace v produktivním věku (15 až 64 let),

a to 52,9 %. Držitelé s nejtěžšími postiženími (ZTP/P) tak byli oproti držitelům s méně těžkými postiženími (ZTP+TP) celkově věkově mladší.

Podíl držitelů průkazů OZP s nejtěžšími postiženími byl mezi kraji čtvrtý nejvyšší.

Podíl držitelů průkazů se zvláště těžkým postižením (24,5 %) z celkového počtu držitelů průkazů byl čtvrtý nejvyšší po krajích Moravskoslezském (29,1 %), Karlovarském (28,8 %), a Ústeckém (25,3 %). Nejnížší podíl byl zaznamenán naopak v krajích Vysočina a Jihočeském (shodně 20,9 %). V nejnižší kategorii středně těžkých postižení dosáhly nejvyššího podílu hl. m. Praha (15,5 %) a Jihomoravský kraj (12,5 %); nejnižšího Zlínský kraj (7,2 %). Středočeský kraj zaujímal v této kategorii s 9,6 % až 9. nejvyšší podíl mezi kraji.

Podíl osob s nejtěžším postižením byl v okrese Kladno 5. nejvyšší v ČR.

Mezi středočeskými okresy vykázal nejvyšší podíl osob s nejtěžším postižením ZTP/P okres Kladno (31,8 %), jednalo se o 5. nejvyšší podíl mezi všemi okresy ČR. Nejhorší situace byla v okrese Jeseník (35,7 %). Na druhé straně žebříčku s nejnižším podílem nejtěžších postižení se mezi středočeskými okresy umístil okres Praha-východ (19,8 %), v rámci všech okresů ČR to byl 13. nejnižší podíl.

Podíl osob do 18 let mezi držiteli průkazů byl mezi kraji třetí nejvyšší. V rámci okresů ČR byl podíl nezletilých v okrese Mladá Boleslav třetí nejvyšší, zatímco na Kutnohorsku úplně nejnižší.

Středočeský kraj se vyznačoval třetím nejvyšším podílem osob do 18 let (5,1 %) mezi držiteli průkazů OZP po kraji Karlovarském (5,7 %) a Ústeckém (5,4 %). Nejnižší podíl vykázaly kraje Vysočina (3,5 %) a Zlínský (3,6 %). Středočeské okresy Mladá Boleslav (7,6 %) a Kladno (7,1 %) zaznamenaly 3. a 4. nejvyšší podíl mezi všemi okresy republiky, úplně nejvíce to bylo v okrese Most (8,2 %). Zároveň se ale středočeské okresy vyskytovaly na druhé straně žebříčku, okres Kutná Hora vykázal úplně nejnižší podíl nezletilých osob (2,5 %) v rámci celé republiky a okres Rakovník šestý nejnižší podíl (3,0 %).

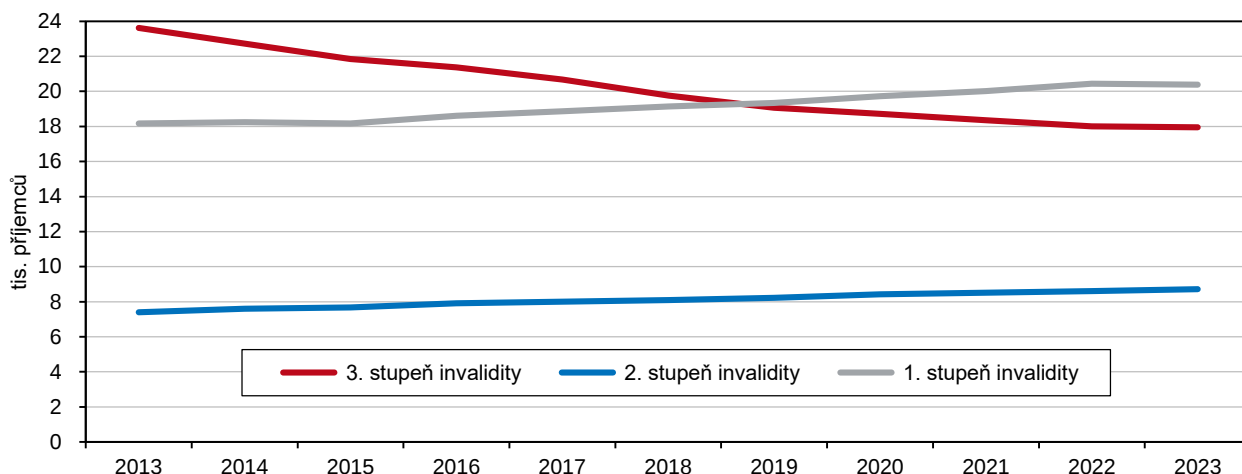
Důchodci, důchody

Čtvrtina středočeské populace pobírala plný či částečný důchod.

Podle údajů České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ) a metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) pobírala ve Středočeském kraji ke konci roku 2023 plný či částečný důchod přibližně čtvrtina populace (343,2 tis. osob), z toho 83,6 % (286,8 tis. osob) pobíralo starobní důchod. V rámci starobních důchodců byly tři čtvrtiny těch, kteří pobírali starobní důchod samostatně – sólo (216,6 tis. osob) a jedna čtvrtina těch, kteří pobírali starobní důchod v kombinaci s jinými (vdovský, vdovecký). Častějšími příjemci starobního důchodu byly ženy, z deseti osob pobírajících starobní důchod bylo šest žen.

Graf 2.28 Příjemci invalidních důchodů podle stupně invalidity ve Středočeském kraji (stav v prosinci)
(včetně souběhu s vdovským nebo vdoveckým důchodem)

Zdroj: ČSSZ

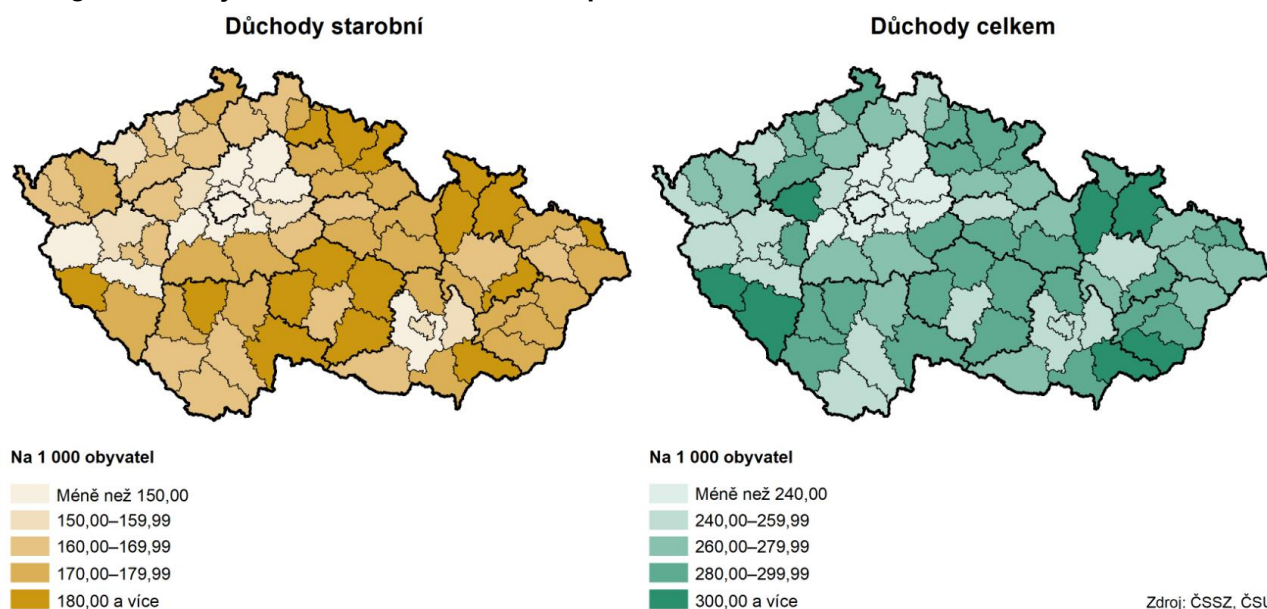
Počet příjemců důchodu dlouhodobě rostl.

Počet příjemců důchodu dlouhodobě rostl až do roku 2019, po roce 2019 klesal. K nárůstu opět došlo v posledním sledovaném roce 2023. V porovnání s rokem 2013 činil nárůst počtu příjemců starobních důchodů celkem 6,0 %, u starobních důchodců sólo byl v daném období nárůst vyšší – o 8,9 %. Na zvyšování počtu příjemců důchodu má kromě stárnutí populace vliv také sociálně-ekonomický vývoj, kdy roste počet i podíl osob odcházejících do předčasného starobního důchodu.

Klesal počet příjemců invalidních důchodů 3. stupně invalidity, rostl počet příjemců 1. stupně.

Počet příjemců invalidních důchodů se vyvíjel různě v závislosti na stupni invalidity. Zatímco v roce 2013 bylo nejvíce příjemců důchodů 3. (nejtěžšího) stupně invalidity, během desetiletého období se jejich počet snížil z 23,6 tis. na 18,0 tis. v roce 2023. Opačný vývoj nastal u příjemců důchodů invalidity 1. stupně, kterých byl v roce 2013 až druhý nejvyšší počet (18,2 tis.), postupným nárůstem se ale dostal na první místo, poprvé v roce 2019. V roce 2023 bylo v kraji 20,4 tis. příjemců důchodů 1. stupně invalidity, což představovalo v rámci všech stupňů nejvyšší počet. Nejméně početní byli příjemci důchodů 2. stupně invalidity, a to po celé desetileté období. Za toto období vzrostl jejich počet ze 7,4 tis. na 8,7 tis.

Kartogram 2.9 Příjemci důchodů v okresech v prosinci 2023

Průměrná výše důchodů neustále rostla, s nejvyšší intenzitou v posledních dvou letech.

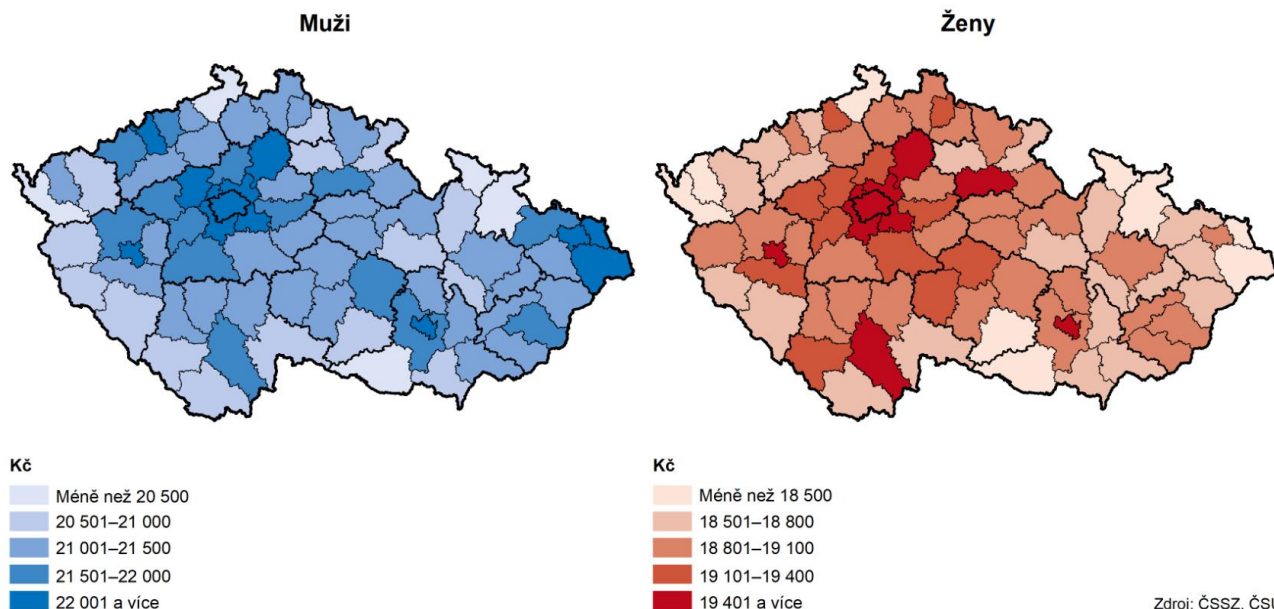
Průměrná výše důchodu celkem představovala v kraji na konci roku 2023 částku 19 697 Kč. Výše průměrného starobního plného důchodu (sólo) odpovídala 20 591 Kč. Hodnota průměrného důchodu každoročně rostla, proti roku 2013 vzrostla výše celkového důchodu o 8 964 Kč (tj. o 83,5 %). Výše starobního důchodu sólo vzrostla výrazněji, a to o 9 504 Kč (tj. o 85,7 %). Intenzita nárůstu se přitom zrychlovala, zatímco první dva meziroční nárůsty v letech 2013 a 2014 činily 1,9 % a 1,1 %, v posledních dvou letech 2022 a 2023 došlo k dvouciferným nárůstům o 17,1 % a 12,1 %. Výše důchodů rostla nejen v relativním vyjádření, zvyšovala se i absolutně. Zatímco do roku 2021 se meziročně důchody zvyšovaly v řádu stokorun, mezi lety 2013 a 2016 o 200 až 300 Kč, v letech 2022 a 2023 to bylo o 2 686 Kč a 2 230 Kč. Tento vývoj odráží skutečnost, že se důchodcům promítly do výše důchodů valorizace reagující na vysoké míry inflace posledních let.

Výše středočeských starobních důchodů byla po Praze druhá nejvyšší.

Ve srovnání se všemi kraji dosahovala průměrná výše starobního důchodu (sólo) ve Středočeském kraji druhé nejvyšší hodnoty (20 591 Kč) po hlavním městě Praze (21 519 Kč); celorepublikový průměr byl 20 310 Kč. Nejnížší důchody pobírali naopak obyvatelé Karlovarského (19 557 Kč) a Olomouckého kraje (19 792 Kč), což

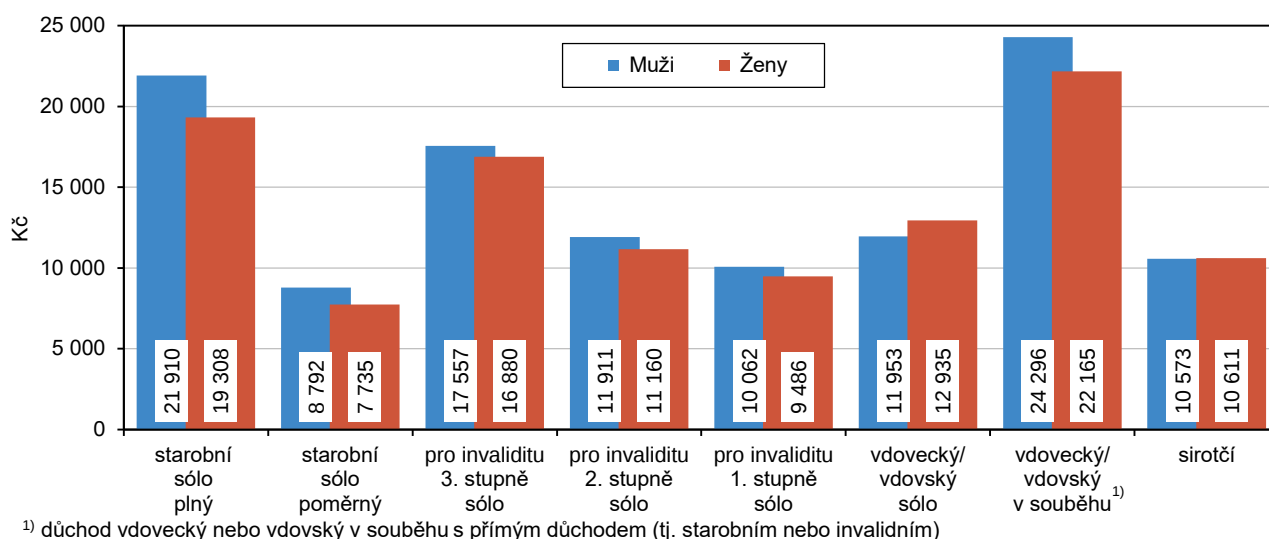
byly jediné dva kraje, které zůstaly pod 20tisícovou hranicí. V případě žen stály na prvním a druhém místě opět hl. m. Praha a Středočeský kraj; na posledním místě ale skončil kraj Moravskoslezský. U mužů dominovala na prvním místě rovněž Praha, na druhém místě ale nastala obměna, dostal se na něj kraj Moravskoslezský a Středočeský kraj tak byl odsunut až na třetí příčku. Nejnižší důchody naopak pobírali muži z Karlovarského kraje.

Kartogram 2.10 Průměrný měsíční starobní důchod plný (sólo) podle pohlaví v okresech v prosinci 2023

Graf 2.29 Průměrná výše důchodů podle jejich druhu a pohlaví příjemce ve Středočeském kraji v prosinci 2023

Zdroj: ČSSZ

Vyšší starobní důchod pobírali muži, rozdíl mezi pohlavími se zvyšoval až do roku 2022.

Středočeští muži pobírali v roce 2023 o 20,6 % (2 602 Kč) vyšší starobní důchod (sólo) než ženy. Zatímco u mužů převýšil průměrný starobní důchod 20tisícovou hranici (21 910 Kč), ženy s hodnotou 19 308 Kč na ni nedosáhly. Rozdíl mezi důchody mužů a žen se navíc každoročně zvyšoval až do roku 2022, kdy byl rozdíl

3 369 Kč (oproti 2 268 Kč v roce 2013). V roce 2023 se ale rozdíl zmenšil na 2 602 Kč.

Rozdíl ve výši důchodu mezi muži a ženami byl v rámci krajů druhý nejvyšší.

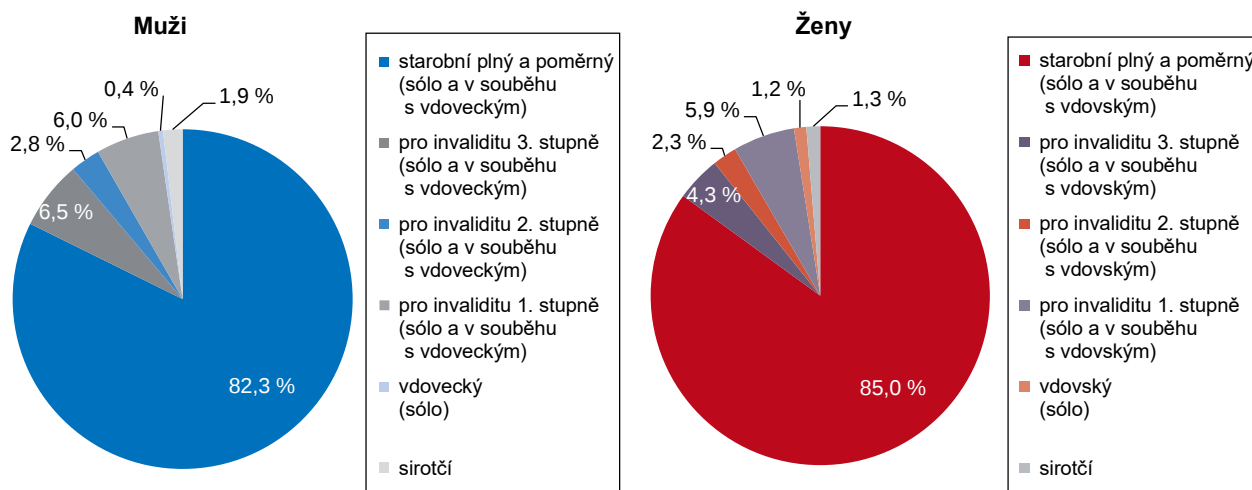
Nejnižší rozdíl ve výši průměrného starobního důchodu (sólo) mezi muži a ženami (2 147 Kč) zaznamenal Jihočeský kraj. Středočeský kraj vykázal na opačném konci mezikrajského žebříčku druhý nejvyšší rozdíl (2 602 Kč) po kraji Moravskoslezském (3 787 Kč).

Invalidní důchody tvořily u mužů větší podíl pobíraných důchodů než u žen.

Mezi příjemkyněmi důchodů (ženami) byl podíl těch, které pobíraly starobní důchod, vyšší, než byl podíl starobních důchodců mezi muži. Ženy důchodkyně pobíraly starobní důchod v 85,0 %, muži důchodci v 82,3 %. Muži naopak zaznamenali vyšší podíl invalidních důchodů, pro invaliditu 3. stupně 6,5 % (u žen 4,3 %), pro invaliditu 2. stupně 2,8 % (u žen 2,3 %) a pro invaliditu 1. stupně 6,0 % (u žen 5,9 %). Tomu, že se ženy dožívají vyššího věku, odpovídal nižší podíl vdoveckých důchodů (0,4 %), než vdovských (1,2 %).

Graf 2.30 Příjemci důchodů podle pohlaví a druhu pobíraného důchodu ve Středočeském kraji v prosinci 2023

Zdroj: ČSSZ

Invalidní a sirotčí důchody byly v kraji ve srovnání s republikou nadprůměrné.

Průměrné výše invalidních a sirotčích důchodů byly nižší v porovnání s plným starobním důchodem. V případě invalidního důchodu pro invaliditu 3. stupně se jednalo ve Středočeském kraji v roce 2023 o částku 17 240 Kč, pro invaliditu 2. stupně o 11 515 Kč a pro invaliditu 1. stupně 9 731 Kč. Sirotci pobírali průměrně 10 591 Kč. Ve srovnání s republikou byly hodnoty invalidních a sirotčích důchodů nadprůměrné.

Podíl starobního důchodu na mzdovém mediánu se v posledních dvou letech výrazně zvýšil.

Podíl průměrné výše starobního důchodu (sólo) na mzdovém mediánu ve Středočeském kraji snižoval do roku 2019 na hodnotu 41,8. V následujících čtyřech letech ale došlo k jeho rychlému nárůstu a v roce 2023 překročil 50 % (50,9 %). Průměrná výše starobního důchodu se nejrychleji přiblížila ke mzdovému mediánu především v posledních dvou letech 2022 a 2023.

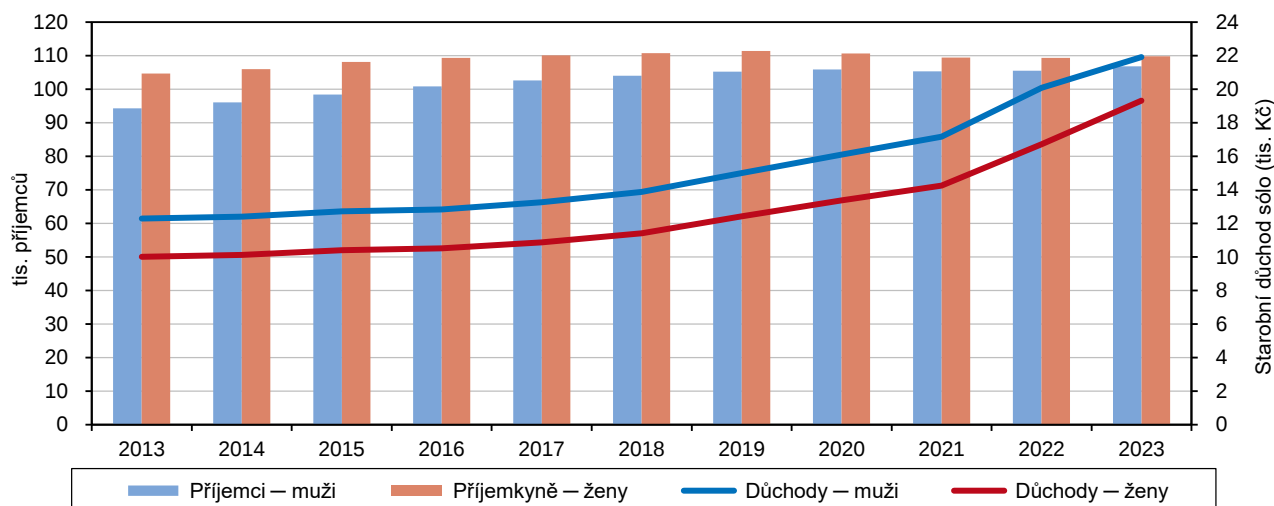
Druhý nejvyšší starobní důchod v ČR pobírali důchodci v okrese Praha-západ.

Dokonce tři okresy Středočeského kraje se průměrnou výší starobního důchodu dostaly hned za hl. m. Prahu (21 519 Kč) na druhé, třetí a čtvrté místo na celorepublikovém žebříčku okresů. Jednalo se o okresy Praha-západ (21 333 Kč), Mladá Boleslav (21 092 Kč) a Praha-východ (20 915 Kč). Naopak nejméně pobírali

starobní důchodci v okrese Kutná Hora (20 129 Kč), což stačilo na 35. nejlepší místo v celorepublikovém meziokresním srovnání. Na posledním místě se umístil okres Znojmo s průměrným starobním důchodem 18 916 Kč.

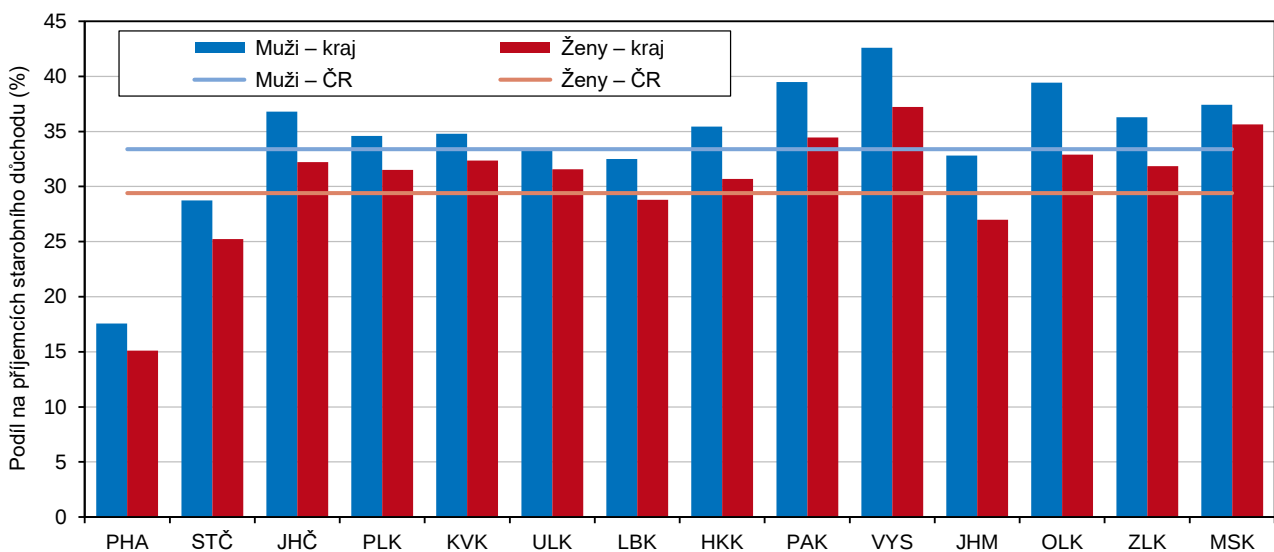
Graf 2.31 Příjemci starobního důchodu sólo (plného) a průměrná výše důchodu podle pohlaví ve Středočeském kraji (stav v prosinci)

Zdroj: ČSSZ

Graf 2.32 Příjemci předčasného starobního důchodu podle pohlaví v krajích v prosinci 2023

Zdroj: ČSSZ

Zvyšoval se podíl osob odcházejících do předčasného důchodu, nejvýrazněji v roce 2023.

Podíl osob odcházejících do předčasného důchodu se každoročně zvyšoval. Zatímco v roce 2013 pobírala starobní důchod předčasně pětina (20,4 %) starobních důchodců, v roce 2023 to byla více než čtvrtina 26,7 %. Nárůst počtu příjemců předčasných důchodů před rokem 2022 se pohyboval kolem 2 % ročně, a to jak v rámci kraje, tak i celé ČR. Mimořádné valorizace důchodů v roce 2022 však vytvořily výhodné podmínky pro odchod do předčasného starobního důchodu a ovlivnily rozhodnutí řady obyvatel v předdůchodovém věku. To se projevilo vysokým meziročním nárůstem počtu příjemců předčasných důchodů, který činil v roce 2023 v kraji 9,3 %, což byl druhý nejvyšší nárůst po hl. m. Praze. Mezi celkovým počtem příjemců předčasného důchodu v kraji dlouhodobě převažují ženy,

v roce 2023 s přibližně 56% podílem. Podíl příjemců předčasného starobního důchodu na příjemcích starobního důchodu byl však vyšší u mužů (28,7 %) než u žen (25,2 %).

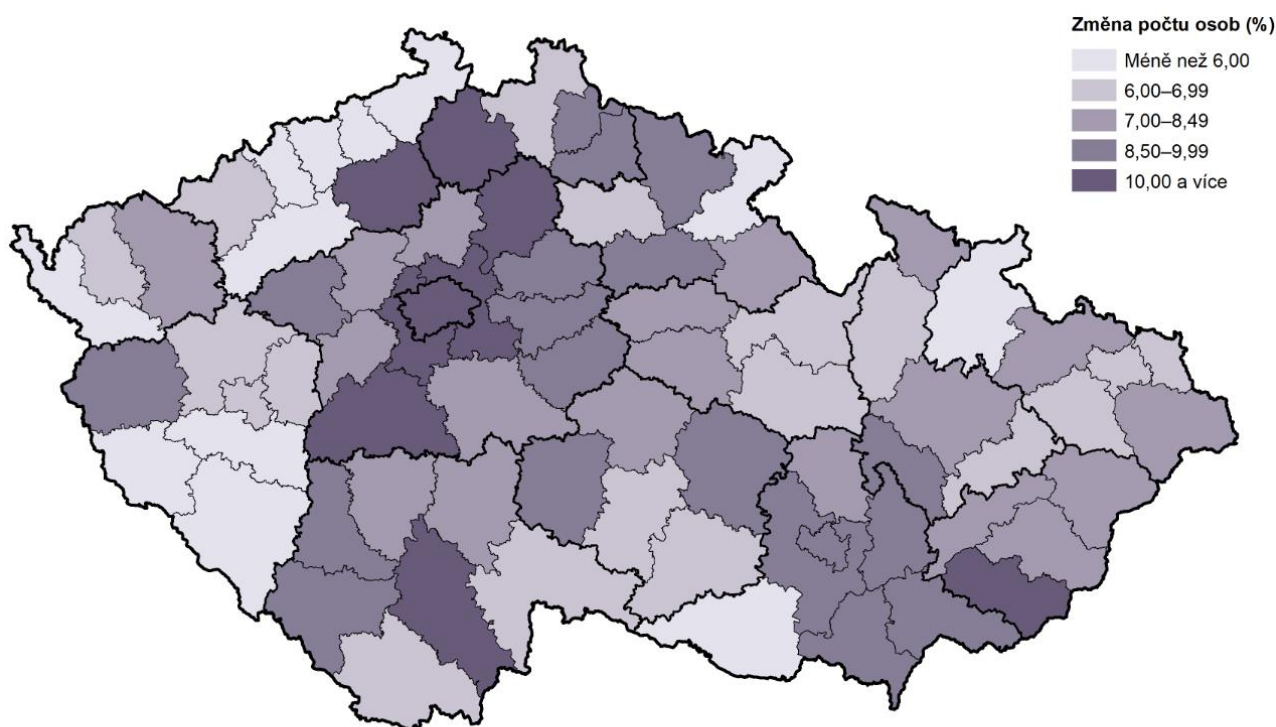
Podíl osob v předčasném důchodu byl po Praze druhý nejvyšší.

I přes každoroční nárůst byl podíl osob v předčasném starobním důchodu ve Středočeském kraji (26,7 %) po hl. m. Praze (16,1 %) druhý nejvyšší v České republice. Celorepublikový průměr se pohyboval o 4,3 p. b. výše než ve Středočeském kraji a úplně nejvyšší podíl byl dosažen v Kraji Vysočina, kde osoby v předčasném důchodu tvořily mezi starobními důchodci téměř dvě pětiny (39,5 %).

Nejvyšší podíl předčasných starobních důchodců zaznamenal okres Benešov, nejvyšší Praha-západ.

Nejvyšší podíl starobních důchodců odcházejících do předčasného důchodu vykazoval v kraji v roce 2023 okres Benešov (31,8 %). Naopak relativně nízký podíl předčasných důchodů byl v kraji zjištěn v zázemí hlavního města, v okrese Praha-západ (20,4 %), který vykázal po hl. m. Praze (16,1 %) druhou nejvyšší hodnotu mezi všemi okresy ČR. Mezi příjemci předčasného důchodu převažovaly ve všech okresech kraje ženy nad muži, nejvíce s 57,7 % v okrese Kladno. Nejvyššího procenta příjemců předčasných důchodů dosáhl v rámci republiky okres Třebíč (45,5 %).

Kartogram 2.11 Změna počtu příjemců předčasných starobních důchodů v okresech mezi prosincem roku 2022 a 2023

Pozn.: včetně souběhu s vdovským nebo vdoveckým důchodem

Zdroj: ČSSZ, vlastní dopočet

Kultura

V kraji fungoval nejvyšší počet knihoven a poboček v ČR, který však poklesl.

Na území Středočeského kraje se v roce 2023 nacházelo 716 veřejných knihoven a 56 jejich poboček (včetně pojízdných knihoven), což byl nejvyšší počet mezi kraji. Počet knihoven a poboček během deseti let 2013 až 2023 v kraji poklesl o desetinu (10,6 %), což byl nejvyšší pokles mezi všemi kraji. Klesající tendenci zaznamenala většina krajů (9), podobný počet knihoven a poboček se udržel ve čtyřech krajích

(Vysočina, Pardubický, Moravskoslezský a Plzeňský). Pouze hl. m. Praha zaznamenala nárůst (o 6,9 %), jednalo se přitom o nárůst počtu poboček knihoven.

Kraj zaznamenal nejvyšší podíl dětských čtenářů do 15 let mezi kraji, během deseti let došlo k jeho zvýšení.

Ačkoli ve Středočeském kraji fungovalo nejvíce knihoven, počet knihovnických jednotek (5,5 mil.) byl až třetí nejvyšší. Nejvíce knihovnických jednotek bylo k dispozici v hl. m. Praze (10,0 mil.) a Jihomoravském kraji (8,7 mil.), nejméně naopak v kraji Karlovarském (1,5 mil.). Počet registrovaných čtenářů činil ve Středočeském kraji 125 tis., což byl 4. nejvyšší počet po hl. m. Praze (207 tis.), Jihomoravském (146 tis.) a Moravskoslezském kraji (129 tis.). U počtu čtenářů byl vývojový trend shodný ve všech krajích, všude došlo během posledních deseti let k poklesu. Ačkoli v případě počtu knihoven zaznamenal Středočeský kraj největší pokles, u počtu čtenářů se jednalo naopak o pokles mezi kraji nejnižší (o 1,6 %). Nejvíce čtenářů ubylo v krajích Karlovarském (o 27,9 %), Libereckém (o 24,5 %) a Moravskoslezském (o 22,4 %). Přesně třetinu čtenářů (33,3 %) tvořily v kraji děti do 15 let, což byl nejvyšší podíl mezi kraji. Více než 30% podíl mladých čtenářů byl registrován ještě v krajích Vysočina (32,7 %) a Zlínském (31,3 %). Naopak nejnižší podíl dětí do 15 let mezi čtenáři vykázal Plzeňský kraj (21,0 %). Počet dětských čtenářů ve většině krajů (v 10) během deseti let poklesl, nejvíce v kraji Karlovarském (o 24,6 %). Nárůst naopak zaznamenaly 4 kraje, nejvíce hl. m. Praha a Středočeský kraj (o 29,2 %, resp. 17,9 %).

Nejvyšší relativní nárůst on-line návštěvníků knihoven mezi kraji, on-line návštěvníci převažovali 5. rokem nad osobními návštěvami.

Ukazatelem, který zaznamenal během desetiletého období ve všech krajích nejvyšší pokles, byl počet výpůjček. Úplně nejvyšší pokles se týkal Karlovarského kraje (o 49,6 %) a nejnižší naopak kraje Středočeského (o 29,9 %). Počet výpůjček ve Středočeském kraji činil v roce 2023 celkem 4,1 mil. Celospolečenským trendem je přesun činností do on-line světa, což se projevilo také v případě návštěv knihoven. Zatímco návštěvníků – fyzických osob ubylo mezi lety 2013 a 2023 ve všech krajích kromě Plzeňského, návštěvníků on-line služeb přibýlo v ČR průměrně o 30 %. K jednoznačně nejvyššímu relativnímu nárůstu (a druhému nejvyššímu absolutnímu nárůstu) došlo ve Středočeském kraji, kde se počet on-line návštěvníků zvýšil 2,2krát (o 1,3 tis.). Pouze ve třech krajích došlo k poklesu on-line návštěvníků, a to v Plzeňském, Karlovarském a Ústeckém. V roce 2023 převažovali ve Středočeském kraji on-line návštěvníci (2,3 tis.) nad fyzickými osobami (1,9 tis.), převaha on-line návštěvníků byla v kraji zaznamenána 5. rokem v řadě. Posledním rokem, kdy v kraji převažovaly fyzické návštěvy nad on-line návštěvníky, byl rok 2018. Průměrně za celou republiku to však byl už rok 2010.

Výrazně ubylo vybavení knihoven počítači s internetem, počet návštěvníků využívajících internet v knihovně klesl v kraji dokonce o 78 %.

Ve Středočeském kraji bylo v rámci knihoven zřízeno 5,4 tis. studijních míst, což byl třetí nejvyšší počet po Jihomoravském a Jihočeském kraji. Počty studijních míst ve většině krajů během let 2013 až 2023 narostly, ve Středočeském kraji o 3,7 %. Pokles zaznamenaly čtyři kraje, nejvíce kraj Olomoucký (o 29,9 %). Vybavení knihoven počítači s internetem se v posledních deseti letech snížilo. S rostoucí vybaveností domácností internetem klesá potřeba využití internetu mimo domov. Pokles počtu počítačů vybavených internetem byl v knihovnách ČR během deseti let přibližně o jednu pětinu, ve středočeských knihovnách pak ještě vyšší – 31procentní. Návštěvníků využívajících internet v knihovně ubylo ještě výrazněji, v ČR o 55,6 %, ve Středočeském kraji dokonce o 78,0 %.

V kraji se nacházel nejvyšší počet muzeí, galerií a památníků v rámci všech krajů.

Ve Středočeském kraji bylo v roce 2023 v provozu celkem 62 muzeí, galerií a památníků a 44 jejich poboček, v součtu (106) se jednalo o nejvyšší počet mezi kraji. Následovalo hl. m. Praha (95) a Jihomoravský kraj (80). Většinu tvořily muzea a památníky s pobočkami. Galerií byly ve všech krajích pouze jednotky,

ve Středočeském kraji celkem čtyři, více to bylo pouze v hl. m. Praze a Královéhradeckém kraji (shodně pět).

Počet instalovaných expozic rostl, počet uspořádaných výstav naopak klesal.

V kraji bylo v roce 2023 instalováno 340 expozic a uspořádáno 489 výstav, v obou případech se jednalo o nejvyšší počty mezi kraji. Odlišný byl vývoj těchto dvou forem prezentace, zatímco počty expozic v rámci většiny krajů rostly, případně stagnovaly, počet uspořádaných výstav ve všech krajích výrazně poklesl. V případě Středočeského kraje se jednalo o 0,6% nárůst počtu expozic a 26% pokles uspořádaných výstav. Počty návštěvníků výstav a expozic celorepublikově rostly (o 22,3 %), ve Středočeském kraji to bylo o 21,3 %.

Kraj vynikal nejvyšším počtem památkových objektů a prohlídkových tras v nich.

Ve Středočeském kraji je možno navštívit velké množství památkových objektů s kulturním využitím. I vzhledem ke své velikosti vyniká kraj jejich počtem. V roce 2023 bylo návštěvníkům zpřístupněno (za vstupné) 47 hradů, zámků a ostatních památek, to bylo nejvíce mezi kraji. Druhý a třetí nejvyšší počet se nacházel v Jihomoravském a Jihočeském kraji (41, resp. 37). V těchto třech krajích bylo možné navštívit také největší počet prohlídkových tras, konkrétně ve Středočeském kraji to bylo nejvíce (112). Trendem byl velký nárůst počtu prohlídkových tras ve všech krajích, ve Středočeském kraji vzrostl počet tras mezi lety 2013 a 2023 o třetinu (33,3 %). Nejvyšší počet návštěvníků památkových objektů vykázalo hl. m. Praha (4,9 tis.) a Středočeský kraj (2,0 tis.).

Nejvíce kulturních akcí se uskutečnilo ve Středočeském kraji.

Pětina všech kulturních akcí ČR se uskutečnila ve Středočeském kraji, celkem 2 tisíce. Druhý a třetí nejvyšší počet kulturních akcí proběhl v Královéhradeckém kraji a v Praze (1,8 tis., resp. 1,2 tis.). V roce 2023 proběhlo v kraji nejvíce samostatných výstav (69), druhý nejvyšší počet pak v kraji Ústeckém (65). Samostatných koncertů se nejvíce uskutečnilo v hl. m. Praze (723), druhý nejvyšší počet potom v kraji Středočeském (246). Kulturních akcí při prohlídkách případně nočních prohlídek byl v kraji 2. nejvyšší počet (1 176), více to bylo v kraji Královéhradeckém (1 430).

Počet účastníků všech kulturních akcí byl mezi kraji čtvrtý nejvyšší.

Počet účastníků všech kulturních akcí činil ve Středočeském kraji v roce 2023 celkem 368 tis. osob, jednalo se o 4. nejvyšší počet po hl. m. Praze (864 tis.), Jihomoravském (373 tis.) a Jihočeském kraji (372 tis.).

Kriminalita, dopravní nehody, požáry

Počet registrovaných trestných činů se v roce 2021 dostal na porevoluční minimum, potom vzrostl.

Na území Středočeského kraje bylo v roce 2023 registrováno celkem 20 594 trestných činů. Po maximech převyšujících 50 tis. registrovaných trestných činů z konce 90. let minulého století začlo docházet prakticky k neustálému poklesu, který byl ve více než 20letém období let 2000 až 2021 přerušen meziročním nárůstem pouze ve čtyřech letech (2002, 2007, 2013 a 2019). V roce 2021 byl zaznamenán nejnižší počet registrovaných trestných činů v porevoluční historii. V letech 2022 a 2023 už se trend otočil, v obou letech počet trestných činů stoupl.

Nejvýrazněji klesal počet krádeží prostých, vzrostl počet mravnostních trestných činů.

Na výrazném poklesu registrovaných trestných činů od roku 2013 se největší měrou podílel pokles krádeží prostých (o 77,1 %). Počet krádeží vloupáním se snížil o 54,1 %. Pokles hospodářské kriminality byl mezi lety 2013 a 2023 o 56,4 %, u násilných trestných činů to bylo o 30,4 %. Skupinou, kde došlo k nárůstu registrovaných činů, byly mravnostní trestné činy. Jednalo se o celorepublikový trend, ve Středočeském kraji narostl počet mravnostních činů o 45,8 % (absolutní počet činů ale byl ve srovnání s ostatními typy kriminality řádově nižší).

Tři čtvrtiny tvořila obecná kriminalita, podíl hospodářské kriminality se snížil.

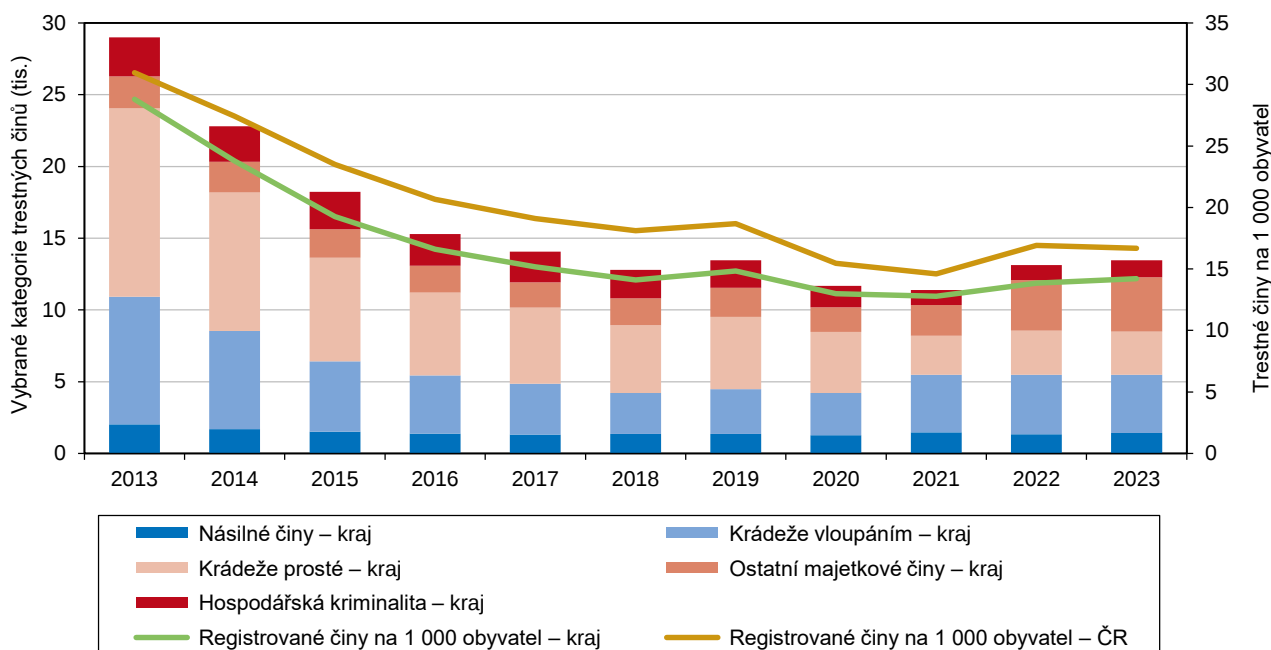
Více než tři čtvrtiny (78,5 %) všech registrovaných trestných činů ve Středočeském kraji tvořila v roce 2023 obecná kriminalita. Do kategorie hospodářské kriminality spadalo 5,8 % trestných činů. Zatímco podíl obecné kriminality na všech trestných činech během posledního desetiletí kolísá kolem tříčtvrtinového podílu, podíl hospodářské kriminality se díky výraznému poklesu v posledních dvou letech snížil z hodnot kolem 10 % v letech 2015 až 2019 pod hranici 6 %.

Počet vloupání do rodinných domů a chat byl nejvyšší mezi kraji.

V mezikrajském srovnání byla nejpříznivější situace zaznamenána v oblasti hospodářské kriminality, která dosáhla ve Středočeském kraji v roce 2023 nejnižšího podílu na celkovém počtu trestných činů. Podíl 5,8 % (1 186 činů) byl po Moravskoslezském kraji druhý nejnižší. Po Praze druhý nejnižší byl podíl násilných trestných činů na celkovém počtu registrovaných činů – 6,9 % (1 417 činů). Naopak nejméně příznivá byla v kraji situace v oblasti krádeží. Podíl krádeží vloupáním na všech trestných činech byl v roce 2023 mezi kraji po Praze druhý nejvyšší (19,8 %, 4 073 činů). Mezi kraji výrazně nejvyšší byl počet vloupání do rodinných domů (528), do Středočeského kraje byla v rámci republiky koncentrována čtvrtina (25,0 %) všech vloupání do rodinných domů. Podobná situace byla patrná rovněž u vloupání do víkendových chat, ve Středočeském kraji se uskutečnilo 22,0 % těchto činů celé republiky. Vysoké procento krádeží vloupáním odpovídá charakteru území Středočeského kraje, pro který je typické, že se zde koncentruje rezidenční a rekreační funkce.

Graf 2.33 Registrované trestné činy ve Středočeském kraji a ČR

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Celková intenzita kriminality se od roku 2011 pohybovala pod průměrem republiky.

Intenzita kriminality (registrované trestné činy na tisíc obyvatel) dosahovala v kraji v roce 2023 hodnoty 14,2, pohybovala se pod republikovým průměrem (16,7) a mezi kraji byla 6. nejnižší. Nejvyšší intenzity kriminality bylo dosaženo v hl. m. Praze (29,9), nejnižší naopak v Pardubickém kraji (9,4). Po výrazných meziročních poklesech od roku 2008 klesl v kraji počet trestných činů přepočtený na tisíc obyvatel v roce 2021 na nejnižší hodnotu celého porevolučního období, v následujících dvou letech ale vzrostl. Pod celorepublikovým průměrem se intenzita kriminality

Středočeského kraje pohybovala od roku 2011. Nejvyšší intenzita kriminality byla v roce 2023 zjištěna v okresech Kladno (18,7), nejnižší naopak na Kutnohorsku (11,6) a Benešovsku (11,9).

Intenzita násilné a mravnostní trestné činnosti byla mezi kraji druhá nejnižší.

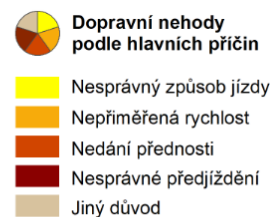
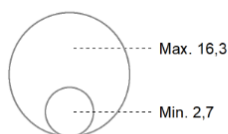
Počet násilných a mravnostních trestných činů v přepočtu na tisíc obyvatel byl v kraji v roce 2023 druhý nejnižší (1,19) po Pardubickém kraji (0,94) a pod celorepublikovým průměrem (1,50). V oblasti násilné kriminality tedy byla situace v kraji příznivá, byť v posledním roce 2023 došlo ke zvýšení počtu jak násilných, tak mravnostních trestných činů. Nejvíce násilných a mravnostních trestných činů připadalo na tisíc obyvatel v kraji Ústeckém (2,37).

Objasněnost trestných činů vzrostla, i přesto ale zůstala mezi kraji 3. nejnižší.

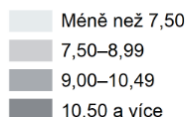
Během roku 2023 bylo v kraji objasněno celkem 8 880 spáchaných trestných činů. Počet objasněných trestných činů se od roku 2013 sice snížil, poklesl ovšem s nižší intenzitou (o 36,7 %) než celkový počet registrovaných trestných činů (o 44,9 %). Objasněnost (tzn. poměr objasněných a registrovaných činů) se proto v kraji zvýšila z 37,6 % v roce 2013 na 43,1 % v roce 2023. I přes nárůst zůstala ale objasněnost ve Středočeském kraji třetí nejnižší po hl. m. Praze (25,1 %) a Jihomoravském kraji (41,9 %). Nejvíce bylo objasněno trestných činů v krajích Ústeckém (60,5 %) a Zlínském (59,7 %).

Kartogram 2.12 Dopravní nehody v krajích ČR v roce 2023

Počet dopravních nehod (tis.)

Počet dopravních nehod na 1 000 obyvatel

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Počet dopravních nehod se po poklesu v roce 2020 opět zvyšoval.

Na území Středočeského kraje se stalo během roku 2023 celkem 16 280 dopravních nehod. Počet nehod plynule každoročně rostl od roku 2011 do roku 2019, pak následoval 13procentní pokles v roce 2020, který pravděpodobně ovlivnila covidová pandemie, během níž byla omezena mobilita osob. V následujících třech letech ale

opět došlo k růstu počtu dopravních nehod až na 16 280 v roce 2023, což byl počet převyšující hodnotu z roku 2019 (16 014).

S nárůstem počtu dopravních nehod se zvýšila také výše škod způsobených při nehodách.

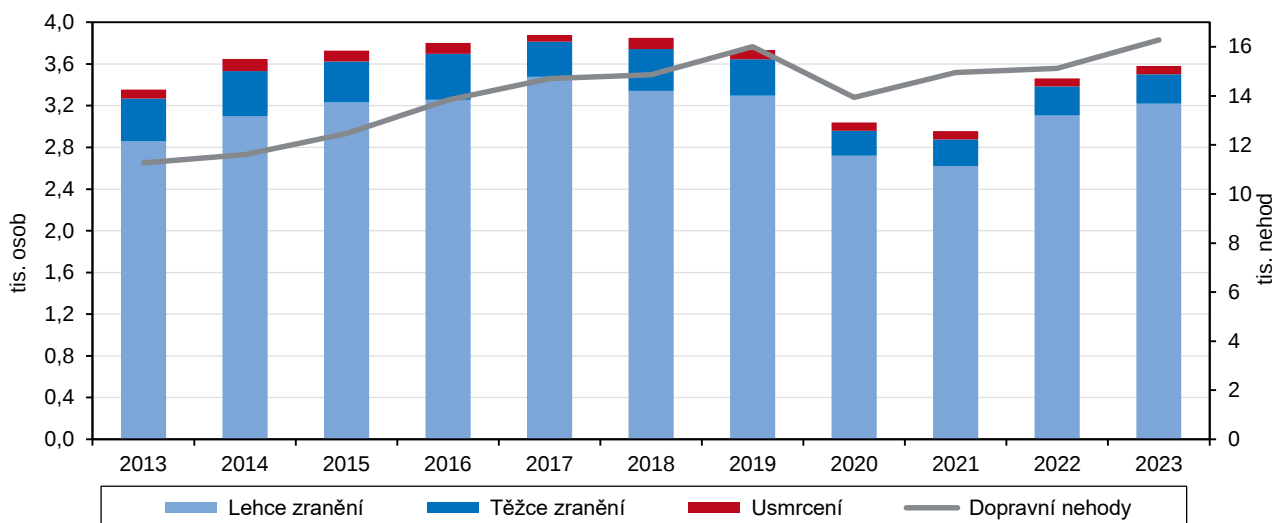
V souvislosti s nárůstem počtu dopravních nehod došlo v roce 2023 také k růstu škody způsobené při nehodách, meziročně o 11,8 %. Hodnota škod vyčíslená na 1,4 mld. Kč byla nejvyšší od roku 2009 (kdy došlo ke změně metodiky). Hranice jedné miliardy byla poprvé překročena v roce 2017 a od té doby pod tuto hodnotu škody způsobené při dopravních nehodách neklesly. Počet dopravních nehod vzrostl od roku 2009 o 45,6 %, škoda způsobená při nehodách zaznamenala vyšší nárůst (o 62,3 %).

Počet dopravních nehod na tisíc obyvatel byl ve Středočeském kraji druhý nejvyšší mezi kraji a v okresech Benešov a Rakovník 1. a 2. nejvyšší mezi okresy ČR.

Na tisíc obyvatel připadlo v roce 2023 ve Středočeském kraji 11,2 dopravních nehod, což bylo více, než činil republikový průměr (8,7) a jednalo se o druhou nejvyšší hodnotu po Libereckém kraji (11,7). Nejméně to bylo naopak v kraji Jihomoravském (4,8 nehod na tisíc obyvatel). V rámci středočeských okresů byla situace nejlepší na Kladensku (6,4). Nejvyšší hodnotu zaznamenaly naopak okresy Benešov (17,3) a Rakovník (17,2), kde se dokonce jednalo o 1. a 2. nejvyšší počet dopravních nehod na tisíc obyvatel mezi všemi okresy republiky. Mezi deseti okresy ČR s nejvyšší intenzitou nehodovosti bylo celkem šest středočeských okresů. Tyto statistiky odpovídají charakteru Středočeského kraje, který se vyznačuje nejvyšší hustotou silniční sítě v ČR a plní tranzitní roli. Vedou přes něj paprskovitě všechny dálnice a silnice spojující Prahu se zbytkem republiky.

Graf 2.34 Dopravní nehody a jejich následky na životě nebo zdraví ve Středočeském kraji

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Počty zraněných a usmrcených osob při dopravních nehodách opět vzrostly z nejnižších hodnot zaznamenaných v letech 2020 a 2021.

Počet dopravních nehod, při nichž došlo ke zranění nebo usmrcení, se pohyboval do roku 2009 nad hodnotou 3 tisíce. Od roku 2010 jejich počet poklesl a pod touto třítisícovou hranicí kolísal. V covidovou pandemií ovlivněných letech 2020 a 2021 počet nehod se zraněním klesl na historicky nejnižší hodnoty od poloviny 90. let (2 375, resp. 2 284). Během dalších dvou let se ale počet opět zvýšil, přičemž v roce 2023 se stalo 2 831 nehod, při nichž se někdo zranil nebo zemřel.

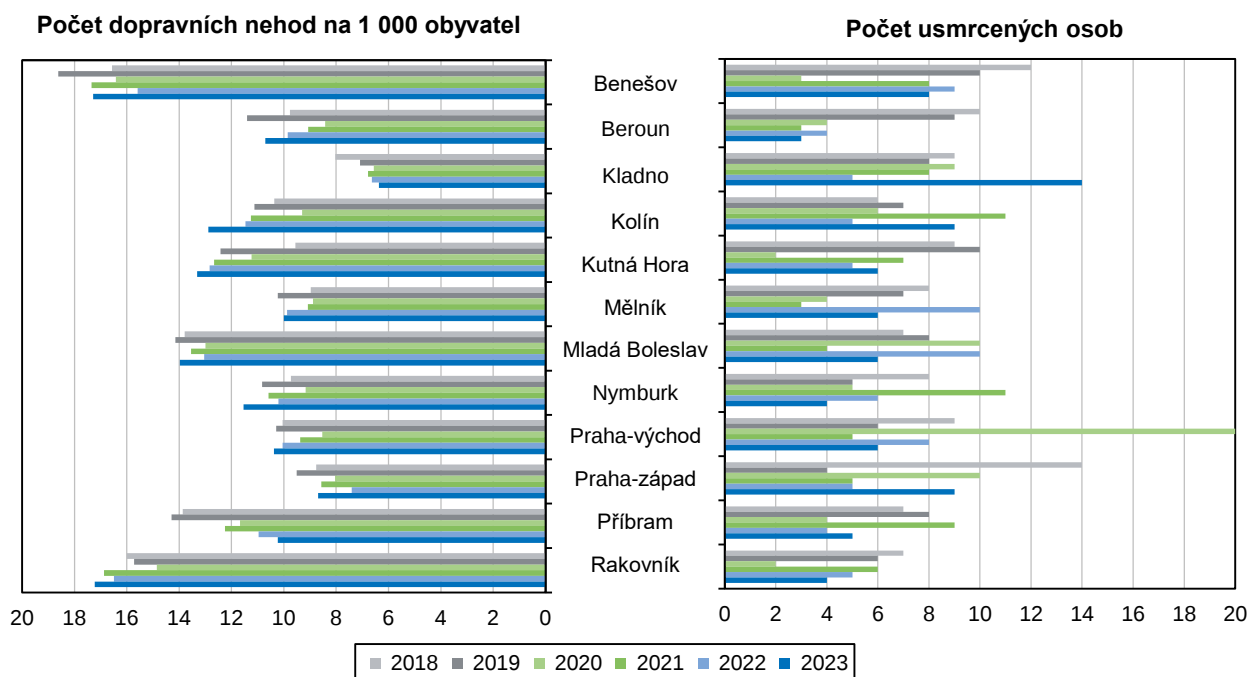
Třetí nejnižší mezi kraji byl podíl nehod způsobených pod vlivem alkoholu.

Nejčastější příčinu dopravních nehod ve Středočeském kraji představoval nesprávný způsob jízdy (48,0 %), dále nepřiměřená rychlost (17,3 %) a nedání přednosti (9,3 %). Mezi kraji vynikal Středočeský kraj nejnižším podílem nehod z důvodu nesprávného způsobu jízdy, ale na druhou stranu 4. nejvyšším podílem nehod

zaviněných nepřiměřenou rychlostí. Nehody způsobené pod vlivem alkoholu tvořily ve Středočeském kraji 4,3 % ze všech nehod, což byl celorepublikově podprůměrný podíl (ČR 4,9 %) a mezi kraji 3. nejnižší.

Graf 2.35 Dopravní nehody a usmrcené osoby při dopravních nehodách v okresech Středočeského kraje

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Třetina republikového počtu nehod zaviněných lesním nebo domácím zvířetem se stala ve Středočeském kraji.

Většina dopravních nehod byla zaviněna řidičem motorového vozidla (74,2 %). Kraj vynikal vysokým počtem nehod zaviněných lesní zvěří nebo domácím zvířetem, takových nehod se v kraji v roce 2023 událo 3 630, což bylo nejvíce mezi všemi kraji a téměř třetina (32,7 %) nehod zaviněných zvířetem v celé ČR. V rámci kraje tvořily nehody zaviněné lesní zvěří nebo domácím zvířetem 22,3 %, což bylo nejvíce mezi kraji. Naopak nejnižší podíl mezi kraji byl zaznamenán u nehod zaviněných chodcem (pouze 0,5 %) a po Praze druhý nejnižší podíl v případě nehod zaviněných řidičem nemotorového vozidla (2,1 %).

Podíl bodovaných řidičů byl už sedmým rokem pod republikovým průměrem.

Podíl bodovaných řidičů na celkovém počtu řidičů v roce 2023 činil v kraji 6,3 %, což bylo méně než celorepublikový průměr (6,9 %). Mezi kraji se jednalo o třetí nejnižší hodnotu po hl. m. Praze (5,3 %) a Jihomoravském kraji (6,2 %). Rok 2021 byl sedmým rokem v řadě, kdy středočeští řidiči dosáhli podprůměrné hodnoty, do roku 2016 byl podíl bodovaných řidičů v kraji vyšší než v rámci republiky. Nejvyšší podíl řidičů, kteří se dopustili přestupku nebo trestného činu započítávaného do bodového hodnocení, zaznamenal Moravskoslezský kraj, kde se podíl v roce 2023 přiblížil jedné desetině řidičů (9,6 %).

Počet požárů v kraji kolísal, na tisíc obyvatel připadal vyšší počet požárů než v celé republice.

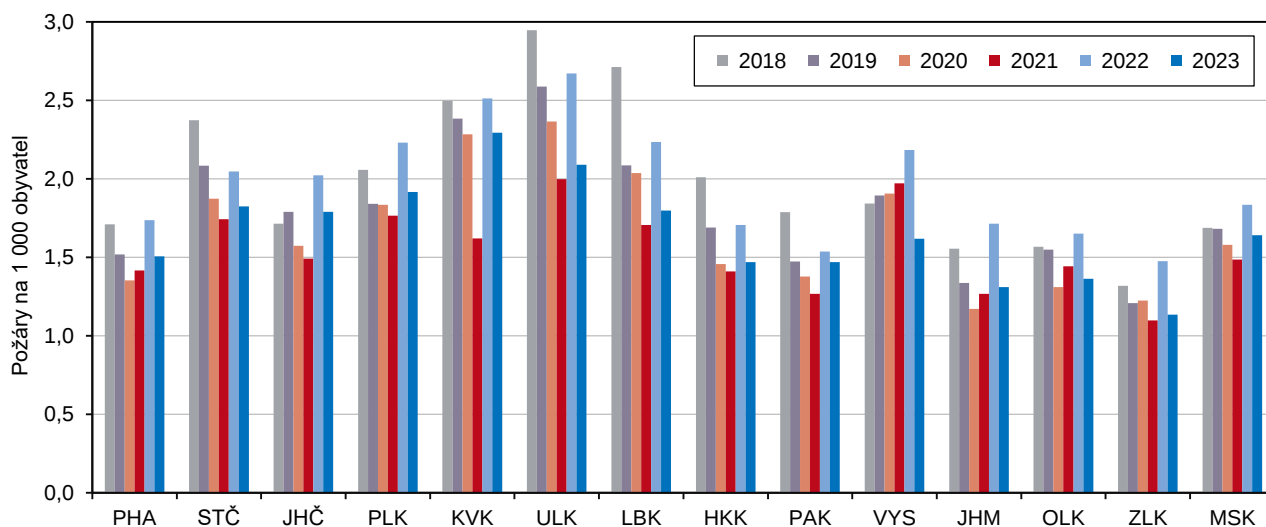
V roce 2023 vypuklo ve Středočeském kraji 2 647 požárů. Počet požárů v čase kolísal kolem hodnoty 3 tisíce, střídaly se poklesy a nárůsty. Od roku 2019 se počty požárů držely pod 3tisícovou hranicí. Na tisíc obyvatel připadalo v roce 2023 celkem 1,8 požáru, což bylo více než v celé republice (1,6) a čtvrtá nejvyšší hodnota mezi kraji. Vyšší hodnota v kraji než v ČR byla zaznamenávána dlouhodobě. Nejvyšší

počet požárů na tisíc obyvatel vykázal v roce 2023 Karlovarský kraj (2,3), nejnižší naopak kraj Zlínský (1,1).

Graf 2.36 Požáry v krajích

Zdroj: Hasičský záchranný sbor ČR

Výše škod způsobených požáry byla v letech 2022 a 2023 historicky nejvyšší.

Přímé škody způsobené požáry v průběhu posledních deseti let stejně jako počty požárů kolísaly, přičemž v letech 2022 a 2023 byly dosaženy v kraji extrémní, historicky nevyšší hodnoty 2,7 mld. Kč a 2,1 mld. Kč. V předchozích osmi letech se přitom hodnota škod pohybovala v rozmezí 400 až 600 mld. Kč. Extrémně vysoké hodnoty v posledních dvou letech byly zapříčiněny velkými požáry výrobních hal v průmyslových areálech. V roce 2022, kdy byla přímá škoda nejvyšší, byl podíl Středočeského kraje na celorepublikových přímých škodách způsobených požáry 46,2 %. Při přepočtu škody na jeden požár zaznamenal Středočeský kraj nejvyšší hodnotu mezi kraji v letech 2022 i 2023 (911 tis. Kč, resp. 807 tis. Kč), hodnoty však byly ovlivněny pouze několika jednotlivými případy extrémně velkých požárů v průmyslových objektech kraje během těchto dvou let.

Graf 2.37 Požáry ve Středočeském kraji

Zdroj: Hasičský záchranný sbor ČR

